

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Denisa Drůžková

Vklad a správa vkladu

Diplomová práce

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vklad a správa vkladu vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 20. září 2010

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí své diplomové práce Doc. JUDr. Ludmile Lochmanové, Ph.D. za cenné připomínky, ochotnou pomoc a odborné vedení při zpracování diplomové práce.

Obsah

Seznam zkratk	6
Úvod	7
1 Vymezení pojmu vklad	10
2 Vklad jako označení pro předmět vkladu	14
2.1 Druhy vkladů	15
2.2 Peněžité vklady.....	16
2.3 Nepeněžité vklady	18
2.3.1 Poskytování služeb nebo provedení práce	19
2.3.2 Požadavek převoditelnosti a zjistitelnosti hospodářské hodnoty	21
2.3.3 Hospodářská využitelnost.....	29
2.3.4 Jednotlivé druhy nepeněžitých vkladů	31
2.4 Dílčí shrnutí	36
3 Vkladová povinnost společníka	38
3.1 Vznik vkladové povinnosti.....	38
3.2 Obsah vkladové povinnosti	40
3.3 Zánik vkladové povinnosti	41
3.4 Vkladová povinnost v jednotlivých společnostech	45
3.4.1 Veřejná obchodní společnost.....	45
3.4.2 Komanditní společnost	46
3.4.3 Společnost s ručením omezeným	49
3.4.4 Akciová společnost.....	53
3.5 Dílčí závěr	54
4 Vklad jako součást základního kapitálu	56
4.1 Sepjetí vkladu se základním kapitálem společnosti	56
4.2 K významu základního kapitálu	58
4.3 Vklad jako součást základního kapitálu v osobních a kapitálových společnostech	61
4.4 Teoretické shrnutí.....	64
5 Správa vkladu před vznikem společnosti	66
5.1 Správce vkladu	67
5.2 Práva a povinnosti správce vkladu	68
5.3 Splacení vkladu před vznikem společnosti.....	71

5.3.1 Splacení peněžitého vkladu	71
5.3.2 Splacení nepeněžitého vkladu	73
5.4 Vznik vlastnického práva společnosti k předmětu vkladu	74
5.5 Dílčí shrnutí	76
6 Srovnání vkladu do základního kapitálu obchodní společnosti a vkladu tichého společníka	78
Závěr	81
Summary	86
Použitá literatura	87

Seznam zkratek

ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ZZT	zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
Návrh ZOK	návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
v.o.s.	veřejná obchodní společnost
k.s.	komanditní společnost
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
a.s.	akciová společnost

Úvod

Korporační právo lze nepochybně považovat za velmi významnou součást českého obchodního práva. V ekonomickém systému spočívajícím na principu tržního mechanismu zaujímají specifické místo mezi formami podnikatelské činnosti právě obchodní společnosti. O stále aktuálním významu obchodních společností svědčí i skutečnost, že všechny rozsáhlé novelizace obchodního zákoníku se výrazně promítly do této oblasti. Každý z nás se kdykoli může ocitnout v pozici zakladatele nebo společníka obchodní společnosti. Institut vkladu přitom bezpochyby představuje stěžejní institut pro majetkovou charakteristiku téměř všech právních forem obchodních společností.

Ačkoli byla zákonná ustanovení v oblasti korporálního práva měněna celou řadou novelizací, současnou úpravu nelze považovat za bezproblémovou. Aplikace v praxi jednoznačně ukazuje na mezerovitost a nejednoznačnost některých ustanovení obchodního zákoníku, při jejichž výkladu je tak ponechán prostor pro vlastní úvahy.

S ohledem na uvedené skutečnosti představuje otázka vkladů do obchodních společností zajímavé téma pro hlubší analýzu, a proto jsem se rozhodla pro jeho podrobnější zpracování.

I když se to na první pohled nemusí zdát, problematika vkladů do obchodních společností je v širším kontextu poměrně rozsáhlá. Základ právní úpravy institutu vkladu tvoří ustanovení § 59-60 ObchZ. Na tuto obecnou úpravu pak navazuje celá řada dalších ustanovení v rámci právní úpravy jednotlivých forem obchodních společností.

K uvedené vnitrostátní úpravě navíc přistupuje úprava komunitární. Vstupem do Evropské Unie pro Českou republiku vyplynul mimo jiné i závazek uvést a udržovat svůj právní řád v souladu s právními předpisy Evropských společenství. Oblast korporálního práva je regulována zejména prostřednictvím směrnic, u kterých se vyžaduje implementace do vnitrostátních právních řádů členských států. Z povahy směrnic jednoznačně vyplývá záměr zavázat členské státy co do výsledku, jehož má být dosaženo, přičemž volbu konkrétních prostředků ponechat zcela na vůli jednotlivých států. Neméně významnými v této oblasti jsou i nařízení, a to především s ohledem na bezprostřední závaznost a použitelnost ve všech členských státech.

Hlavním cílem mé diplomové práce je komplexně popsat a zhodnotit současnou právní úpravu institutu vkladu a správy vkladu. Pokusím se též o nalezení problematických ustanovení v obchodním zákoníku, včetně zhodnocení možných negativních dopadů v praxi. Zároveň bych ve své práci chtěla poukázat na mezery v právní úpravě a navrhnout možná

řešení jednotlivých dílčích otázek, příp. se přiklonit nebo vyvrátit řešení předkládaná zástupci odborné veřejnosti. Z rozsahových důvodů se pochopitelně nemůžu věnovat všem sporným otázkám, proto se zaměřím na ty, jež činí v praxi největší potíže.

Jak již bylo zmiňováno, problematika vkladů do obchodních společností prošla od účinnosti obchodního zákoníku podstatnými změnami. S ohledem na tuto skutečnost, poukážu u některých dílčích otázek na postupný vývoj a především na zpřesňování, resp. zpřísnování podmínek vkladů do obchodních společností.

Alespoň okrajově provedu též komparaci konkrétních otázek se zahraniční úpravou, včetně zhodnocení možnosti uplatnění obdobné úpravy v českých právních poměrech.

V návaznosti na cíle, které jsem si vytýčila, volím i metody použité při zpracování tématu. Základní metodou bude metoda deskriptivně analytická. U některých dílčích otázek obchodní zákoník postrádá výslovnou regulaci, a proto se zde pokusím nastínit možná řešení a zároveň je podložit logickou argumentací.

Dále využiji indukci, neboli vyvozování obecně platných závěrů ze zvláštních premis, a dedukci, jakožto postup opačný k indukci.

Okrajově ve své diplomové práci použiji i metodu komparativní, a to jednak ve smyslu historickém a jednak ve smyslu srovnání české právní úpravy s úpravou zahraniční. Rovněž provedu i srovnání příbuzných institutů obchodního práva.

Pro přehlednost a lepší orientaci v textu diplomovou práci člením na jednotlivé kapitoly a podkapitoly.

V první kapitole se zaměřím na obecné pojetí vkladu v současné právní úpravě a zároveň ve stručnosti nastíním historický původ tohoto institutu.

Další tři navazující kapitoly budou věnovány podrobnému rozboru konkrétních významů pojmu vklad, jelikož obchodní zákoník neuvádí tohoto termínu jednomyslně. Postupně tak rozeberu problematiku předmětu vkladu a všechny otázky s tím související, tj. způsobilost majetku být předmětem vkladu, druhy vkladů a jejich oceňování, přičemž větší pozornost věnuji vkladům nepeněžitých s ohledem na celou řadu problematických aspektů. Dále provedu analýzu vkladové povinnosti u jednotlivých typů obchodních společností, ovšem s omezením se pouze na obchodní společnosti mající svůj historický původ v národním právu. Neopomenu ani otázku sepjetí vkladů se základním kapitálem, včetně objasnění významu základního kapitálu (tedy i vkladové povinnosti) jak pro samotnou společnost, tak i pro třetí osoby vstupující se společností do právních vztahů.

Zvláštní kapitolu zaměřím na problematiku správy a splácení vkladů před vznikem společnosti. Kdo je povinen spravovat vklady splacené před vznikem společnosti a může být

touto osobou i osoba odlišná od samotných zakladatelů společnosti? Jaká jsou zákonná pravidla a postup při jejich správě? V rámci této kapitoly tedy pojednám o správci vkladu, jeho právech, povinnostech, odpovědnosti, způsobu splácení vkladů a rovněž i o otázce přechodu vlastnického práva k předmětu vkladu na společnost.

V poslední samostatné kapitole provedu srovnání vkladu do základního kapitálu obchodní společnosti a vkladu tichého společníka dle smlouvy o tichém společenství. Přestože mnozí autoři upozorňují na nutnost odlišení těchto dvou institutů obchodního práva, v žádné literatuře jsem se nesetkala s podrobným rozbohem dané otázky, což mně mimo jiné vedlo k bližšímu zkoumání a zařazení této problematiky do své diplomové práce.

V závěru zhodnotím cíle a zároveň nastíním možné směřování stávající právní úpravy.

Při hodnocení literatury ve vazbě na téma mé diplomové práce lze obecně konstatovat dobrou dostupnost, jakož i bohatost odborné literatury. Během celého vývoje korporálního práva mu byla věnována značná pozornost, o čemž svědčí celá řada odborných publikací zabývajících se, ať už přímo nebo nepřímo, obecnými otázkami obchodních společností či jednotlivými korporacemi. Knižní tituly doplňuje i nespočetné množství odborných článků. Nicméně početnost novelizací obchodního zákoníku má i negativní dopad – jednoznačně totiž snižuje aktuálnost literatury vydané v období před dotčenou novelizací.

Z uznávaných českých odborníků zabývajících se mimo jiné i problematikou vkladů do obchodních společností, a to nejenom v rámci komentovaných znění obchodního zákoníku, nelze opomenout zmínit alespoň prof. Dr. JUDr. Karla Eliáše, prof. JUDr. Jana Dědiče, CSc., prof. JUDr. Irenu Pelikánovou, JUDr. Ivanu Štenglovou, JUDr. Tomáše Dvořáka, Ph.D.

1 Vymezení pojmu vklad

Současná právní úprava vkladů do obchodních společností je výsledkem dlouhého vývoje, v rámci kterého docházelo k postupnému zpřesňování podmínek především v návaznosti na změny společenské situace.

Má-li být dále pojednáno o institutu vkladu, považuji za nezbytné alespoň ve stručnosti nastínit vývoj korporačního práva (samozřejmě se zaměřením na historický původ institutu vkladu) na území dnešní České republiky.

První ucelenější zákonnou úpravou obchodního práva, platnou v českých zemích, byl zákon č. 1/1863 ř. z., Všeobecný zákoník obchodní, který nabyt účinnosti 1. 1. 1863 a platil v českých zemích až do konce roku 1950.¹

Již tento zákoník pojednává o obchodních společnostech a tedy mimo jiné i o institutu vkladu. Ve smyslu Všeobecného zákoníku obchodního se vkladem (čili illací) rozumělo především právní jednání, kterým společník vnáší majetkový předmět do společnosti. Jednalo se o zcizení úplatné, neboť po zániku společnosti musela být společníkovi zaplacen hodnota vkladu v penězích. Dále se pod vkladem rozuměl i onen majetkový předmět, kterým mohly být jak věci hmotné (movité, nemovité) tak i nehmotné (pohledávky, práva), dané buď quoad dominium (tj. společnost se stala vlastníkem) nebo quoad usum (tj. společnost se stala uživatelem).²

Všeobecný zákoník obchodní byl zrušen zákonem č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, jehož přijetím byl protržen vývoj obchodního práva.³ Nelze však ještě opomenout zákon č. 243/1949 Sb., o akciových společnostech.

Po řadě diskusí o potřebě speciálního zákona upravujícího hospodářské vztahy v 60. letech byl přijat zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník. Jednalo se o svébytný právní předpis upravující zejména vztahy mezi socialistickými organizacemi navzájem a státem, což vedlo mj. k vysokému stupni veřejnoprávní reglementace. Pro zahraniční obchodní styky navíc

¹ Srov. ŠVARC, Zbyněk a kol. *Základy obchodního práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. s. 20-21.

² Blíže viz ROUČEK, František. *Česko-slovenské právo obchodní, II. Část zvláštní*. Praha: V. Linhart, 1939. s. 529-530.

³ Blíže viz ELIÁŠ, Karel. *Obchodní zákoník: praktické poznámkové vydání s výběrem literatury od roku 1900*. 3. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 1999. s. 17.

platil zákon č. 101/1963 Sb., zákoník mezinárodního obchodu, který upravoval řadu klasických obchodněprávních institutů, především v oblasti obligačního práva.⁴

S přechodem k tržnímu hospodářství po roce 1989 bylo nutné přizpůsobit československý právní řád podmínkám odpovídajícím rozvinuté tržní ekonomice a vývoji vyspělých států. Dosavadní občanský zákoník byl proto s účinností od 1. 1. 1992 upraven rozsáhlou novelou (zákonem č. 509/1991 Sb.), na kterou pak navázal nově koncipovaný obchodní zákoník (zákon č. 513/1991 Sb.), který nabyt rovněž účinnosti 1. 1. 1992 a stal se hlavním pramenem obchodního práva v Československé republice.⁵

Nicméně již krátce po nabytí účinnosti se projeví jeho nedostatky a nepřesnosti. Obchodní zákoník tak prošel od data své účinnosti množstvím novelizací, přičemž jednou z oblastí, která doznávala častých změn, je právě korporační právo.

Podle současné právní úpravy se vkladem společníka ve smyslu ustanovení § 59 odst. 1 ObchZ rozumí souhrn peněžních prostředků („peněžitý vklad“) nebo jiných penězi ocenitelných hodnot („nepeněžitý vklad“), které se určitá osoba zavazuje vložit do společnosti za účelem nabytí nebo zvýšení účasti ve společnosti.

Dané ustanovení jasně definuje i účel vkladu – *„hodnoty poskytnuté společnosti za jakýmkoli jiným účelem, popřípadě bez účelu (bezdůvodné obohacení) nemohou být vkladem a nemohou být ani dodatečně za vklad prohlášeny, neboť v okamžiku jejich poskytnutí společnosti neměla osoba tyto hodnoty poskytující úmysl nabytí nebo zvýšit účast na společnosti.“*⁶ Není tedy důležitý jenom předmět vkladu, ale i samotný úmysl vkladatele v době poskytnutí vkladu.

Stejně jako všeobecný zákoník obchodní ani obchodní zákoník však neužívá pojmu „vklad“ tak jednomyslně, jak by se na první pohled mohlo zdát z jeho jazykové podoby. Jakožto pojem právní v sobě zahrnuje různé významy, které je třeba dovodit výkladem a při aplikaci právní úpravy plně respektovat.⁷

Má-li být dále rozebrána problematika vkladů do obchodních společností, považují za nezbytné na úvod alespoň ve stručnosti (podrobněji bude rozebráno v jednotlivých kapitolách) nastínit použití tohoto pojmu v obchodním zákoníku.

⁴ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona o obchodních společnostech a družstvech [cit. 22. února 2010]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/DZ_zakona_o_obchodnich_korporacich_komplet.pdf>.

⁵ Blíže viz ŠVARC, Zbyněk a kol. *Základy obchodního práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. s. 22.

⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 222.

⁷ Srov. ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 19.

Jak je zřejmé ze zákonného vymezení v obecných ustanoveních o obchodních společnostech a rovněž i z úpravy vkladů platné pro jednotlivé právní formy obchodních společností, obchodní zákoník používá pojmu vklad ve třech různých významech - a to konkrétně:

- *vklad jako označení pro předmět vkladu;*
- *vklad jako vkladová povinnost společníka;*
- *vklad jako součást základního kapitálu.*⁸

V prvním případě se bude vždy jednat o určité plnění, které se zavazuje společník poskytnout společnosti a společnost se zavazuje přijmout je. Uvedené pojetí vyplývá i z výše zmiňovaného ustanovení § 59 odst. 1 ObchZ. Obchodní zákoník obecně rozlišuje mezi vklady peněžitými a nepeněžitými, přičemž větší pozornost je v právní úpravě věnována vkladům nepeněžitým. Zákon se zabývá obecně způsobilostí majetku být předmětem nepeněžitých vkladů, přičemž nepomíjí ani specifika některých nepeněžitých vkladů.

Vkladovou povinností společníka se rozumí závazek vyplývající z právních skutečností vedoucích k založení společnosti, popř. ke zvýšení jejího základního kapitálu nebo rozšíření počtu členů. Závazková povaha vkladu je zřejmá především z ustanovení upravujících v rámci regulace jednotlivých právních forem obchodních společností lhůty pro splacení vkladů a následky nesplnění vkladové povinnosti.⁹

Jako poslední lze uvést pojetí vkladu jako součásti základního kapitálu, tedy číselné vyjádření rozsahu majetkových zdrojů, které společník poskytl společnosti. Tento rozsah je v zásadě určující i pro právní postavení společníka ve společnosti a jeho participaci na výsledcích hospodaření společnosti.¹⁰

Pro vyjádření právní podstaty vkladu má zásadní význam pojetí druhé, které objasňuje spojení dvou samostatných subjektů – společníka a společnosti, zároveň určuje, jak dané spojení vzniká a jaký má obsah.¹¹

Obecně je tedy vklad vymezen dvěma základními znaky:

- *rozsah plnění, k němuž se společník při převzetí povinnosti poskytnout vklad zavázal, je majetkovým základem účasti společníka na společnosti. Uvedenou účast vyjadřuje pojem podíl (vklad je nezbytný pro vznik účasti společníka na společnosti, tedy nabytí podílu; podmiňuje též zásadně rozsah této účasti, tedy velikost podílu);*

⁸ Srov. LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2009. s. 69-72.

⁹ Srov. FALDYNA, František a kol. *Obchodní právo - MERITUM*. Praha: Aspi, 2005. s. 183.

¹⁰ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 20.

¹¹ Srov. ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 20.

- *sepětí vkladu se základním kapitálem společnosti* – souhrnné peněžní vyjádření vkladů všech společníků je rovno peněžnímu vyjádření velikosti základního kapitálu (změny velikosti vkladů u jednotlivých společníků, popř. nové vklady se vždy odrazí ve změně velikosti základního kapitálu).¹²

Přitom nutno podotknout, že u kapitálových společností není změna výše základního kapitálu ponechána zcela na libovůli společníků, nýbrž k takové změně může dojít pouze v striktně upraveném procesu zvyšování nebo snižování základního kapitálu. V žádném případě však není možné snížit základní kapitál pod minimální přípustnou výši stanovenou zákonem.

¹² Blíže viz ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 20.

2 Vklad jako označení pro předmět vkladu

Jak bylo uvedeno, pojmem vklad ve smyslu označení pro předmět vkladu se vždy rozumí určité plnění, tzn. věci, práva, jiné majetkové hodnoty, které se zavazuje společník vnést do majetku společnosti a společnost se zavazuje přijmout je. Uvedené plnění přitom může být jak peněžité, tak i nepeněžité.

Vkladem nemůže být jakýkoli statek, ale pouze ten, jenž splňuje určité omezující podmínky (ať již výslovně stanovené obchodním zákoníkem nebo odvoditelné z právní úpravy). Nezpůsobilost být předmětem vkladu do obchodní společnosti může v určitých případech vyplývat i ze samotné podstaty věci.

Předmět vkladu musí být mimo jiné převoditelný a nesmí být vyhrazen pouze do majetkové sféry státu, územních samosprávných celků, příp. zákonem určených právnických osob. Požadavek převoditelnosti vyplývá ze skutečnosti, že společník se zavazuje vložit tento statek do společnosti. Vklad (přesněji předmět vkladu) se tak stává majetkem společnosti a dochází k omezení dispozičních práv vkladatele. Vkladatel ztrácí právo nakládat s předmětem vkladu a zároveň není ani oprávněn za trvání společnosti požadovat vrácení svého vkladu.¹³

Předmětem vkladu dále nemohou být ani hodnoty, jež jsou ex lege osobní povahy, a to práva majetkové (např. právo na starobní důchod) i nemajetkové povahy (např. právo na ochranu osobnosti), příp. se kterými je spojen zvláštní režim zacházení (individuální kvalifikace zaměstnanců).¹⁴ Uvedené omezení vyplývá ze samotné podstaty těchto práv. Práva osobní povahy jsou spojena s osobností člověka jako takovou, zdůrazňují individualitu každého jednotlivce a zanikají nejpozději smrtí. Z těchto důvodů jsou absolutně nepřevoditelná na jiný subjekt, a tudíž nemohou být ani způsobilým vkladem do obchodní společnosti.

Obecně lze tedy shrnout, že vkladem do obchodní společnosti může být jakýkoli hmotný nebo nehmotný statek, který je:

- zároveň způsobilý být předmětem soukromoprávních vztahů, a jenž jím také ve smyslu občanského zákoníku je,
- soukromoprávním úkonem převoditelný do majetku jiného;
- ocenitelný – tzn., že jeho hodnotu lze vyjádřit v penězích.¹⁵

¹³ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Právo obchodních společností*. Praha: Prospektrum, 1998. s. 53-54.

¹⁴ Srov. DVOŘÁK, Tomáš. *Osobní obchodní společnosti*. Praha: ASPI, 2008. s. 187-188.

¹⁵ Srov. ELIÁŠ, Karel. K některým sporným otázkám souvisejícím s vklady do obchodních společností. *Právní praxe v podnikání*, 1996, č. 4, s. 1.

Podle ustanovení § 118 ObčZ jsou předmětem občanskoprávních vztahů věci, pokud to jejich povaha připouští, práva nebo jiné majetkové hodnoty a rovněž předmětem mohou být též byty nebo nebytové prostory.

Další dva požadavky budou podrobněji rozebrány v rámci samostatných podkapitol.

2.1 Druhy vkladů

Z hlediska teoretického lze vklady třídit různým způsobem. Jedním z těchto způsobů je rozeznávání vkladů obligatorních a fakultativních.

Za *obligatorní* se považují vklady, závazek k jejichž převzetí je právní podmínkou platnosti společenské smlouvy a samotného platného založení společnosti.¹⁶ Současná právní úprava takovou podmínku normuje pro k.s. (§ 94 písm. e) ObchZ), s.r.o. (§ 110 odst. 1 písm. d) ObchZ) a rovněž a.s. (§ 163 odst. 1 písm. d) ObchZ).

Naproti tomu *fakultativními* jsou vklady do v.o.s., protože její platné založení sjednáním vkladové povinnosti ze zákona podmíněno není.¹⁷ To samozřejmě nevylučuje možnost zavázat společníky, příp. některé z nich ke vkladové povinnosti ve společenské smlouvě. Při stanovení vkladové povinnosti pouze některým společníkům musí být ovšem respektována zásada přiměřenosti. Nelze jednomu společníkovi udělit vkladovou povinnost nepřiměřeně vysokou a jiným žádnou, popř. mnohem nižší. Stanovení vkladové povinnosti pouze některým společníkům by mělo být v souladu se základními principy, na kterých je v.o.s. vybudována. Obdobnou smluvní vkladovou povinnost lze uplatnit i u k.s. ve vztahu ke komplementářům.

Dalším hlediskem pro rozlišování vkladů je jejich právní povaha, podle které se vklady dělí na *peněžité* (jsou-li předmětem vkladu výlučně peníze) a *nepeněžité* (jsou-li předmětem vkladu jiné hodnoty než peníze). I obchodní zákoník rozlišuje mezi vklady peněžitými a nepeněžitými. Zároveň pro vklady nepeněžité stanoví některé odchylné podmínky (týkající se způsobilosti předmětu vkladu, oceňování vkladu, způsobu splácení, okamžiku přechodu vlastnického práva na společnost apod.). Činí tak jednak v obecních ustanoveních o obchodních společnostech, jednak v rámci právní úpravy jednotlivých forem obchodních společností.¹⁸

Obchodní zákoník v žádném ze svých ustanovení výslovně nestanoví, zda je možno poskytnout vklad částečně peněžitý a částečně nepeněžitý, přičemž by výsledná hodnota

¹⁶ Blíže viz ELIÁŠ, Karel. Vklady do obchodních společností. *Právník*, 1994, č. 5, s. 398.

¹⁷ Blíže viz ELIÁŠ, Karel. *Obchodní společnosti: Základní otázky*. Praha: C. H. Beck, 1994. s. 191.

¹⁸ Blíže viz MIRČEVSKÁ, Dalimila. *Kapitálové společnosti-daně, účetnictví, právo*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. s. 18.

dosahovala potřebného zákonného minima. J. Pokorná k dané problematice stručně uvádí: „S ohledem na to, že není výslovně uveden požadavek, aby se vkladová povinnost plnila jen nepeněžitým nebo jen peněžitým vkladem, možnost kombinace připouštíme, avšak s uvážením odlišného právního režimu obou druhů vkladů ji nepovažujeme za praktickou.“¹⁹ Z důvodu neexistence zákonného zákazu, tak rozhodnutí bude záviset na dohodě dotčených stran.

Současná právní úprava neřeší ani přípustnost změny předmětu vkladu z peněžitého na nepeněžitý a naopak, v čemž lze spatřovat určité mezery v naší právní úpravě a v zájmu zvýšení právní jistoty by byla výslovná úprava bezesporu žádoucí.

J. Pokorná připouští změnu předmětu vkladu na základě dohody vkladatele a společnosti, popř. dohody zakladatelů společnosti.²⁰ Určité problémy by ovšem dle mého názoru mohly nastat například u kapitálových společností, a to s ohledem na odlišný režim oceňování a splácení vkladů, tj. mimo jiné i s ohledem na existenci zákonné povinnosti splatit všechny nepeněžitě vklady před podáním návrhu na zápis do obchodního rejstříku. Pokud by byl společník v době založení společnosti zavázán k poskytnutí peněžitého vkladu a po vzniku společnosti ještě před jeho splacením by se rozhodl pro změnu předmětu vkladu (na vklad nepeněžitý), nepochybně by zde vyvstala otázka, zda byly naplněny všechny zákonné podmínky pro vznik společnosti. V takovém případě bych osobně změnu předmětu vkladu považovala za nepřípustnou.

2.2 Peněžitě vklady

V případě peněžitého vkladu je vklad představován určitou peněžitou částkou, kterou společník dává společnosti k dispozici. Peněžitým vkladem mohou být výlučně peníze jako platidlo, přičemž není důležité, zda jde o měnu českou nebo zahraniční, v obou případech se vždy jedná o vklad peněžitý.²¹

Za způsobilý předmět vkladu jsou ovšem považovány výlučně peníze v platné měně. U prostředků v cizí měně zákon nepožaduje, aby se jednalo o měnu volně směnitelnou, resp. některou z uznávaných světových jmen. V praxi se objevují tendence použít jako předmět vkladu např. měnu některého rozvojového státu z Afriky, která není objektivně směnitelná pro svoji prakticky nulovou reálnou hodnotu.²²

¹⁹ POKORNÁ, Jarmila in ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 27.

²⁰ POKORNÁ, Jarmila in ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 27.

²¹ Srov. DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2009. s. 586.

²² Blíže viz DVOŘÁK, Tomáš. *Osobní obchodní společnosti*. Praha: ASPI, 2008. s. 187.

Uvedené jednání je bezpochyby v rozporu s účelem a smyslem institutu vkladu jako takového. Splacením vkladu obecně totiž společnost získává vlastní zdroje pro svou činnost. Navíc by došlo k vytvoření fiktivního základního kapitálu a tím mimo jiné i k poškozování zájmů věřitelů. Takový postup proto nutno odmítnout jakožto pokus o obcházení zákona.

Žádné ustanovení obchodního zákoníku neobsahuje povinnost vytvářet základní kapitál výlučně jen peněžitými vklady nebo naopak jenom nepeněžitými.²³ Navzdory tomu se v praxi neřídka vyskytují společnosti, jejichž základní kapitál je tvořen pouze vklady peněžitými. Pravděpodobně to lze odůvodnit skutečností, že s ohledem na právní režim peněžitých vkladů se tento způsob jeví jako nejjednodušší.

Na druhou stranu jistá omezení obsahují některé zvláštní právní předpisy, které pro určité podnikatelské subjekty nepeněžité vklady nepřipouštějí, resp. připouštějí v omezené míře. Například ustanovení § 4 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů určuje, že minimální výše základního kapitálu banky činí 500 000 000 Kč a minimálně v této výši musí být tvořen peněžitými vklady. Obdobně ustanovení § 9 odst. 6 zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů stanoví, že základní kapitál tuzemské pojišťovny nebo zajišťovny ve výši jim určené může být tvořen pouze peněžitými vklady.

Přece jenom jistá dílčí omezení lze nalézt i v obchodním zákoníku, a to konkrétně v právní úpravě s.r.o. a a.s. V případě a.s. jsou nepeněžité vklady zakázány ve vztahu k upisovatelům, kteří upisují akcie při založení společnosti na základě veřejné nabídky akcií. A dále, jak u s.r.o. tak i u a.s. obchodní zákoník umožňuje zvýšení základního kapitálu novými vklady (upsáním nových akcií), jen když dosavadní vklady (emisní kurs dříve upsaných akcií) byly zcela splaceny. Uvedené omezení se ovšem týká pouze situace, kdy se základní kapitál zvyšuje peněžitými vklady. Na druhou stranu, základní kapitál může být zvýšen nepeněžitými vklady, jen je-li to v důležitém zájmu společnosti.

Nepochybně peněžité vklady představují nejobvyklejší formu vkladu do obchodní společnosti, a to konkrétně peněžité vklady splácené v české měně.

Samozřejmě ale není vyloučen případ, kdy je vklad splácen v zahraniční měně. V takové situaci se vyžaduje přepočítání na měnu českou (vyplývá to ze zákonem stanoveného požadavku, aby byl základní kapitál společnosti vyjádřen v české měně), v souvislosti s čímž může nastat problém, jaký kurs použít. Výběr kursu bude záviset i na okamžiku splacení vkladu. Pokud se vklad splácí za trvání společnosti, použije se kurs platný

²³ Srov. ELIÁŠ, Karel. Vklady do obchodních společností. *Právník*, 1994, č. 5, s. 402.

v den splacení vkladu. Jestliže byl vklad splácen ještě před vznikem společnosti, může být sporné, zda půjde o kurs v den splacení vkladu, popř. jeho části nebo až den vzniku společnosti.²⁴

Osobně se přikláním k možnosti první, tedy k použití kursu platného v den splacení vkladu. Peněžité vklady splácené před vznikem společnosti se považují za splacené okamžikem jejich předání správci vkladu, příp. připsáním na příslušný účet společnosti, tedy bez ohledu na to, že vlastnické právo k nim přechází na společnost až dnem jejího vzniku. V době mezi splacením vkladu a vznikem společnosti by tak mohlo dojít ke změně měnového kursu, což ovšem nemůže vkladatel v okamžiku splacení jeho vkladu objektivně předpokládat a tudíž by se dostal do nejistoty ohledně skutečné hodnoty svého vkladu.

Společnost zahraniční měnu na měnu tuzemskou přepočítává na základě vlastního rozhodnutí buď pevným kursem stanoveným na určité období (např. rok) anebo aktuálním kursem vyhlášeným Českou národní bankou.²⁵ S ohledem na neustálé kolísání měnových kursů druhá možnost nepochybně reálněji odráží skutečné poměry.

2.3 Nepeněžité vklady

Nepeněžité vklady se často označují termínem „aporty“, a to zejména v praxi a.s.²⁶

Jak bylo již shora uvedeno, nejčastěji se vklady třídí na peněžité a nepeněžité. V rámci nepeněžitých se vyčleňují *vklady věcné* (spočívající ve věcech hmotných) a *vklady v právech* (spočívající ve věcech nehmotných). Věci hmotné lze přitom dělit na movité a nemovité, práva pak na věcná, závazková (např. pohledávky vůči dlužníkům) a nehmotná (práva průmyslová, autorská).²⁷

Ve srovnání se vklady peněžitými je nepeněžitým vkladům v právní úpravě věnována mnohem větší pozornost. Obchodní zákoník obsahuje obecná ustanovení společná pro všechny nepeněžité vklady a zároveň stanoví určité specifické podmínky pro jednotlivé druhy nepeněžitých vkladů.

Ustanovení o nepeněžitých vkladech obsažené v současném obchodním zákoníku jsou výsledkem dlouhého vývoje, v rámci kterého docházelo k postupnému zpřesňování vymezení způsobilých předmětů vkladů až do současné podoby. Zákonodárce tím zejména usiloval o

²⁴ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 358.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Srov. ELIÁŠ, Karel, DVORÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník: praktické poznámkové vydání s výběrem literatury od roku 1900*. 5. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 2006. s. 189.

²⁷ Srov. LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2009. s. 70.

zamezení pokusů zakladatelů vložit do základního kapitálu společnosti jakékoliv hodnoty, třeba i takové, jež byly pro společnost prakticky nevyužitelné.

Dle stávající právní úpravy nepeněžítými vklady obecně mohou být pouze majetkové hodnoty:

- nespočívající v poskytování služeb nebo provedení práce;
- převoditelné na společnost, popř. k nim lze zřídit majetkové právo ve prospěch společnosti;
- jejichž hospodářská hodnota je zjistitelná (ocenitelné v penězích);
- hospodářsky využitelné ve vztahu k předmětu podnikání společnosti.²⁸

Především v upřesnění posledně zmiňovaného požadavku lze spatřovat velké pozitivum, jež odstranilo omyly a spory, k nimž nezřídka docházelo.

V souvislosti s pojednáním o nepeněžítých vkladech je nutno upozornit na situaci, kdy by mohlo dojít k omylu ohledně druhu vkladu. Vklady, u nichž není poskytována přímo určitá peněžitá částka - tedy předmět plnění netvoří peníze - jsou vklady nepeněžítými, i když představují titul pro peněžité plnění a jsou ohodnoceny nominální hodnotou (např. vklady dluhopisů, směnec, šeků, akcií apod.)²⁹ Takový omyl by pak měl dopad na odlišný právní režim vkladu, zejména v oblasti oceňování a podmínek splácení vkladu.

2.3.1 Poskytování služeb nebo provedení práce

Vklady spočívající v závazcích týkajících se poskytnutí služeb nebo provedení prací jsou z výčtu způsobilých předmětů vkladů zákonem výslovně vyloučeny. Daný požadavek rovněž obsahují právní předpisy Evropských společenství. Podle čl. 7 Druhé směrnice³⁰ mohou upsaný základní kapitál tvořit pouze aktiva, která je možné hospodářsky ocenit, přičemž součástí těchto aktiv nemohou být závazky provedení prací nebo poskytnutí služeb.

Hlavním účelem tohoto omezení je zabránit vzniku fiktivních vkladů, u kterých by i objektivizace jejich ocenění prostřednictvím znaleckého posudku byla velmi složitá. Navíc

²⁸ Blíže viz ŠVARC, Zbyněk a kol. *Základy obchodního práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. s. 76.

²⁹ Srov. ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 23.

³⁰ Druhá směrnice Rady 77/91/EHS ze dne 13. prosince 1976 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.

Druhá směrnice primárně upravuje otázky tvorby a zachování základního kapitálu v a.s. Vychází z kontinentálního konceptu základního kapitálu zajišťujícího ochranu věřitelů a rovněž i z konceptu omezeného ručení akcionářů za závazky společnosti.

Blíže viz DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. s. 92.

třeba připomenout, že samotný výkon činností nebo služeb nesplňuje ani požadavek, aby předmětem vkladu byl majetek³¹ (tudíž není naplněn základní předpoklad způsobilosti hodnoty být předmětem vkladu do obchodní společnosti).

Z výše uvedeného především vyplývá, že „*způsobilým předmětem vkladu není závazek spočívající ve využití fyzických či duševních dovedností či znalostí společníka – fyzické osoby, popřípadě jiných osob. Nelze tedy do obchodní společnosti vložit např. závazek vykonávat pro společnost odborné právní či jiné poradenské činnosti ani závazek k osobní účasti na realizaci předmětu podnikání. Způsobilým předmětem vkladu však není ani závazek společníka – právnické osoby – provádět pro společnost práce či poskytovat jí služby v rámci svého předmětu podnikání.*“³²

Pro srovnání tuzemské právní úpravy s úpravami jiných evropských zemí nutno bezpochyby zmínit francouzskou právní úpravu, v rámci níž je daná problematika řešena odlišně. Stejně jako u nás se rozeznávají vklady peněžité (spočívající v určité částce peněz) a vklady nepeněžité (věci movité nebo nemovité, hmotné nebo nehmotné). Ovšem ve francouzské právní úpravě se objevuje ještě třetí kategorie - vklady v činnosti, spočívající v závazku k práci pro společnost v postavení společníka (tedy bez vztahu podřízenosti, na rozdíl od zaměstnance). Nicméně přípustnost těchto vkladů je omezena pouze na osobní společnosti (s výjimkou komanditistů).³³

Francouzská právní úprava pravděpodobně reflektuje skutečnost, že v osobních společnostech ochrana věřitelů primárně zajišťuje existence neomezeného osobního ručení společníků za závazky společnosti. Česká právní úprava je poněkud přísnější, když stanovuje zákaz vkladů spočívajících v závazcích týkajících se poskytnutí služeb nebo provedení prací pro všechny právní formy obchodních společností bez rozdílu.

Pokud jde o kapitálové společnosti, jednoznačně se přikláním k české právní úpravě, a to především s odvoláním na problematičnost oceňování a na zmiňované riziko vzniku fiktivního kapitálu, jež se obecně v korporacním právu považuje za jev zcela nežádoucí, snižující právní postavení věřitelů společnosti (zejména s ohledem na omezené, příp. žádné ručení společníků za závazky společnosti). Na druhou stranu, v případě v.o.s. považuji dotčené omezení za přílišnou a neodůvodněnou přísnost.

³¹ Blíže viz FALDYNA, František a kol. *Obchodní právo - MERITUM*. Praha: Aspi, 2005. s. 185.

³² ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 223.

³³ Blíže viz MESTRE, Jacques. *Francouzské obchodní právo*. Praha: Orac, 2002. s. 68.

2.3.2 Požadavek převoditelnosti a zjistitelnosti hospodářské hodnoty

Předmětem vkladu může být pouze samostatně převoditelný majetek, neboť společník se zavazuje vložit tento majetek do společnosti, tedy převést předmět vkladové povinnosti ze svého majetku do majetku společnosti (nesmí být závislý na osobě vkladatele).³⁴ Tudíž zde nemůže být žádná překážka, jež by bránila převodu vlastnického práva na společnost. Typickým příkladem nezpůsobilého předmětu mimo jiné právě pro nedostatek převoditelnosti jsou práva osobní povahy. Uvedená práva jsou sepjata s určitou osobou a nemohou být za žádných okolností převedeny na jiný subjekt.

Zjistitelnost hospodářské hodnoty je dalším obecným předpokladem způsobilosti majetku být předmětem nepeněžitých vkladů. Rovněž i tento požadavek vyplývá z výše zmiňovaného čl. 7 Druhé směrnice.

Pro společnosti, které povinně vytvářejí základní kapitál, zajišťuje naplnění uvedeného požadavku znalecké ocenění předmětu vkladu obligatorně stanovené zákonem.³⁵ Nicméně splnění uvedeného požadavku se vyžaduje obecně u všech nepeněžitých vkladů, bez ohledu na to, zda zákon vyžaduje stanovení hodnoty vkladu podle posudku znalce nebo nikoli.

Oceňování peněžitých vkladů nepůsobí v praxi výraznějších potíží. Rozsah vkladu totiž vyjadřuje samotná nominální hodnota peněz, k jejichž splacení je společník zavázán.³⁶ Zcela jiná situace nastává v případě vkladů nepeněžitých, pro něž je způsob jejich ocenění otázkou prvořadého významu, zejména pro kapitálové obchodní společnosti.³⁷

S ohledem na neexistenci neomezeně ručících společníků v kapitálových společnostech může mít nesprávné stanovení hodnoty vkladů dalekosáhlé důsledky. V případě podhodnocení nepeněžitých vkladů má společnost k dispozici větší majetek, než je deklarováno základním kapitálem, což logicky neznamená vážné ohrožení činnosti společnosti ani snížení právní jistoty třetích osob. Vážnější, a dokonce zcela nežádoucí je situace opačná, kdy nadhodnocení nepeněžitých vkladů vede k vytváření fiktivního základního kapitálu a tím v konečném důsledku ke zkreslení charakteristiky majetkových poměrů dané společnosti.³⁸

³⁴ Blíže viz MIRČEVSKÁ, Dalimila. *Kapitálové společnosti-daně, účetnictví, právo*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. s. 13.

³⁵ Blíže viz ŠVARC, Zbyněk a kol. *Základy obchodního práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. s. 76.

³⁶ Srov. ELIÁŠ, Karel. Vklady do obchodních společností. *Právník*, 1994, č. 5, s. 402.

³⁷ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 23.

³⁸ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 23-24.

Proto je namístě, aby zákonodárce prostřednictvím kogentní právní úpravy zabránil nežádoucímu nadhodnocování vkladů, především v zájmu ochrany třetích osob.

Obecně se pravidla týkající poskytování vkladů do obchodních společností od počátku účinnosti obchodního zákoníku mnohokrát měnila, upřesňovala a mimo jiné se vyvíjela i pravidla vztahující se k oceňování nepeněžitých vkladů. Dnešní stav právní úpravy je tak výsledkem téměř desetiletého legislativního vývoje. Má-li být dále pojednáno o významu a způsobech oceňování nepeněžitých vkladů, je nezbytné jej alespoň ve stručnosti nastínit.

Na svém počátku právní úprava příliš nereflektovala zmíněné problémy. Zákon výslovně neobsahoval žádné pravidlo stanovující, co může být předmětem nepeněžitého vkladu a rovněž otázka jeho oceňování byla ponechána libovůli společníků. První zpřísnění přinesla rozsáhlá novelizace právní úpravy obchodních společností v obchodním zákoníku provedená zákonem č. 142/1996 Sb., když výslovně vyjádřila, že nepeněžitým vkladem může být pouze penězi ocenitelná hodnota, kterou může společnost hospodářsky využít. Rovněž normovala, že vklady spočívající v závazcích k provedení prací nebo poskytnutí služeb jsou zakázány. Dále zavedla povinnost stanovit hodnotu nepeněžitého vkladu do s.r.o. a a.s. na základě posudku zpracovaného znalcem, vymezila případy, kdy se vyžadovaly posudky dvou znalců³⁹, a určila obsahové náležitosti znaleckého posudku. Druhou velkou novelizací v této oblasti znamenal zákon č. 370/2000 Sb., který uvedená pravidla dále prohloubil. Zásadní změnou bylo zavedení požadavku, aby znalec pro ocenění jmenoval pro každý jednotlivý případ soud.⁴⁰

Úprava jmenování znalce soudem je od samého počátku považována za velmi kontroverzní. Této úpravě bylo vytýkáno především zbytečné prodlužování procesu vzniku společnosti či zvýšení základního kapitálu a rovněž zvýšené nebezpečí korupce znalců či soudců při jejich jmenování. Podle obecně přijímaného mínění by mělo být postačující, aby byl znalec vybrán ze seznamu znalců vedeného krajskými soudy. Platná úprava však je důsledkem požadavku Evropské unie vysloveného při tzv. screeningových jednáních před vstupem ČR do Evropské unie, kdy k dotazu zástupců ČR úředníci Evropské unie trvali na

³⁹ Posudek zpracovaný dvěma znalci se vyžadoval bez ohledu na předmět vkladu, jestliže hodnota nepeněžitého vkladu přesahovala částku 10 mil. Kč (před 1. 1. 2001 to byl 1 mil. Kč), dále šlo-li o vklad podniku nebo jeho části nebo vklad know-how. Rovněž pro ocenění nepeněžitých vkladů u s.r.o. nebo a.s. zakládané jednou osobou nebo při zvyšování základního kapitálu na základě rozhodnutí jediného společníka (a to bez ohledu na hodnotu a předmět vkladu). Tento požadavek byl zrušen zákonem č. 501/2001 Sb., s účinností od 31. 12. 2001. Srov. DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 370.

⁴⁰ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 24-25.

tom, že jmenování znalce ad hoc vyplývá z čl. 10 Druhé směrnice. Přitom právní úprava této otázky ve slovenském obchodním zákoníku individuální jmenování znalce nevyžaduje.⁴¹

Do stávající obchodněprávní úpravy oceňování nepeněžitých vkladů významným způsobem zasáhla i novela obchodního zákoníku provedená zákonem č. 420/2009 Sb., jejímž hlavním cílem byla transpozice novelizovaných ustanovení Druhé směrnice (Směrnice Rady ES 77/91/EHS ve znění směrnice 2006/68/ES), tedy mj. zjednodušení procesu ocenění nepeněžitých vkladů.

Stručný historický exkurs lze uzavřít konstatováním, že v českém právu byla po téměř desetiletém vývoji dosažena plná kompatibilita s požadavky, které vznášejí, pokud jde o nepeněžitá vklady, právní úprava Evropských společenství.

Pokud jde o způsob oceňování, nepeněžitá vklady do v.o.s. a k.s. se oceňují smluvní cestou. U těchto společností je tedy určení hodnoty předmětu nepeněžitěho vkladu plně věcí smluvní volnosti. Ocenění předmětu vkladu má význam jen mezi společníky a společníci jej určují dohodou, tudíž nemůže být proti své vůli žádný ze společníků poškozen. Ochrana věřitelů je zde zajištěna neomezeným ručením společníků za závazky společnosti.⁴²

Samozřejmě ani zde není vyloučena možnost ocenění nepeněžitých vkladů posudkem znalce, pouze není obligatorně stanovena zákonem. Dokonce lze tento způsob v mnoha případech považovat za velmi žádoucí, protože jen tak se lze vyvarovat případných budoucích sporů.

Podle ustanovení § 59 odst. 3 ObchZ se hodnota nepeněžitěho vkladu do kapitálových společností, tedy do s.r.o. a a.s. stanoví podle posudku⁴³ zpracovaného znalcem nezávislým na společností. Dle názoru B. Poláčka: „*Omezení smluvní volnosti při oceňování nepeněžitých vkladů je odůvodněno ochranou věřitelů, neboť společníci těchto společností neručí za závazky společnosti buď vůbec, nebo jen do zápisu splacených vkladů v obchodním rejstříku, a ochranou menšinových společníků s.r.o. a a.s., protože ti by mohli být na valné hromadě při stanovení hodnoty nepeněžitěho vkladu přehlasováni*“.⁴⁴

⁴¹ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 6. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 22-23.

⁴² Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Právo obchodních společností*. Praha: Prospektrum, 1998. s. 55.

⁴³ Před 1. 1. 2001 se hodnota nepeněžitěho vkladu stanovila „na základě posudku zpracovaného znalcem“, což v praxi někdy vedlo k závěrům, že tento posudek je jen podkladem, na základě něhož si společníci nebo společnost sami vklad ocení. Následně vznikala otázka, zda se při určení hodnoty vkladu lze odchýlit pouze směrem dolů nebo i směrem nahoru. V zájmu ochrany věřitelů ovšem nebylo možno připustit výklad, že posudek znalce je jen nezávislou směrnicí, od které by bylo možné se jakkoli odchýlovat. Proto došlo ke změně a v současné právní úpravě je stanoveno, že hodnota nepeněžitěho vkladu se stanoví „podle posudku znalce“. Z uvedené díkce lze odvodit, že od hodnoty stanovené znalcem není možné se odchýlit.

Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 369.

⁴⁴ POLÁČEK, Bohumil in POLÁČEK, Bohumil, ATTIL, Jan. *Posudek znalce a podnik*. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 23.

Jestliže má být hodnota nepeněžitého vkladu určena podle posudku znalce, musí jít vždy o posudek znalce jmenovaného soudem. Řízení o jmenování znalce představuje zvláštní druh nesporného řízení. Lze jej zahájit jen na návrh osoby, o níž to stanoví zákon. Na otázku, kdo jsou tyto subjekty, neboli komu je ex lege přisuzována aktivní legitimace, lze odpovědět, že:

- před vznikem společnosti bude navrhovatelem zakladatel, příp. budoucí zakladatel;
- za trvání společnosti může být navrhovatelem pouze společnost, do které má být nepeněžitý vklad vložen.⁴⁵

K řízení o jmenování znalce za účelem ocenění nepeněžitého vkladu do obchodní společnosti je podle ustálené judikatury dána věcná příslušnost krajského soudu.⁴⁶ Pokud jde o příslušnost místní, v souladu s ustanoveními § 85 a 85a OSŘ se bude jednat o místně příslušný krajský soud, v jehož obvodě je obecný soud účastníka.

Obchodní zákoník výslovně stanoví okruh účastníků řízení, kterými jsou jednak navrhovatel a jednak osoba, která má být soudem jmenována znalcem pro ocenění nepeněžitého vkladu. Při jmenování znalce postupuje soud dle zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnicích, ve znění pozdějších předpisů, přičemž návrhem osoby znalce není vázán (aby se předešlo tomu, že jako znalec bude navržena osoba nikoli nezávislá na společnosti anebo osoba, která nemá potřebnou specializaci se zřetelem k oceňovanému majetku). V souladu s uvedeným zákonem může znalcem pro ocenění nepeněžitého vkladu soud jmenovat zásadně pouze znalce zapsané do seznamu znalců a tlumočnicků nebo znalecký ústav. Jen výjimečně a za splnění zákonem stanovených podmínek mohou být vyjmenované i osoby do tohoto seznamu nezapsané.⁴⁷

Podle ustanovení § 24 ZZT tak může soud učinit tehdy, není-li pro některý obor znalec do seznamu zapsán, nemůže-li znalec zapsaný do seznamu úkon provést apod. (před podáním znaleckého posudku se vyžaduje složení slibu do rukou soudu, který jej jmenoval).

Navrhovatel může požádat i o jmenování více znalců. V takovém případě by měl navrhovatel současně uvést, zda má více znalců podat posudek společný, nebo každý z nich samostatný. Více samostatných posudků však není příliš vhodné, neboť v případě jejich odlišnosti může nastat problém, který posudek je pro zakladatele či společnost závazný. „Z principu opatrnosti při oceňování majetku by mělo být relevantní ocenění nižší částkou“.⁴⁸

⁴⁵ Blíže viz POLÁČEK, Bohumil, ATTL, Jan. *Posudek znalce a podnik*. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 24.

⁴⁶ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. března 2001, sp. zn. 35 Co 127/2001.

⁴⁷ Blíže viz KOBLIHA, Ivan a kol. *Obchodní zákoník: úplný text zákona s komentářem: podle stavu k 1. 4. 2006*. Praha: Linde, 2006. s. 153.

⁴⁸ POLÁČEK, Bohumil, ATTL, Jan. *Posudek znalce a podnik*. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 23.

Ke jmenování znalce pro ocenění nepeněžitěho vkladu není třeba výslovného souhlasu osoby zapsané v seznamu znalců a tlumočnicků ani ústavu zapsaného v příslušném seznamu. Taková osoba však může odepřít podání posudku (a tedy de facto i své jmenování znalce) v případě, kdy lze odepřít svědeckou výpověď, tzn. kdyby tím způsobila nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým.⁴⁹

Znalec má povinnost vykonávat svou činnost řádně a ve stanovené lhůtě, a dále osobně. Je oprávněn si přibrat konzultanta k posuzování zvláštních dílčích otázek, jestliže to vyžaduje povaha věci. Tím není dotčena odpovědnost znalce i za tu část posudku, o níž bylo konzultováno. Další požadavek na osobu znalce vyplývá přímo z ustanovení obchodního zákoníku. Znalce může soud jmenovat pouze osobu, která je nezávislá na společnosti. Znalec nesmí podat posudek, jestliže lze mít pro jeho poměr k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo k jejich zástupcům pochybnost o jejich nepodjatosti⁵⁰ (nezávislost znalce bude nutné posuzovat v každém jednotlivém případě podle konkrétních skutkových okolností).

Znalec jmenovaný pro ocenění nepeněžitěho vkladu může být soudem rovněž odvolán, jestliže závažným způsobem porušuje své povinnosti. K řízení o odvolání znalce je pak příslušný soud, který znalce jmenoval. Obchodní zákoník výslovně přiznává aktivní legitimaci k podání návrhu na odvolání znalce pouze společnosti, ale účastníky takového řízení nestanoví.⁵¹

Pro rozhodnutí o návrhu na jmenování i odvolání znalce stanoví obchodní zákoník soudu lhůtu 15 dnů od doručení návrhu.

Soud ovšem zahájí řízení o odvolání znalce i bez návrhu, jestliže se dozví o podjatosti znalce nebo v dalších případech. Podle ustanovení § 20 ZZT tak učiní, jestliže se dodatečně ukáže, že nebyly splněny podmínky pro jmenování znalce, nebo tyto podmínky odpadly, znalec přes výstrahu neplní nebo porušuje své povinnosti, po jmenování nastaly skutečnosti, pro které znalec nemůže svou činnost trvale vykonávat, apod.

Pro podání posudku na ocenění nepeněžitěho vkladu je obligatorně stanovena písemná forma, přičemž znalecký posudek se skládá z více vzájemně podmíněných částí. Znalec v posudku uvede popis zkoumaného materiálu, jevů, souhrn skutečností, k nimž při úkonu nahlížel (nález), a výčet otázek, na které má odpovědět spolu s odpověďmi na ně (posudek).⁵²

⁴⁹ Blíže viz POLÁČEK, Bohumil, ATTL, Jan. *Posudek znalce a podnik*. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 25.

⁵⁰ Blíže viz POLÁČEK, Bohumil, ATTL, Jan. *Posudek znalce a podnik*. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 25-26.

⁵¹ Srov. DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2009. s. 588.

⁵² Blíže viz POLÁČEK, Bohumil, ATTL, Jan. *Posudek znalce a podnik*. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 26.

Obchodní zákoník stanoví minimální obsah znaleckého posudku. Podle ustanovení § 59 odst. 4 tak znalecký posudek musí obsahovat alespoň popis nepeněžitého vkladu, použité způsoby jeho ocenění a údaj o tom, zda hodnota nepeněžitého vkladu (k níž vedou použité způsoby ocenění) odpovídá alespoň úhrnnému emisnímu kursu akcií, jenž mají být vydány jako protiplnění za tento vklad, nebo částce, která se má započítávat na vklad do základního kapitálu s.r.o. V neposlední řadě musí obsahovat i částku, kterou se nepeněžitý vklad oceňuje.

Znalecký posudek může obsahovat i další vyjádření znalce týkající se předmětu nepeněžitého vkladu, výše uvedené náležitosti jsou však obligatorní.

K problematice obsahu znaleckého posudku se vztahuje judikát z oblasti trestního práva, který lze bezpochyby aplikovat i na oceňování vkladů do obchodních společností. Dané rozhodnutí uvádí: *„Znalecký posudek nelze odmítnout jen proto, že znalec se nad rámec svého oprávnění vyjadřoval i k otázkám právním. Skutečnost, že znalec ve svém posudku zaujme stanovisko k otázce, jejíž zodpovězení přísluší soudu, nečiní tento posudek nepoužitelným, pokud obsahuje odborné poznatky a zjištění, z nichž znalec tento právní závěr učinil a které umožňují, aby soud tentýž nebo jiný takový závěr dovodil sám.“*⁵³

Způsoby oceňování majetku definuje ustanovení § 2 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ale znalec není metodami v tomto zákoně uvedenými vázán, protože se na něj obchodní zákoník ani jiný zvláštní právní předpis neodvolávají. Jako vhodné a odůvodněné se pro účely ocenění nepeněžitého vkladu hodí tržní metody ocenění (zejména metody založené na výpočtu současné hodnoty budoucích finančních toků), a to vzhledem k tomu, že nepeněžitý vklad musí být využitelný ve vztahu k předmětu podnikání. A dále, věřitelé by měli mít jistotu, že v případě exekuce na předmět nepeněžitého vkladu získají alespoň částku odpovídající ocenění nepeněžitého vkladu.⁵⁴

Nepeněžitý vklad se tedy oceňuje obvyklou cenou. Tou se rozumí cena, která by byla dosažena při prodeji stejného, popř. obdobného majetku v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění. Přitom se zvažují všechny okolnosti, které mají na cenu vliv, avšak do její výše se nepromítají vlivy mimořádných okolností trhu, osobních poměrů prodávajícího nebo kupujícího ani vliv zvláštní obliby. Mimořádnými okolnostmi trhu můžeme rozumět např. stav tísně prodávajícího nebo kupujícího, důsledky přírodních či jiných kalami, osobními poměry zejména vztahy majetkové, rodinné nebo jiné osobní vztahy

⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 1997, sp. zn. 2 Tzn 19/1997.

⁵⁴ Blíže viz POLÁČEK, Bohumil, ATTL, Jan. *Posudek znalce a podnik*. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 27.

mezi prodávajícím a kupujícím a zvláštní oblibou hodnotu přiřádanou majetku vyplývající z osobního vztahu k němu.⁵⁵

Za zpracování posudku má znalec právo na odměnu. Toto právo má ve vztahu ke společnosti, a byl-li znalec jmenován soudem před vznikem společnosti a společnost následně nevznikla, vůči zakladatelům. Výše odměny se určuje dohodou dotčených subjektů, pouze v případě, že se nedohodnou, určí ji na návrh kterékoliv ze stran soud. Pro určení výše odměny nestanoví zákon žádná pravidla⁵⁶ a soud ji tedy určí na základě vlastní úvahy, se zřetelem zejména na náročnost zpracování posudku a odměnu obvykle poskytovanou za zpracování takového posudku. Kromě odměny má znalec právo i na náhradu nákladů, přičemž je povinen odměnu a náhradu nákladů vyúčtovat zároveň s podáním posudku.⁵⁷

Uvedené nároky znalce jsou výslovně stanoveny zákonem, nicméně úplatnost činnosti znalce vyplývá i ze samotné podstaty věci a mimo jiné plní i funkci motivační.

Naskytá se otázka, zda je ocenění nepeněžitěho vkladu uvedené v posudku znalce pro společnost striktně závazné? Dle mého názoru společníci a společnost patrně mohou toto ocenění odmítnout, pak ale nemohou souhlasit ani s nepeněžitým vkladem a ocenit jej jinak, resp. vklad může být do společnosti vložen v hodnotě nižší, než na jakou byl znalcem oceněn, nikoli však v hodnotě vyšší. Přestože tento závěr nemá výslovnou oporu v zákoně, argumentaci lze opřít o jednu ze základních obchodněprávních zásad, a to zásadu ochrany třetích osob. Rovněž z povahy věci plyne, že kdyby bylo možno vklad do společnosti vložit v hodnotě vyšší, než na jakou byl znalcem oceněn, byl by znalecký posudek zcela nadbytečným, resp. samotný požadavek znaleckého ocenění by postrádal svůj základní smysl.

Na závěr dané podkapitoly bych se ještě ráda věnovala již zmiňované novele obchodního zákoníku provedené zákonem č. 420/2009 Sb., která začlenila do obchodního zákoníku ustanovení §§ 59a až 59c. Uvedená ustanovení reagují na článek 10a a 10b Druhé směrnice a zjednodušují proces oceňování nepeněžitých vkladů vypuštěním požadavku znaleckého posudku v případech, kdy existují jiná nezpochybnitelná měřítko pro určení jejich hodnoty. Toto zjednodušené stanovení hodnoty nepeněžitěho vkladu ovšem lze užít pouze při

⁵⁵ Blíže viz KOBLIHA, Ivan a kol. *Obchodní zákoník: úplný text zákona s komentářem: podle stavu k 1. 4. 2006*. Praha: Linde, 2006. s. 154.

⁵⁶ Na určení výše této odměny se nevztahuje vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, v novelizovaném znění (ve které je stanoven způsob výpočtu odměny znalce), a to i přesto, že samotný ZZT se na jmenování znalců pro ocenění nepeněžitěho vkladu vztahuje.

Srov. DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 6. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 22.

⁵⁷ Blíže viz BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 42-43.

zvyšování základního kapitálu a zároveň s tímto postupem musí předem souhlasit statutární orgán obchodní společnosti.⁵⁸

Způsoby ocenění nepeněžitých vkladů se liší v závislosti na předmětu vkladu, ustanovení § 59a ObchZ je konkrétně rozděluje do dvou skupin. První skupinu představují investiční cenné papíry a nástroje peněžního trhu podle zvláštního právního předpisu upravujícího podnikání na kapitálovém trhu, druhou pak tvoří jiný majetek (než investiční cenné papíry nebo nástroje peněžního trhu).

Hodnotu investičního cenného papíru nebo nástroje peněžního trhu možno určit (rozhodne-li tak statutární orgán dotčené společnosti) na základě ceny, za níž byl daný předmět obchodován na regulovaném trhu. Jelikož dochází k neustálému kolísání jejich ceny, obchodní zákoník shodně s Druhou směrnicí předpokládá použití váženého průměru z cen, za které byly uskutečněny obchody s těmito cennými papíry a nástroji peněžního trhu v období 6 měsíců před splacením vkladu na regulovaném trhu.⁵⁹

Jedná-li se o jiné nepeněžitě vklady než investiční cenné papíry a nástroje peněžního trhu, ustanovení § 59a umožňuje jejich ocenění dvěma způsoby. Jedním z těchto způsobů je zpráva obecně uznávaného nezávislého odborníka, kterou vypracuje v období 6 měsíců před splacením vkladu. Obecně uznávaný nezávislý odborník při ocenění využije obecně uznávaných standardů a zásad oceňování. Druhý způsob spočívá v použití reálné ceny majetku vykázané v účetní závěrce za předcházející účetní období před valnou hromadou rozhodující o tomto vkladu, je-li tato bez výhrad ověřena auditorem. Předpokladem pro užití této varianty je skutečnost, že společnost vede účetní evidenci podle zvláštního právního předpisu, tj. zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Pojem obecně uznávaného nezávislého odborníka představuje pojem zcela nový, obchodnímu zákoníku dosud neznámý, jehož konkrétní obsah bude nutné hledat především v aplikační praxi.

Ocenění nepeněžitého vkladu znalcem se tak stane obligatorním v případě, že statutární orgán společnosti nerozhodne o ocenění výše zmíněnými metodami nebo v případě, který je ošetřen ustanovením § 59a odst. 4 a 5 ObchZ – pokud by hodnota vkladu určená na základě zvolené metody mohla být ovlivněna určitými výjimečnými okolnostmi a z toho důvodu by se lišila od hodnoty vkladu ke dni jeho splacení. V takovém případě má statutární orgán povinnost zajistit nové ocenění znaleckým posudkem. Z důvodu ochrany zájmů

⁵⁸ Blíže viz Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 498/2008.

⁵⁹ Blíže viz Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 498/2008.

společníků/akcionářů navíc obchodní zákoník stanoví pravidlo, že nezajistí-li statutární orgán toto nové ocenění, mohou se ho dovolat sami společníci/akcionáři.⁶⁰

Z důvodu informovanosti věřitelů ustanovení § 59c ObchZ předepisuje dotčené společnosti informační povinnost vztahující se na základní informace o nepeněžitém vkladu (jeho popis, hodnota, způsob ocenění atd.) a datu rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu, které má společnost zveřejnit ještě před splacením vkladu. Současně zákon předpokládá i povinnost tyto informace zpřístupnit ve sbírce listin.

Přestože hlavním cílem rozebírané novely obchodního zákoníku bylo zjednodušení procesu ocenění nepeněžitých vkladů, nabízí se otázka, zdali to spíše nepřivede jisté nejasnosti, a to především v počátcích své aplikace. Zejména pojem obecně uznávaného nezávislého odborníka může v praxi působit značné interpretační potíže.

2.3.3 Hospodářská využitelnost

Předmětem nepeněžitého vkladu nemůže být jakákoliv převoditelná a ocenitelná majtková hodnota, nýbrž musí přistoupit ještě naplnění dalšího požadavku – a to, že se musí jednat o majtkovou hodnotu, kterou může společnost hospodářsky využít ve vztahu ke svému předmětu podnikání.

Ke zpřesnění zmiňovaného požadavku došlo novelou obchodního zákoníku provedenou zákonem č. 370/2000 Sb., s účinností od 1. 1. 2001, která hospodářskou využitelnost předmětu vkladu výslovně vztáhla k předmětu podnikání společnosti. V tom lze spatřovat velký krok dopředu, jelikož se uvedená skutečnost před novelou prosazovala mnohdy dosti obtížně. Má-li být možnost hospodářského využití nepeněžitých vkladů posuzována ve vztahu k předmětu podnikání společnosti, bude se jednat zejména o případy, kdy společnost může vklad přímo využít při své podnikatelské činnosti⁶¹.

Uvedený požadavek lze demonstrovat na jednoduchém příkladě. Půjde-li o obchodní společnost, jejímž předmětem činnosti bude strojírenská, příp. obdobná výroba, nepochybně budou způsobilým vkladem např. stroje, které může společnost využít při výrobě, ale nikoliv již věci umělecké hodnoty (sochy, keramika apod.). Na druhou stranu, uvedené umělecké hodnoty by mohly být předmětem vkladu např. do muzea.

Před zmiňovanou novelou obchodního zákoníku bylo rovněž sporné, zda zákonné podmínce vyhovují i případy, kdy lze vklad zcizit a takto získané prostředky hospodářsky

⁶⁰ Blíže viz Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 498/2008.

⁶¹ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 223.

využít vzhledem k předmětu podnikání společnosti. Takový postup zákonné podmínce nevyhovuje, a dnes již zcela nepochybně. Pouhou možností zcizit předmět vkladu a využívat prostředky takto získané nedochází k naplnění požadavku hospodářské využitelnosti předmětu vkladu ve vztahu k předmětu podnikání. Určitou výjimku lze spatřovat u vkladu spočívajícího v peněžité pohledávce. Hlavním smyslem peněžitých pohledávek je totiž právě získání finančních prostředků.⁶²

Zavedení požadavku hospodářské využitelnosti předmětu vkladu mělo přispět především k zabránění úmyslnému obcházení zákona spočívajícím ve vkládání majetkových hodnot pro společnost nevyužitelných s ohledem na její předmět podnikání. Obchodní zákoník nicméně ve svých obecních ustanoveních o obchodních společnostech výslovně stanoví, že kapitálové společnosti mohou být založeny i za jiným účelem než podnikání (pokud to zvláštní právní předpis nezakazuje). Zakladatelé by tak mohli založit obchodní společnost za jakýmkoli ideálním účelem, poskytnout jako vklad takřka „cokoli“ a poté změnit předmět činnosti dotčené společnosti. Pak zůstává otázkou, zda skutečně došlo k naplnění tohoto cíle prostřednictvím zavedení požadavku hospodářské využitelnosti předmětu vkladu.

Ustanovení § 59 odst. 4 ObchZ stanovující obligatorní náležitosti znaleckého posudku pro ocenění nepeněžitého vkladu do s.r.o. a a.s. považují rovněž za nedůsledné, neboť mezi povinné náležitosti nezahrnuje i posouzení, zde může společnost předmět vkladu hospodářsky využít ve vztahu ke svému předmětu podnikání. Navíc, čestné prohlášení o hospodářské využitelnosti předmětu vkladu není ani povinnou součástí prohlášení o vkladu.

„Naplnění požadavku využitelnosti předmětu nepeněžitého vkladu ve vztahu k předmětu podnikání či činnosti společnosti by měly prověřovat rejstříkové soudy v rámci posuzování návrhů na zápis nově zakládaných společností do obchodního rejstříku, popř. při zápisech zvýšení základního kapitálu novými nepeněžitými vklady. Důkazní břemeno bude spočívat na společnosti, která o zápis základního kapitálu žádá a která bude muset prokázat hospodářskou využitelnost v sepětí s předmětem podnikání nebo činnosti společnosti. V mnoha případech to však nebude možno učinit jinak než prohlášením společnosti samotné.“⁶³

Současná právní úprava výslovně nestanoví, zda se musí jednat o majetkovou hodnotu, kterou může společnost využívat opakovaně, popř. je přípustné i spotřebování jednorázové. J. Dědic k tomu uvádí: „Nelze souhlasit s názory, že vkladem může být jen majetková hodnota,

⁶² Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 223.

⁶³ LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2009. s. 70.

*kerou může společnost využívat opakovaně. Takové kritérium obchodní zákoník neobsahuje a samo o sobě není ani obsaženo v pojmu hospodářská využitelnost ve vztahu k předmětu podnikání. Hospodářsky využitelný je i nepeněžitý vklad, který se spotřebuje jednorázově.*⁶⁴

K uvedenému názoru se přikláním především s ohledem na jazykový výklad. Pokud by totiž zákonodárce zamýšlel vztáhnout hospodářskou využitelnosti pouze k možnosti opakovaného využívání, zvolil by v dotčeném ustanovení místo pojmu „využít“ přesnější pojem „využívat“.

2.3.4 Jednotlivé druhy nepeněžitých vkladů

Nepeněžitým vkladem může být zejména věc (resp. vlastnické právo k ní, včetně vlastnického práva k podniku a cennému papíru), nemotný statek (resp. absolutní vlastnické právo k němu, včetně know-how), věcné právo odpovídající věcnému břemenu, spoluvlastnický podíl, pohledávka a jiné majetkové hodnoty (obchodní podíl s.r.o. a podíl komanditisty v k.s.).⁶⁵

Obchodní zákoník pojem **věci** v právním smyslu nedefinuje. Podle převažujícího názoru se za věci považují hmotné předměty a ovladatelné přírodní síly, jež slouží k uspokojování lidských potřeb.⁶⁶ S ohledem na ustanovení § 119 ObčZ jsou věci movité a nemovité, nemovitostmi pak jsou pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem.

Ustanovení § 5 ObchZ řadí mezi věci v právním smyslu i **podnik**, a to jako věc hromadnou. Podle Evropského soudního dvora je podnikem organizované spojení osob a majetku usnadňující výkon hospodářské činnosti sledující určitý cíl (jenž je pro něj typický), a které si zachovává svou identitu i v případě převodu. Zachování identity předmětné hospodářské jednotky vyplývá i z toho, že bude novým vlastníkem v téže nebo stejnorodé činnosti fakticky pokračováno nebo bude tato činnost znovu zahájena. Musí se tedy jednat o stabilní ekonomickou jednotku.⁶⁷

Je-li předmětem nepeněžitého vkladu podnik, jsou do společnosti vkládány všechny věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které k dotčenému podniku náleží.⁶⁸

Vkladem může být rovněž část podniku, v souvislosti s čímž se nabízí otázka, jaké pojmové znaky musí část jmění splňovat, aby mohla být označena za část podniku? Obchodní zákoník požaduje pouze povahu samostatné organizační složky, nicméně v souladu

⁶⁴ DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 364.

⁶⁵ Srov. POLÁČEK, Bohumil, ATTL, Jan. *Posudek znalce a podnik*. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 22.

⁶⁶ Srov. DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 358.

⁶⁷ Blíže viz DOBEŠ, Petr. Několik poznámek k převodu (části) podniku. *Právní rozhledy*, 2007, č. 19, s. 709.

⁶⁸ Srov. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. února 2003, sp. zn. 31 Ca 11/2002.

s rozhodovací praxí Nejvyššího soudu ČR se částí podniku rozumí „*ucelená samostatně hospodařící část podniku, která vyvíjí v rámci podniku relativně samostatnou činnost, již se podílí na činnosti podniku samotného. Takováto část podniku má vyčleněny určité prostředky (budovy, stroje, nářadí apod.) a prostory k provozování této činnosti. Podobně jako podnik i část podniku představuje určitý soubor hmotných, osobních a nehmotných složek podnikání (věcí, práv a jiných majetkových hodnot).*“⁶⁹

Současná právní úprava stanoví pro vklad podniku do obchodní společnosti přiměřené použití ustanovení o smlouvě o prodeji podniku, ze kterých mimo jiné vyplývá, že na společnost přecházejí spolu s podnikem nebo jeho částí ze zákona všechna práva a závazky, která ke vkládanému podniku či vkládané části podniku náleží (zákonná cese).⁷⁰

„*Podnikatel vkládající podnik do obchodní společnosti je až do okamžiku, kdy předmět vkladu přejde na společnost, nadále oprávněn tento podnik provozovat s tím, že okamžikem vzniku společnosti na tuto přejdou i práva a závazky podnikatele vzniklé v období od založení do vzniku společnosti.*“⁷¹

Souhlas věřitelů k přechodu závazků se nevyžaduje. Společník, který vkládá do společnosti podnik nebo jeho část, ručí ze zákona za to, že společnost tyto závazky splní. Společník je dále povinen bez zbytečného odkladu oznámit dlužníkům přechod pohledávek na společnost a společnost stíhá ve stejné lhůtě obdobná povinnost ve vztahu k věřitelům.⁷²

Ochranu věřitelů zaručuje ustanovení § 478 ObchZ, podle něhož se věřitel může domáhat podáním odporu u soudu určení, že vůči němu je převod závazku na společnost neúčinný, jestliže se vkladem podniku do společnosti nepochybně zhorší dobytost jeho pohledávky.

Smlouva o prodeji podniku jako taková s sebou přináší pochopitelně nejenom výhody záležející v možnosti převést celou část jmění prostřednictvím jediné smlouvy, ale i řadu nevýhod jako formálnost procesu a další povinnosti s převodem spojené.

Pokud jde o **byty a nebytové prostory**, ty budou způsobilým nepeněžitým vkladem jen tehdy, budou-li využitelné ve vztahu k předmětu podnikání společnosti. Především tedy bude záležet na druhu a rozsahu podnikatelské činnosti.

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. dubna 2004, sp. zn. 32 Odo 557/2003.

⁷⁰ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 6. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 37-38.

⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2003, sp. zn. 29 Odo 717/2002.

⁷² Blíže viz BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 57.

Vkladem mohou být i **cenné papíry** (zejména akcie, směnky, šeky, dluhopisy). Obecně se na ně vztahují ustanovení o věcech movitých, nestanoví-li zákon o cenných papírech nebo zvláštní právní předpis jinak.⁷³

U některých druhů cenných papírů (především u akcií) přitom třeba zvážit splnění podmínky hospodářské využitelnosti ve vztahu k předmětu podnikání společnosti a to z jasného důvodu, že naplnění tohoto požadavku postihuje obecně všechny nepeněžitě vklady bez rozdílu. Uvedený požadavek považuji striktně za splněný, budou-li akcie jako nepeněžitý vklad vloženy do společnosti, jejímž předmětem podnikání je obchodování s cennými papíry. V praxi ovšem budou patrně akcie jako nepeněžitý vklad vkládány i do obchodních společností s jiným předmětem podnikání než obchodování s cennými papíry. U cenných papírů na peněžitě plnění (dluhopisy, směnky, šeky) je možné dovodit splnění této podmínky přímo ze zákona.

Jak již bylo uvedeno, nepeněžitý vklad může být představován i **nemovitostí**, což samozřejmě není jev zřídka, jelikož každá společnost musí mít své sídlo a vklad nemovitosti do základního kapitálu může být pro společníka (společníky) mnohdy nejjednodušší způsob jak dosáhnout zákonem požadovanou minimální výší základního kapitálu.⁷⁴

Vkládá-li se do společnosti nemovitost, je její převod podle ustanovení § 20 odst. 6 písm. c) zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších právních předpisů osvobozen od daně z převodu nemovitostí (avšak jen do výše, jíž se hodnota nepeněžitě vkladu započítává na základní kapitál). Osvobození od daně ovšem neplatí v případě, kdy účast společníka na společnosti zanikne do pěti let od splacení vkladu jinak než smrtí a nemovitost mu není vrácena.

J. Lasák k danému tématu navíc uvádí, že nepeněžitým vkladem ve smyslu obchodního zákoníku mohou být bez nejmenších pochyb i nemovitosti zatížené zástavním právem, v souvislosti s čímž upozorňuje na určité problematické aspekty spojené s oceňováním nemovitostí pro účely vkladu do základního kapitálu obchodních společností. Podstatou problému je skutečnost, že zástavní právo váznoucí na nemovitosti zůstává i po promlčení stále evidováno v katastru nemovitosti, což představuje pro účely prodeje významnou překážku. Výsledná hodnota, ke které znalec v případě takové nemovitosti patrně dospěje, se bude rovnat hodnotě, k jaké by dospěl, i kdyby zástavní právo promlčeno nebylo. Tato situace podle něj jednoznačně pramení z nevhodné regulace promlčených zástavních práv

⁷³ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 358-359.

⁷⁴ Blíže viz KOTRADY, Pavel. *Katastr nemovitostí a základní kapitál. Právní rádce*, 2008, č. 4, s. 16.

zatěžujících nemovitosti podle občanského zákoníku, který je v rozporu se smyslem a kontextem, ve kterém by koncept promlčení měl v právní realitě působit.⁷⁵

Právní úprava však nepochybně zohledňuje skutečnost, že promlčení na rozdíl od prekluze neznamená zánik práva a soud k němu nepřihlíží z úřední povinnosti, ale pouze na námitku. Navíc plnění promlčeného dluhu nezakládá bezdůvodné obohacení a nemusí být vráceno. Řešením dané situace by například bylo přiznat dlužníkovi, na jehož nemovitosti vážně promlčené zástavní právo, oprávnění podat k soudu návrh na zrušení tohoto promlčeného právního vztahu (a následně i výmaz z katastru nemovitostí).

Do základního kapitálu společnosti lze vložit také **nehmotné statky**⁷⁶, resp. absolutní práva k nim. Přičemž může jít jak o práva k chráněným nehmotným statkům (např. převoditelná autorská práva, práva k vynálezu, k průmyslovému vzoru, užitému vzoru, ochranné známce apod.), tak i k nechráněným nehmotným statkům (typicky know-how).⁷⁷

Vložení know-how do obchodní společnosti ovšem není bez omezení. Rozhodovací činnost soudů rozšiřuje podmínky pro vklad know-how jakožto nepeněžitý vklad do obchodních společností.

S ohledem na usnesení Vrchního soudu v Praze se know-how⁷⁸ rozumějí výrobně technické, organizační, obchodní a jiné poznatky, které umožňují vytvořit takový výsledný produkt, který by bez nich být vytvořen nemohl, a které jsou v daném okamžiku a místně výjimečné. Dále uvádí, že pro vklad do obchodní společnosti musí být poznatky oddělitelné od jejich nositelů (autorů) a zachytitelné na hmotném substrátu, v dokumentaci a zároveň musí být splněna další podmínka – poznatky musí umožňovat jejich převod či přechod. Otázka, zda se jedná o know-how v technickém smyslu, je otázkou znaleckou, otázka, zda předmět vkladu je ve skutečnosti know-how v právním smyslu, je otázkou právní, kterou musí vyřešit soud, nikoliv znalec.⁷⁹

Způsobilým nepeněžitým vkladem je i **právo odpovídající věcnému břemeni** za předpokladu, že je možno jej zřídit ve prospěch společnosti a rovněž je naplněn také

⁷⁵ Blíže viz LASÁK, Jan. K nepeněžitému vkladu v podobě nemovitostí zatížených promlčeným zástavním právem. *Obchodní právo*, 2007, č. 11, s. 9-14.

⁷⁶ Nehmotný statek lze pojmově vymezit jako statek vytvářený konkrétním duševním obsahem, jehož objektivní výraz je způsobilý být předmětem společenských vztahů, aniž by bylo třeba jeho ztělesnění v hmotné podobě.

Blíže viz KNAP, Karel. *Práva k nehmotným statkům*. Praha: Codex, 1994. s. 8.

⁷⁷ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 359.

⁷⁸ „Samotné know-how bývá často spojováno s obchodním tajemstvím jako jeho obsah. Nemusí tomu tak ale být pokaždé. Know-how je samostatným předmětem práva duševního vlastnictví neboli svébytným statkem ideálním. Na tom nic nemění ani to, že v praxi bývá know-how poměrně často obsaženo v jiných ideálních předmětech.“

Blíže viz TELEČEK, Ivo. Test pojmových znaků know-how. *Právní rádce*, 2008, č. 1, s. 69.

⁷⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. listopadu 2005, sp. zn. 7 Cmo 209/2005-44.

požadavek hospodářské využitelnosti ve vztahu k předmětu podnikání. Třeba ovšem upozornit, že nemůže jít o vklad spočívající v převodu práv odpovídajících věcným břemenům patřících vkladateli, jelikož ta jsou smluvně nepřevoditelná. Na druhou stranu, společnost by mohla nabýt právo odpovídající věcnému břemeni vložení nemovitosti, pokud toto právo svědčí vkládané nemovitosti.⁸⁰

Při vkládání **spoluvlastnického podílu** je nezbytné respektovat předkupní právo spoluvlastníků. Do základního kapitálu společnosti nelze vložit spoluvlastnický podíl, jestliže je podílové spoluvlastnictví vázáno na jiný právní vztah (př. vlastnictví bytů). Spoluvlastnický podíl, který je předmětem společného jmění manželů lze vložit jen se souhlasem druhého manžela.⁸¹

Shodně judikatura uvádí, že *„pokud spoluvlastník určité věci vloží svůj spoluvlastnický podíl jako vklad do základního kapitálu společnosti, aniž by respektoval předkupní právo ostatních spoluvlastníků, pak se jedná o relativně neplatný právní úkon“*.⁸² Právní úkon není stížen absolutní neplatností, ale pouze relativní, bude tedy záležet na spoluvlastníkovi, jehož předkupní právo bylo porušeno, aby se neplatnosti právního úkonu dovolal.

Pro vklad spočívající v **postoupení pohledávky** se použijí příslušná ustanovení občanského zákoníku, neboť obchodní zákoník danou problematiku neupravuje. Tato ustanovení se přiměřeně použijí i pro povinnosti společníka, který vkládá do společnosti pohledávku, vůči společnosti i vůči dlužníkovi a pro jeho odpovědnost, pro započtení pohledávky, uplatnění námitek a pro vymáhání pohledávky. Na společnost přechází spolu s pohledávkou i její příslušenství a všechna práva s ní spojená.⁸³

*„Ke splacení vkladu do základního kapitálu společnosti, spočívajícího v pohledávce, nemůže dojít na základě jednostranného právního úkonu, ale jen smlouvou o postoupení pohledávky. Pohledávka je splacena ke dni účinnosti smlouvy.“*⁸⁴

Judikatura Nejvyššího soudu ČR navíc v této souvislosti blíže specifikuje pohledávky, jež mohou být postoupeny. *„Předmětem smlouvy o postoupení pohledávky může být pohledávka jakéhokoliv druhu, tedy i jiná než peněžitá, může být jak splatná, tak nesplatná, ale i teprve budoucí. Podmínkou však je, že jde o určitou a existující pohledávku.“*⁸⁵

⁸⁰ Blíže viz MIRČEVSKÁ, Dalimila. *Kapitálové společnosti-daně, účetnictví, právo*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. s. 18.

⁸¹ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 359.

⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2001, sp. zn. 22 Cdo 1143/2000.

⁸³ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 6. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 40-41.

⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2001, sp. zn. 32 Cdo 3004/2000.

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2004, sp. zn. 33 Odo 329/2004.

Společník může vložit svou pohledávku do společnosti, pokud není její postoupení vyloučeno, přičemž není vázán souhlasem dlužníka. Podle ustanovení § 525 ObčZ je z postoupení vyloučena např. pohledávka, která zaniká nejpozději smrtí věřitele nebo jejíž obsah by se změnou věřitele změnil, pohledávka, která nemůže být postižena výkonem rozhodnutí apod.

Současná právní úprava neumožňuje, aby byla do společnosti jako nepeněžitý vklad vložena pohledávka za společností. Ta může být za určitých podmínek započtena proti pohledávce společnosti na splacení vkladu nebo emisního kursu akcií (podrobněji bude tato problematika rozebrána v rámci kapitoly věnující se vkladové povinnosti).

Do společnosti může být vložena také pohledávka mající charakter **uživacího nebo poživacího práva**, jestliže je možno právo užívání nebo požívání zřídit ve prospěch společnosti nebo převést na společnost a je společností hospodářsky využitelné ve vztahu k předmětu podnikání. Obchodní zákoník tato práva upravuje odděleně od vložení pohledávky. Důvodem je skutečnost, že tato práva mohou být nejenom pohledávkou, ale i právem odpovídajícím věcnému břemeni. Z dikce ustanovení obchodního zákoníku je sporné, zda lze uživatelské nebo poživací právo zřídit jen na dobu určitou nebo i neurčitou. Většina odborné veřejnosti se přiklání k variantě zřízení těchto práv na dobu určitou, neboť jinak nebude reálně možné určit hodnotu vkladu a navíc by nenásledovala žádná sankce, pokud by uživatelské právo zaniklo za velmi krátkou dobu po jeho zřízení nebo převodu⁸⁶ (obchodní zákoník totiž předpokládá pouze situaci, kdy právo užívání nebo požívání sjednané na dobu určitou zanikne před stanovenou dobou a stanoví důsledky tohoto zániku).

Na závěr dané podkapitoly považuji za nezbytné zdůraznit, že předchozí výčet předmětů nepeněžitých vkladů je pouze demonstrativní. V praxi se pochopitelně mohou vyskytovat případy, kdy budou do základního kapitálu vkládány i jiné, v této práci nezmiňované předměty.

2.4 Dílčí shrnutí

Pojmem vklad ve smyslu označení pro předmět vkladu se rozumí určité peněžité nebo nepeněžité plnění společníka ve prospěch společnosti. Předmětem vkladu ovšem nemůže být jakýkoli hmotný nebo nehmotný statek. Způsobilost být předmětem vkladu má pouze statek,

⁸⁶ Blíže viz MIRČEVSKÁ, Dalimila. *Kapitálové společnosti-daně, účetnictví, právo*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. s. 18.

jenž je zároveň způsobilým předmětem občanskoprávních vztahů, soukromoprávním úkonem převoditelný do majetku jiného a ocenitelný v penězích.

Obchodní zákoník rozlišuje mezi vklady peněžitými a nepeněžitými, zároveň pro vklady nepeněžité stanoví některé odchylné podmínky (týkající se způsobilosti majetku být předmětem vkladu, oceňování vkladů, jakož i podmínek jejich splácení).

V případě peněžitých vkladů se jedná o určitou peněžitou částku, kterou společník dává společnosti k dispozici. Peněžitým vkladem mohou být výlučně peníze jako platidlo, a to v měně české nebo zahraniční.

Pro nepeněžité vklady obchodní zákoník stanoví další omezující podmínky, a to hospodářská využitelnost ve vztahu k předmětu podnikání společnosti a zákaz vkladů spočívajících v závazcích týkajících se poskytnutí služeb nebo provedení prací (v souladu s čl. 7 Druhé směrnice).

Obecně lze tedy stručně shrnout, že pravidla pro poskytování vkladů do obchodních společností se od počátku účinnosti obchodního zákoníku mnohokrát měnila a upřesňovala. Zejména došlo ke zpřísnění podmínek upravujících předměty nepeněžitých vkladů (tedy, co a za jakých podmínek může být vkladem a naopak co způsobilost být vkladem postrádá) a rovněž se vyvíjela i pravidla vztahující se k oceňování nepeněžitých vkladů, včetně nově stanovených výjimek z povinnosti oceňovat nepeněžité vklady posudkem znalce.

3 Vkladová povinnost společníka

Mezi základní povinnosti společníka patří povinnost vkladová. V případě vkladové (illační)⁸⁷ povinnosti společníka se jedná o právní povinnost obligační povahy.

Termínem illace se obecně označuje specifická zákonná povinnost zakladatele nebo společníka obchodní společnosti převést sjednaný předmět vkladu do vlastnictví společnosti. Jde o zvláštní zcizovací úkon, kterým k tomuto převodu dochází. Vkladová povinnost se přitom rozpadá na povinnost upisovací a povinnost uhrazovací – jedná se o dvě vzájemně podmíněné fáze. Nejprve se vyžaduje vlastní upsání vkladu a pak následně nastupuje závazek uhrazení vkladu. Teprve poté lze proces illace považovat za právně perfektní.⁸⁸

Nepostačuje tedy, že zakladatel nebo společník se zaváže poskytnout společnosti určité plnění, ale je nezbytné, aby došlo i k faktickému předání předmětu vkladu a k jeho převedení do vlastnictví společnosti.

Ve francouzském právu se považuje vkladová povinnost společníků za pojmový znak všech společností. Výslovně se zde zdůrazňuje, že samotná společná práce nemůže vytvořit obchodní společnost.⁸⁹

Podle francouzské právní úpravy je společnost založena, jestliže se dvě nebo více osob smlouvou dohodnou poskytnout pro společný podnik majetek nebo činnost za účelem rozdělení zisku nebo dosažení prospěchu z úspor, kterých dosáhnou.⁹⁰

Tuzemský obchodní zákoník vychází z odlišné konstrukce, když zákonná vkladová povinnost je typická pouze pro kapitálové společnosti a komanditisty k.s. (společnosti, jež povinně vytváří základní kapitál). Podle české právní úpravy tudíž nelze obecně považovat vkladovou povinnost za pojmový znak všech obchodních společností, jelikož mohou vznikat i společnosti bez této povinnosti (v.o.s., pro kterou zákon nepředepisuje povinnost vytvářet základní kapitál ani vkladovou povinnost společníků).

3.1 Vznik vkladové povinnosti

Závazkový právní vztah mezi společníkem, popř. budoucím společníkem a společností, popř. budoucí společností vzniká z nejrůznějších důvodů. Zavazovacím důvodem, který dává

⁸⁷ Latinským termínem illata označovali Římané přinesený majetek, např. nevěstou, pachtýřem apod.

Bliže viz ELIÁŠ, Karel. K některým sporným otázkám souvisejícím s vklady do obchodních společností. *Právní praxe v podnikání*, 1996, č. 4, s. 1.

⁸⁸ Bliže viz DVORÁK, Tomáš. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI, 2004. s. 105-106.

⁸⁹ Bliže viz PELIKÁNOVÁ, Irena. *Věřejná obchodní společnost: srovnávací právo obchodní*. Praha: Orac, 2002. s. 12.

⁹⁰ Bliže viz MERLE, Philippe. *Droit commercial: Sociétés commerciales*. 5e édition. Paris: Dalloz, 1996. s. 35.

vznik vkladové povinnosti, sice mohou být různé právní skutečnosti, vždy však půjde o projevy vůle společníků zavazujících se poskytnout nový vklad za trvání společnosti, nebo potencionálních společníků při zakládání obchodní společnosti.⁹¹

Uvedené právní skutečnosti obchodní zákoník nevyjmenovává v obecných ustanoveních o obchodních společnostech, lze je však dovodit z právní úpravy jednotlivých společností.

Povinnost splatit vklad tak mohou založit následující právní skutečnosti:

- společenská smlouva, zakladatelská smlouva, zakladatelská listina,
- prohlášení upisovatelů v listině upisovatelů při zakládání a.s. na základě veřejné nabídky akcií, příp. zvyšování základního kapitálu a.s. upsáním nových akcií,
- dohoda akcionářů dle ustanovení § 205 ObchZ,
- prohlášení o převzetí nových vkladů při zvyšování základního kapitálu v s.r.o.⁹²

Společenská smlouva představuje nepochybně nejčastější zavazovací důvod při zakládání a vzniku v.o.s., k.s., s.r.o., stejně jako zakladatelská smlouva u a.s. Zakladatelská listina je na rozdíl od dvou posledně zmiňovaných právních skutečností jednostranný projev vůle, jenž se uplatní v případech zakládání společnosti jedinou osobou.

Podle ustanovení § 205 ObchZ se dohoda akcionářů, jež nahrazuje listinu upisovatelů, uplatní při zvyšování základního kapitálu a.s. upsáním nových akcií, pokud akcie upíší sami dosavadní akcionáři a zároveň platí, že akcie nebyly upsány s využitím přednostního práva dosavadních akcionářů.

Pokud jde o převzetí nových vkladů při zvyšování základního kapitálu v s.r.o., tento závazek mohou převzít dosavadní společníci, příp. může závazek k novému vkladu převzít kdokoli.⁹³ Obchodní zákoník sice přiznává dosavadním společníkům právo na přednostní převzetí vkladů na zvýšení základního kapitálu (zvyšuje-li se peněžitými vklady), nicméně počítá i se situací, že se dosavadní společníci tohoto práva vzdají nebo ho z jakéhokoli důvodu nevyužijí. V takovém případě pak může závazek k novému vkladu převzít i jiná osoba (se souhlasem valné hromady).

Z uvedeného přehledu právních skutečností je zcela zjevné, že vkladová povinnost může vzniknout z právních skutečností způsobujících založení společnosti a stejně tak i z právních

⁹¹ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 28.

⁹² Srov. LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Vybrané základní pojmy a instituty obchodního práva, I. díl, obecná ustanovení obchodního zákoníku a obchodní společnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. s. 66.

⁹³ Blíže viz BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 32-33.

skutečností realizovaných při zvyšování základního kapitálu.⁹⁴ Konkrétní právní skutečnost způsobující vznik závazkového právního vztahu tak bude v každém jednotlivém případě záviset od okamžiku vzniku vkladové povinnosti, jakož i od právní formy obchodní společnosti.

3.2 Obsah vkladové povinnosti

Jedním z charakteristických prvků každého závazkového právního vztahu je vedle subjektů a objektu (předmětu) i jeho obsah. Obecně tvoří obsah závazkového právního vztahu soubor vzájemných práv a povinností jeho subjektů. Jinak tomu není ani v případě vkladové povinnosti.

Obsah vkladové povinnosti tudíž představuje soubor práv a povinností, přičemž s ohledem na princip vzájemnosti právům a povinnostem společníka (příp. budoucího společníka) na jedné straně odpovídají práva a povinnosti společnosti (příp. budoucí společnosti) na straně druhé.

Základní povinností společníka je splatit vklad řádně a včas (tedy ve stanovené lhůtě a výši).

Doba, v níž má společník povinnost splatit vklad, je závislá na předmětu vkladu. U peněžitých vkladů je společník povinen splatit vklad ve lhůtách určených zákonem, společenskou (zakladatelskou) smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami společnosti. Nepeněžitý vklad musí být splacen před zápisem výše základního kapitálu do obchodního rejstříku.⁹⁵ Nicméně tento požadavek týkající se nepeněžitých vkladů se vztahuje jenom na s.r.o. a a.s., neboť pouze u těchto společností se výše základního kapitálu zapisuje do obchodního rejstříku.

Předmět vkladu přechází do majetku společnosti, k věcem vzniká společnosti vlastnické právo, nicméně společnost sama společníkovi žádné protiplnění neposkytuje. Společník sice nabývá podílu na společnosti, nabytí podílu však nemůže být považováno za protiplnění poskytované společností. Nabytí podílu spadá vjedno se vznikem účasti společníka na společnosti, k němuž dochází na základě v zákoně uvedených právních skutečností, a je výrazem toho, jak zákon řeší sepětí společníků a společnosti. Ve vzájemném vztahu se zde ocitají samostatné právní subjekty, kdy společníkům nepřísluší žádné právo k majetku, který náleží společnosti, nabývají však podílu a na jeho základě mohou rozhodovat o zaměření

⁹⁴ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 29.

⁹⁵ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Právo obchodních společností*. Praha: Prospektrum, 1998. s. 57.

činnosti společnosti (i o samotné její existenci). Převzetí vkladové povinnosti je pro nabytí podílu podmiňující (s výjimkou neomezeně ručících společníků osobních společností), avšak společník nabývá podílu nezávisle na splacení vkladu, nesplnění vkladové povinnosti může vést jen k zániku účasti společníka na společnosti.⁹⁶

Povinnosti splatit vklad odpovídá právo společnosti vklad požadovat a povinnost řádně splacený vklad přijmout.⁹⁷ I když uvedené právo a povinnost na straně společnosti obchodní zákoník výslovně neupravuje, lze jej dovodit ze samotné podstaty věci.

Pokud by společnost neměla povinnost řádně splacený vklad přijmout, mohla by nastat situace, kdy by společník nemohl dostat své povinnosti. Společník totiž zcela nepochybně ke splnění své základní povinnosti, tj. splatit vklad řádně a včas, potřebuje nezbytnou součinnost společnosti.

3.3 Zánik vkladové povinnosti

Primární a bezpochyby žádoucí způsob zániku vkladové povinnosti představuje její splnění. Zánik vkladové povinnosti splněním označuje zákon jako splacení vkladu bez ohledu na to, zda se jedná o vklady peněžité nebo nepeněžité.⁹⁸ V případě nepeněžitých vkladu ovšem považují formulaci „splacení vkladu“ za ne příliš zdařilou a poněkud špatně představitelnou s ohledem na povahu těchto vkladů.

Právní režim splácení vkladů bude odviset zejména od okamžiku, ve kterém ke splácení dochází, tedy zda se vklady splácejí v období mezi založením společnosti a jejím zápisem do obchodního rejstříku nebo až po vzniku společnosti.

Správě a splácení vkladů před vznikem společnosti bude věnována samostatná kapitola, proto se na tomto místě omezují pouze na konstatování, že způsob i okamžik splácení vkladů před vznikem společnosti závisí především na povaze předmětu vkladu. Situaci zde komplikuje skutečnost, že v tomto období společnost ještě nemá právní subjektivitu (tudíž mimo jiné ani způsobilost nakládat s majetkem), a proto se vklady splácí tzv. správcem vkladu.

Po vzniku společnosti, tj. v situaci kdy je už společnost právnickou osobou a způsobilým subjektem práva, nevzbuzuje plnění vkladové povinnosti, pokud jde o stranu oprávněnou přijmout plnění, větších problémů. Vkladatel předává předmět vkladu statutárnímu orgánu společnosti nebo jím zmocněné osobě, popř. peněžité vklady převádí na účet společnosti u banky (na rozdíl od splácení vkladů před vznikem společnosti se tedy vkladová povinnost plní

⁹⁶ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 30.

⁹⁷ Srov. LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2009. s. 70.

⁹⁸ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Právo obchodních společností*. Praha: Prospektrum, 1998. s. 57.

přímo k rukám příslušné společnosti). Nabytí vlastnického práva, příp. jiných práv se pak řídí obecně platnými pravidly pro převody věcí, práv a jiných majetkových hodnot.⁹⁹

Důsledky nesplnění vkladové povinnosti se liší v závislosti na typu obchodní společnosti a jsou upravené ve zvláštních ustanoveních obchodního zákoníku o jednotlivých obchodních společnostech.

Ve svých obecních ustanoveních o vkladu obchodní zákoník reaguje i na případy, kdy dojde ke snížení hodnoty nepeněžitého vkladu do obchodní společnosti splácených při vzniku společnosti nebo splácených i později po vzniku společnosti (v procesu zvyšování základního kapitálu). K rozdílu může dojít kupříkladu tím, že předmět nepeněžitého vkladu byl nadhodnocen nebo se v mezidobí snížila hodnota předmětu nepeněžitého vkladu. V takovém případě má společník, jenž předmětný vklad vložil, s ohledem na ustanovení § 59 odst. 7 ObchZ povinnost doplatit tento rozdíl v penězích, nevyplyvá-li ze společenské smlouvy nebo stanov jiný způsob náhrady (např. naturální plnění).¹⁰⁰

Slovní spojení „společenská smlouva“ je nepochybně nutné interpretovat extenzivně, a to tak, že se zákonné ustanovení vztahuje i na zakladatelskou smlouvu a zakladatelskou listinu.¹⁰¹ Všechny tyto zakladatelské dokumenty tedy mohou stanovit odlišný způsob kompenzace. V opačném případě by totiž došlo ke značnému omezení použitelnosti u a.s., což pravděpodobně nebylo záměrem zákonodárce.

Posledně uváděné zákonné ustanovení dopadá i na situaci, kdy nepeněžitý vklad spočíval ve zřízení nebo převedení práva užívání nebo požívání na dobu určitou a toto právo zaniklo před uplynutím určené doby (např. výpovědí nebo zničením předmětu užívání či požívání). Společníka pak stíhá povinnost uhradit újmu tím vzniklou v penězích bez ohledu na to, zda došlo k zániku tohoto práva v důsledku právního nebo protiprávního jednání společníka.¹⁰² Jedná se o zvláštní odpovědnost vkladatele, kdy rozhodujícím není z jakého důvodu právo užívání nebo požívání zaniklo, ale již samotná skutečnost, že k zániku práva došlo před uplynutím stanovené doby.

Co vše bude muset tedy společník uhradit, resp. co třeba v takové situaci rozumět pod pojmem „újma“? L. Lochmanová tuto újmu blíže specifikuje, když uvádí: „*Újmou se v daném případě rozumí jak hodnota užívacího nebo požívacího práva, které dosud nebylo konzumováno, tak i případný rozdíl mezi hodnotou zaniklého užívacího práva a úplatou, již*

⁹⁹ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 32.

¹⁰⁰ Blíže viz FALDYNA, František a kol. *Obchodní právo - MERITUM*. Praha: Aspi, 2005. s. 186.

¹⁰¹ Srov. RABANOVÁ, Michaela. Důsledky snížení hodnoty vkladu do obchodní společnosti. *Obchodní právo*, 1999, č. 11, s. 23.

¹⁰² Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 369.

bude muset společnost hradit na zřízení jiného užívacího nebo požívacího práva, včetně případného ušlého zisku.“¹⁰³

Jak v případě snížení hodnoty nepeněžitého vkladu, tak i pro případ zániku práva užívání nebo požívání zákon stanoví ručení nabyvatele podílu za splnění stanovené povinnosti, převede-li společník podíl na jiného, ovšem s výjimkou nabytí podílu na českém nebo zahraničním regulovaném trhu s investičními nástroji či v českém nebo zahraničním mnohostranném obchodním systému s investičními nástroji.¹⁰⁴

Obchodní zákoník naopak neřeší případy, kdy se splacení nepeněžitého vkladu stane nemožným (např. věc, která je předmětem vkladu byla před splacením zničena, anebo splacení vkladu se dostane do rozporu s následně přijatým právním předpisem apod.). Pro takový případ se tedy budou muset uplatnit na základě analogie obecná ustanovení § 575-577 ObčZ a § 352-354 ObchZ o následné nemožnosti plnění¹⁰⁵ (především v zájmu zvýšení právní jistoty stran by výslovná úprava této otázky byla nepochybně velmi žádoucí).

V souvislosti s vkladovou povinností je prakticky od vydání obchodního zákoníku diskutována¹⁰⁶ otázka tzv. kapitalizace pohledávek.

Kapitalizaci pohledávek lze obecně vymezit jako postup, při kterém je pohledávka věřitele za společností vypořádána tím, že věřitel nabude podíl na společnosti odpovídající hodnotě této pohledávky.¹⁰⁷

Jak již bylo uvedeno, pohledávka obecně může být předmětem nepeněžitých vkladů. Nicméně ustanovení § 59 odst. 8 ObchZ výslovně vylučuje ze způsobilých předmětů nepeněžitých vkladů pohledávku vůči společnosti, ale zároveň stanoví možnost započtení takové pohledávky vůči pohledávce společnosti na splacení vkladu nebo emisního kursu.

Obchodní zákoník nepřipouští možnost započtení neomezeně, ale jen tehdy, pokud to stanoví zákon. Další omezení spočívá v tom, že ustanovení o započtení pohledávky nelze použít při vzniku společnosti, ale pouze při zvýšení základního kapitálu. Zcela logicky totiž nejdříve musí vzniknout společnost sama a až pak je myslitelná pohledávka vůči společnosti.

¹⁰³ LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2009. s. 71.

¹⁰⁴ Blíže viz KOBLIHA, Ivan. a kol. *Obchodní zákoník: úplný text zákona s komentářem: podle stavu k 1. 4. 2006*. Praha: Linde, 2006. s. 156.

¹⁰⁵ Srov. ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 224.

¹⁰⁶ Viz např. ŠIMKOVÁ, Radka, VESELÝ, Jan. Kapitalizace pohledávek a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*, 1998, č. 12, s. 608; FRISCH, Petr, STAVAŘOVÁ, Magdalena. Kapitalizace vnesením pohledávky jako nepeněžitého vkladu je problematická. *Právní rádce*, 1998, č. 11, s. 11.

¹⁰⁷ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 35.

Taková přípustnost jakož i podmínky započtení jsou výslovně stanoveny pouze u s.r.o. (§ 108 odst. 2 ObchZ) a a.s. (§ 163 odst. 3 a § 178 odst. 4 ObchZ).

Z právní úpravy s.r.o. tak plyne, že započtení je možné jen za existence společnosti, a to jako regresní nárok z titulu splnění ručitelského závazku za dluhy společnosti nebo při zvyšování základního kapitálu se souhlasem valné hromady a pouze na základě dohody o započtení.¹⁰⁸

U a.s. je možnost započtení pohledávky proti splacení emisního kursu akcií omezena na jediný případ – započtení je tedy možné jen za existence společnosti, a to při zvyšování základního kapitálu se souhlasem valné hromady na základě dohody o započtení.

Naskýtá se otázka, zda je kapitalizace pohledávek přípustná u v.o.s. a k.s., když obchodní zákoník neobsahuje výslovnou úpravu v tomto směru?

U v.o.s. kapitalizaci pohledávek považují za nepřípustnou z důvodu absence výslovného zákonného ustanovení (vzhledem k normativní dikci ustanovení § 59 odst. 8 ObchZ). V případě k.s. naopak možnost započtení připouštím ve dvou případech (s ohledem na subsidiární použitelnost ustanovení o s.r.o. na právní postavení komanditistů). Prvým případem je započtení pohledávky komanditisty, který plnil věřiteli k.s. z titulu svého zákonného ručení za dluhy k.s. A dále, kapitalizace pohledávek v případě, kdy s tímto započtením vysloví souhlas společníci, což potvrzuje i judikatura Nejvyššího soudu: „*Pohledávku komanditisty za společností lze za podmínky souhlasného rozhodnutí společníků podle § 97 obchodního zákoníku započíst vůči nároku společnosti na splacení nesplaceného vkladu.*“¹⁰⁹

Pro realizaci kapitalizace pohledávek jako takové přicházejí v úvahu různé postupy. Jednak pohledávka věřitele může být chápána jako nepeněžitý vklad a splacení se děje tak, že věřitel postoupí svou pohledávku dlužníkovi (společnosti). Základní problém představuje skutečnost, že v osobě dlužníka se setká povinný i oprávněný a dojde k zániku pohledávky splynutím dlužníka a věřitele. Po novelizaci obchodního zákoníku provedené zákonem č. 370/2000 Sb. bylo toto řešení opuštěno a nahrazeno konstrukcí započtení, tj. věřitel se zavazuje vložit do základního kapitálu svého dlužníka peněžní částku ve výši své pohledávky za společností a proti tomuto závazku se pak započte závazek společnosti ke splacení dluhu.¹¹⁰

¹⁰⁸ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 389.

¹⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. ledna 2005, sp. zn. 29 Odo 224/2004.

¹¹⁰ Blíže viz FRISCH, Petr, STAVAŘOVÁ, Magdalena. Kapitalizace vnesením pohledávky jako nepeněžitého vkladu je problematická. *Právní rádce*, 1998, č. 11, s. 11.

Lze proto uzavřít, že „po uvedené novelizaci je kapitalizace pohledávek přípustná, a to cestou vzájemného započtení pohledávky společnosti za věřitelem v podobě jeho nesplaceného peněžitého vkladu, který se zavázal společnosti poskytnout, a pohledávky, kterou má věřitel za společností. Tento způsob započtení je však vázán pouze na zvyšování základního kapitálu společnosti“.¹¹¹

3.4 Vkladová povinnost v jednotlivých společnostech

Rozdílné podmínky vkladové povinnosti uplatňující se u jednotlivých právních forem obchodních společností odůvodňují zejména základní odlišnosti osobních společností a společností kapitálových. Především má vliv ručení společníků za závazky společnosti a v případě jeho absence nezbytnost zajistit ochranu třetích osob jiným způsobem (prostřednictvím odpovídající právní úpravy).

3.4.1 Veřejná obchodní společnost

Veřejná obchodní společnost se tradičně řadí mezi osobní obchodní společnosti. Obchodní zákoník pro ni nestanovuje povinnost vytvářet základní kapitál, a to především s ohledem na neomezené osobní ručení společníků za závazky společnosti. Společníky v.o.s. nepostihuje ze zákona ani povinnost vkladová. To ovšem nevylučuje, aby byli společníci ke vkladové povinnosti zavázáni smluvně. Vkladová povinnost tak může být stanovena společenskou smlouvou již při založení společnosti nebo i kdykoli později provedením odpovídající změny společenské smlouvy. V zákoně není předepsána minimální ani maximální výše vkladů. Z toho důvodu je možné, aby vklad každého společníka byl v jiné výši. Vyloučeno není ani to řešení, že vklad poskytnou pouze někteří společníci.¹¹²

Společníkům se zde ponechává značná volnost, existence vkladové povinnosti, jakož i její podmínky záleží výlučně na dohodě společníků. Společenská smlouva stanovující vkladovou povinnost zároveň určí výši vkladů, podmínky jejich splácení, jakož i důsledky nesplacení vkladů.

Společenská smlouva by měla konkretizovat i lhůtu splatnosti. Pro případ absence příslušného ustanovení, stanoví obchodní zákoník podpůrně povinnost společníka splatit svůj vklad bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti, popř. po vzniku své účasti ve

¹¹¹ ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 36.

¹¹² Blíže viz DVOŘÁK, Tomáš. *Osobní obchodní společnosti*. Praha: ASPI, 2008. s. 108.

společnosti.¹¹³ Obchodní zákoník tedy i zde nejdříve ponechává prostor autonomní vůli společníků a až při jejím nedostatku nastupuje zákonná regulace.

Při prodlení se splacením peněžitého vkladu postihuje společníka sankce v podobě úroku z prodlení a to ve výši 20 % z dlužné částky.¹¹⁴ Uvedené zákonné ustanovení opět platí pouze v případě, pokud společenská smlouva nestanoví jinak. Společenská smlouva může úrok z prodlení modifikovat tak, že jej zvýší, sníží, popř. úplně vyloučí.

Obecně je úrok z prodlení často předmětem rozhodovací činnosti soudů, a to konkrétně přiměřenost, resp. nepřiměřenost jeho výše. Pro ilustraci lze uvést alespoň jeden případ, ve kterém Nejvyšší soud ČR konstatoval: „*Smluvní ujednání o úrocích z prodlení ve výši 1% denně z dlužné částky je nutno považovat za právní úkon, který se přiči dobrým mravům, neboť je v rozporu s obecně uznávanými pravidly slušnosti a poctivého jednání.*“¹¹⁵ Na základě své rozhodovací praxe navíc k dané problematice uvedl, že „*pro závěr o neplatnosti dohody o výši úroku z prodlení z důvodu rozporu se zásadami poctivého obchodního styku a dobrými mravy nestačí jen samotná výše úroku, aniž by byly posuzovány další rozhodné okolnosti, které vedly k uzavření této dohody.*“¹¹⁶ Výše úroku tak bude primárním, nikoli však jediným kritériem pro hodnocení přiměřenosti úroku z prodlení.

Obchodní zákoník sice výslovně umožňuje, aby společník vložil do společnosti i více vkladů, tyto vklady se však pro účely výpočtu podílu sčítají.¹¹⁷ V opačném případě by totiž došlo k porušení ustanovení § 61 odst. 1 ObchZ, podle něhož může mít každý společník pouze jeden podíl ve společnosti, nejde-li o a.s.

Na závěr při pojednání o v.o.s. nutno podotknout, že ačkoli zákon vkladovou povinnost jejím společníkům neukládá, v praxi se obvykle sjednává. Stanovení vkladové povinnosti představuje totiž nejjednodušší způsob, jak získat prostředky pro uskutečňování činnosti společnosti (zejména pokud společnost potřebuje prostředky k bezodkladnému zahájení své podnikatelské činnosti).

3.4.2 Komanditní společnost

Jak již bylo zmiňováno, vkladová povinnost patří mezi charakteristické rysy kapitálových společností. Komanditní společnost sice nelze přiradit ke společnostem kapitálovým, nicméně

¹¹³ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 302.

¹¹⁴ Blíže viz PELIKÁNOVÁ, Irena, ČERNÁ, Stanislava a kol. *Obchodní právo 2, Společnosti obchodního práva a družstva*. Praha: ASPI, 2006. s. 334.

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. února 2008, sp. zn. 32 Cdo 5492/2007.

¹¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2003, sp. zn. 32 Odo 468/2003.

¹¹⁷ Srov. ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 302.

některé znaky kapitálových společností má. Jedním z nich je právě vkladová povinnost, jež však ze zákona nepostihuje všechny společníky, ale pouze komanditisty. Vkladová povinnost komanditistů je povinností zákonnou, z čehož mimo jiné plyne, že se jí nelze zprostit ani se není možné ve společenské smlouvě dohodnout jinak. Komplementářům obchodní zákoník vkladovou povinnost neukládá, mohou ji však převzít dobrovolně ve společenské smlouvě.¹¹⁸

Podle ustanovení § 97a ObchZ stihá komanditistu povinnost vložit do základního kapitálu vklad ve výši stanovené společenskou smlouvou, minimálně však 5 000 Kč. Obchodní zákoník tedy ponechává sjednání výše vkladu na dohodě společníků, zároveň však stanoví omezení v podobě zákonem stanovené minimální výše vkladu. Pokud jde o výši maximální, tu uvedené zákonné ustanovení nijak nespécifikuje.

Komplementáři se mohou ke vkladové povinnosti zavázat společenskou smlouvou. Minimální ani maximální výše vkladu není zákonem stanovena. Na jejich případnou vkladovou povinnost lze aplikovat stejná pravidla jako na společníky v.o.s.¹¹⁹ (existence, jakož i podmínky vkladové povinnosti tak budou primárně záviset na dohodě společníků ve společenské smlouvě).

„Společník má ve společnosti vždy jediný podíl, k němuž přináležejí jediný vklad. Poskytne-li společník druhý a další „vklad“, pak se nejedná o vklad, nýbrž o doplatky k dosavadnímu vkladu, a to bez ohledu na nepřesné znění ustanovení § 80 odst. 3 ObchZ.“¹²⁰

Podle ustanovení § 93 odst. 4 ObchZ se na právní postavení komanditistů použijí přiměřeně ustanovení o s.r.o., není-li stanoveno jinak. Ačkoli se to na první pohled nemusí zdát, uvedené zákonné ustanovení v praxi vyvolává značné pochybnosti a nesrovnalosti.

Z právní úpravy k.s. výslovně vyplývá povinnost komanditisty splatit svůj vklad ve lhůtě stanovené společenskou smlouvou, jinak bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti, popř. po vzniku své účasti ve společnosti. A zde vyvstává první otázka. Může společenská smlouva stanovit v rozporu s právní úpravou společnosti s ručením omezeným i lhůtu delší než 5 let pro splacení vkladu?

Kogentní ustanovení § 97a ObchZ normující uvedenou povinnost komanditisty je zde nepochybně lex specialis a pro subsidiární aplikaci ustanovení o s.r.o. tu není žádný prostor.¹²¹ Lze tedy konstatovat, že společenská smlouva by mohla stanovit i lhůtu delší,

¹¹⁸ Blíže viz DVOŘÁK, Tomáš. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI, 2004. s. 106.

¹¹⁹ Blíže viz PELIKÁNOVÁ, Irena, ČERNÁ, Stanislava a kol. *Obchodní právo 2, Společnosti obchodního práva a družstva*. Praha: ASPI, 2006. s. 334.

¹²⁰ DVOŘÁK, Tomáš. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI, 2004. s. 105.

¹²¹ Srov. DVOŘÁK, Tomáš. *Osobní obchodní společnosti*. Praha: ASPI, 2008. s. 108.

nicméně pouze při zachování souladu se zásadami poctivého obchodního styku a dobrými mravy (jež jsou společníci povinni respektovat).

Subsidiární použití právní úpravy s.r.o. dále vyvolává polemiku ohledně toho, zda musí komanditista splatit peněžitý vklad alespoň z 30 % před podáním návrhu na zápis k.s. do obchodního rejstříku. Dle názoru K. Eliáše „*splacení vkladu, popř. jeho části není zákonnou podmínkou vzniku k.s., tudíž se zde neuplatní ani uvedená povinnost*“.¹²² Shodně s většinou odborné veřejnosti se k uvedenému názoru přikláním, jelikož je podložen zcela logickou argumentací, která vyplývá ze samotné charakteristiky k.s. a z odlišností osobních a kapitálových společností.

Jestliže však komanditista splácí svůj peněžitý vklad nebo jeho část před vznikem společnosti, musí tak učinit na zvláštní účet společnosti, který za tím účelem zřídí správce vkladu. Tuto specifickou povinnost stanoví obchodní zákoník pro kapitálové společnosti. Její uplatnění u k.s. nebude v praxi příliš časté a to především s ohledem na výše zmiňovanou neexistenci povinnosti splatit alespoň část peněžitého vkladu před podáním návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku. Navíc k.s. shodně s kapitálovými společnostmi sice povinně vytváří základní kapitál, jeho výše se však do obchodního rejstříku nezapisuje.¹²³

Pokud komanditista vkládá nepeněžitý vklad, musí být ve společenské smlouvě uveden jeho předmět a částka, kterou se na vklad započítává. Rozdíl mezi hodnotou nepeněžitého vkladu a touto částkou se pak považuje za emisní ážio. Společenská smlouva však může určit, že tento rozdíl, příp. jeho část je společnost povinna vyplatit komanditistovi, nebo že se jedná o tvorbu dobrovolného rezervního fondu.¹²⁴

Ocenění nepeněžitého vkladu posudkem znalce se na rozdíl od kapitálových společností nevyžaduje. Nicméně se na něm společníci mohou dohodnout, což se jeví jako praktické zejména v případě sporu o jeho hodnotě.

V případě komanditní společnosti se neuplatní povinnost splatit nepeněžité vklady před zápisem výše základního kapitálu do obchodního rejstříku.¹²⁵ Ještě jednou zdůrazňuji, že ačkoli komanditní společnost obligatorně vytváří základní kapitál, jeho výše se však do obchodního rejstříku nezapisuje.

¹²² ELIÁŠ, Karel. Právní úprava vkladů komanditistů. *Právo a podnikání*, 1994, č. 8, s. 16.

¹²³ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 302.

¹²⁴ Blíže viz LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Vybrané základní pojmy a instituty obchodního práva, I. díl, obecná ustanovení obchodního zákoníku a obchodní společnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. s. 105.

¹²⁵ Srov. ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 223-224.

Z uvedeného lze stručně shrnout, že ačkoli obchodní zákoník výslovně stanoví subsidiární použití ustanovení o s.r.o., jednotlivá ustanovení není možno aplikovat bez dalšího, ale třeba je přizpůsobit na poměry k.s.

Obchodní zákoník dále stanoví řadu sankcí pro případ, kdy komanditista nesplnil svou vkladovou povinnost.

Jednou z nich je povinnost platit úrok z prodlení ve výši 20 % z dlužné částky při prodlení komanditisty se splacením peněžitého vkladu, nestanoví-li společenská smlouva jinak.¹²⁶ Úrok z prodlení tak může být vůli společníků modifikován stejným způsobem jako v případě v.o.s.

Další sankcí při nesplnění vkladové povinnosti je možnost vyloučení komanditisty ze společnosti v tzv. kadučním řízení. Kaduční řízení představuje specifický způsob zániku členství komanditisty, k němuž může docházet pouze ze zákonem stanovených důvodů. Rovněž proceduru kadučního řízení striktně upravuje zákon¹²⁷ (podrobněji rozebráno v podkapitole věnující se s.r.o.).

Poslední možnost představuje oprávnění každého společníka podat žalobu jménem komanditní společnosti o splacení vkladu proti osobě, která je v prodlení. Žalobu lze ovšem uplatnit jen tehdy, nebyl-li dlužný komanditista dosud v kadučním řízení z k.s. vyloučen.¹²⁸ Stejně jako u kadučního řízení i v tomto případě se jedná pouze o oprávnění, nikoli povinnost společníka.

3.4.3 Společnost s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným se nepovažuje za ryze kapitálovou společnost. Její podstata spočívá ve spojení kapitálových prostředků více osob a případně též jejich osobní účasti na činnosti společnosti. Umožňuje tedy skloubit výhody osobních společností s výhodami společnosti akciové.¹²⁹ S ohledem na uvedené i další přednosti ji lze nepochybně považovat za nejrozšířenější typ obchodní společnosti.

¹²⁶ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 332.

¹²⁷ Blíže viz DVOŘÁK, Tomáš. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI, 2004. s. 153-155.

¹²⁸ Blíže viz DVOŘÁK, Tomáš. *Osobní obchodní společnosti*. Praha: ASPI, 2008. s. 261.

¹²⁹ Blíže viz LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Vybrané základní pojmy a instituty obchodního práva, I. díl, obecná ustanovení obchodního zákoníku a obchodní společnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. s. 114-115.

Společnost s ručením omezeným charakterizuje povinné vytváření základního kapitálu alespoň v zákonem stanovené minimální výši. To mimo jiné předpokládá vkladovou povinnost společníků, která je u této formy společnosti obligatorní.¹³⁰

Na rozdíl od k.s. vkladová povinnost postihuje ze zákona všechny společníky. Výši vkladů jednotlivých společníků určí společenská smlouva (jde o jednu z podstatných náležitostí). Obchodní zákoník však stanoví minimální výši vkladu společníka, jež musí společníci respektovat.

Podle ustanovení § 109 ObchZ musí výše vkladu každého společníka činit alespoň 20 000 Kč. Výše vkladu může být pro jednotlivé společníky stanovena rozdílně, avšak s jednou omezující podmínkou – musí být vždy dělitelná na celé tisíce (určující např. pro hlasovací práva, výpočet podílu na zisku apod.)

Na rozdíl od a.s., kde může upsat jeden akcionář i více akcií, ve s.r.o. se může každý společník účastnit na základním kapitálu pouze jedním vkladem. Celková výše vkladů navíc musí odpovídat výši základního kapitálu společnosti.¹³¹ Uvedená podmínka jasně odráží sepjetí vkladu se základním kapitálem. A dále z ní plyne, že výše vkladu jednotlivých společníků bude kromě jiného záviset i od počtu společníků. Vklady společníků bude totiž nutné stanovit tak, aby byla dodržena minimální výše vkladu každého společníka a zároveň, aby součtem vkladů všech společníků bylo dosaženo alespoň minimální výše základního kapitálu.

V návaznosti na vkladovou povinnost stanoví obchodní zákoník společníkům další povinnost, a to splatit vklady nebo jejich části před podáním návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku. Před podáním návrhu tak musí být splaceny všechny nepeněžitě vklady (jejichž hodnota musí být určena podle posudku znalce), celé emisní ážio a na každý peněžitý vklad musí být splaceno nejméně 30 %. Celková výše splaceným vkladů však musí činit alespoň 100 000 Kč. V případě založení společnosti jedním zakladatelem zákon dokonce vyžaduje před zápisem společnosti do obchodního rejstříku splacení základního kapitálu v plné výši.¹³²

Právní úprava tím zejména reaguje na neexistenci neomezeně osobně ručících společníků a dbá ochrany věřitelů. Zákonem stanovený minimální rozsah splacení může ještě rozšířit

¹³⁰ Blíže viz PELIKÁNOVÁ, Irena, ČERNÁ, Stanislava a kol. *Obchodní právo 2, Společnosti obchodního práva a družstva*. Praha: ASPI, 2006. s. 399.

¹³¹ Srov. ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 302.

¹³² Blíže viz BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 43.

společenská smlouva, například tak, že před podáním návrhu na zápis budou mít společníci povinnost splatit i všechny peněžité vklady.

Přísnější podmínky splácení vkladů stanovené k ochraně třetích osob pro jediného zakladatele rozšiřuje ustanovení § 119 ObchZ i na osoby, které se stanou jediným společníkem po vzniku společnosti. Uvedené ustanovení určuje, že jestliže se všechny obchodní podíly spojí v rukou jediného společníka (např. děděním, převodem obchodního podílu), má tento společník povinnost nejpozději do tří měsíců od spojení obchodních podílů zcela splatit všechny peněžité vklady anebo převést část obchodního podílu na jinou osobu.¹³³

Obecně má společník povinnost splatit vklad, ke kterému se zavázal, za podmínek a ve lhůtě určené společenskou smlouvou, nejpozději však do pěti let od vzniku společnosti nebo od převzetí závazku ke zvýšení vkladu nebo k novému vkladu. Povinnosti splatit vklad může být společník zproštěn pouze v jediném případě, a to při snížení základního kapitálu (na základě rozhodnutí valné hromady).¹³⁴

Pokud společník nesplatí svůj vklad řádně a včas, může proti němu společnost uplatnit zákonem stanovené sankce. Jednou z nich je povinnost platit úrok z prodlení ve výši 20 % z nesplacené částky, nesplatil-li společník předepsanou hodnotu peněžitého vkladu ve stanovené lhůtě.¹³⁵ I zde zákon připouští smluvní modifikaci úroku z prodlení prostřednictvím společenské smlouvy, jež má přednost před zákonnou regulací.

Další zákonnou sankci představuje možnost zavedení kadučního¹³⁶ řízení, které vede k vyloučení společníka ze společnosti. Je-li společník v prodlení s placením vkladu, může ho společnost pod pohrůzkou vyloučení vyzvat ke splnění své povinnosti v dodatečné lhůtě, jež nesmí být kratší než tři měsíce (tzv. vyzývací řízení). Po marném uplynutí této lhůty může být společník valnou hromadou ze společnosti vyloučen.¹³⁷

V souvislosti s kadučním řízením se nabízí otázka, zda je přípustné, aby bylo rozhodnuto o vyloučení i tehdy, jestliže společník splní svoji povinnost sice po uplynutí lhůty, avšak ještě přede dnem vlastního rozhodnutí o vyloučení (popř. v den rozhodnutí)?

¹³³ Blíže viz BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 44.

¹³⁴ Blíže viz KOBLIHA, Ivan a kol. *Obchodní zákoník: úplný text zákona s komentářem: podle stavu k 1. 4. 2006*. Praha: Linde, 2006. s. 329.

¹³⁵ Blíže viz PADRNOS, Jaroslav, POSPÍŠILOVÁ, Alena. *Úvod do obchodního práva*. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2007. s. 90.

¹³⁶ Caducus = latinsky ten, který padl nebo klesl. Lze chápat tak, že výsledkem kadučního řízení je odpadnutí provinilého komanditisty.

Srov. DVOŘÁK, Tomáš. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI, 2004. s. 153.

¹³⁷ Blíže viz ELIÁŠ, Karel. *Obchodní společnosti: Základní otázky*. Praha: C. H. Beck, 1994. s. 278.

I na tuto otázku lze nalézt odpověď v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR, který jednoznačně judikoval: „Po splacení dlužného vkladu společník nemůže být ze společnosti vyloučen podle ustanovení § 113 odst. 4 ObchZ.“¹³⁸ Tento svůj závěr zároveň podložil zcela logickou a podrobnou argumentací, když mj. uvedl: „I když zákon výslovně neváže právo valné hromady rozhodnout o vyloučení společníka pro prodlení se splacením vkladu na to, že prodlení v době rozhodování trvá, lze takový závěr učinit na základě systematického a logického výkladu příslušných ustanovení obchodního zákoníku, a to ve vazbě na účel sledovaný aplikovanou právní úpravou a na použití zásady ochrany třetích osob, k jejímuž zajištění všechna ustanovení obchodního zákoníku, umožňující vynucovat splacení vkladů společníky obchodních společností, především slouží. Jakmile je vklad společníka splacen, pomine nutnost dbát v zájmu ochrany třetích osob na splacení dlužného vkladu a tím pomijí i důvod pro vyloučení společníka ze společnosti. Ustanovení § 113 odst. 3 ObchZ má především uhrazovací funkci, když společnost pod pohrůžkou vyloučení vyzývá společníka ke splacení vkladu.“¹³⁹

Považuji ještě za nezbytné zdůraznit, že se jedná pouze o možnost vyloučení, nikoli povinnost. Obchodní zákoník slovním spojením „může být vyloučen“ jasně vyjadřuje záměr ponechat rozhodnutí, zda k uvedenému kroku přistoupit či nikoli, na autonomní vůli společnosti.

Sankci v podobě kaučního řízení doplňuje navíc právo kteréhokoli společníka podat proti dlužícímu společníkovi žalobu jménem společnosti (s výjimkou případů, kdy splacení vkladu vymáhá jednatel společnosti nebo valná hromada rozhodla o vyloučení společníka) a zvláštní sankce spočívající v pozastavení hlasovacího práva na valné hromadě.¹⁴⁰

Z uvedeného výčtu je zcela zřejmé, že společnost má k dispozici celou řadu zákonných prostředků k zajištění řádného plnění povinností ze strany svých společníků.

Právní úprava s.r.o. je tak obširná, že z rozsahových důvodů není možné podat vyčerpávající výklad její majtkové charakteristiky. To ovšem není ani cílem této práce, proto se zde omezují pouze na vyzvednutí základních charakteristik vkladové povinnosti a odlišností ve vztahu k ostatním typům obchodních společností.

¹³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. dubna 1998, sp. zn. 1 Odon 132/1997.

¹³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. dubna 1998, sp. zn. 1 Odon 132/1997.

¹⁴⁰ Blíže viz PELIKÁNOVÁ, Irena, ČERNÁ, Stanislava a kol. *Obchodní právo 2, Společnosti obchodního práva a družstva*. Praha: ASPI, 2006. s. 400.

3.4.4 Akciová společnost

Jestliže byla u s.r.o. zdůrazněna nemožnost obsáhnutí celé právní úpravy, tím spíše to platí u a.s., a proto daná podkapitola bude rovněž úzce zaměřena pouze na základní principy vkladové povinnosti.

Akciová společnost představuje typickou kapitálovou společnost, v níž se neuplatňují osobní prvky. Společníci (akcionáři) mají vkladovou povinnost a z jejich vkladů se povinně vytváří základní kapitál. Jejich účast na základním kapitálu je formálně vyjádřena v cenných papírech (zatímní list, při splnění vkladové povinnosti akcie), v nichž jsou vtělena akcionářská práva. Společník akciové společnosti může mít i více podílů ve společnosti (na rozdíl od ostatních právních forem obchodních společností).¹⁴¹

Vklady do a.s. se přebírají upisováním akcií a to při založení společnosti (subskripčním prohlášením zahrnutým do zakladatelského dokumentu nebo zápisem do listiny upisovatelů) anebo při efektivním zvýšení základního kapitálu (úpisem mladých akcií).¹⁴² Vkladová povinnost tedy může vzniknout jak v procesu zakládání společnosti, tak kdykoli během jejího trvání. V prvním případě postup upisování akcií závisí na způsobu zakládání společnost, tedy zda dochází k založení a.s. na základě veřejné nabídky akcií nebo bez veřejné nabídky akcií.

Minimální ani maximální přípustná výše vkladu není v obchodním zákoníku nijak stanovena.

Hodnota nepeněžitého vkladu musí být uvedena v zakladatelském dokumentu, příp. v usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu. Stejně jako v případě s.r.o. zákon vyžaduje stanovení hodnoty nepeněžitého vkladu podle posudku znalce, a rovněž splacení všech nepeněžitých vkladů před zápisem výše základního kapitálu do obchodního rejstříku.¹⁴³

K základním povinnostem každého akcionáře patří povinnost splatit včas emisní kurz akcií, které upsal. Podle ustanovení § 177 odst. 1 ObchZ je upisovatel povinen tak učinit v době určené ve stanovách, nejpozději však do jednoho roku po vzniku společnosti. Stanovy tudíž mohou stanovit pouze lhůtu kratší.

Povinnosti splatit emisní kurs akcie nemůže být upisovatel zproštěn, ledaže mu společnost tento dluh prominula při snížení základního kapitálu snížením jmenovité hodnoty akcií nebo při snížení základního kapitálu upuštěním od vydání akcií.¹⁴⁴

¹⁴¹ Blíže viz KOBLIHA, Ivan a kol. *Obchodní zákoník: úplný text zákona s komentářem: podle stavu k 1. 4. 2006*. Praha: Linde, 2006. s. 428.

¹⁴² Srov. DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2009. s. 238.

¹⁴³ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 6. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 21-21.

¹⁴⁴ Srov. DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2009. s. 591.

Pokud upisovatel povinnost splatit včas emisní kurz akcií poruší, stíhá ho povinnost platit úroky z prodlení ve výši určené ve stanovách společnosti, jinak ve výši 20 % ročně. Jestliže nesplní svoji povinnost ani v náhradní přiměřené lhůtě poté, co byl společností ke splnění písemně vyzván, může být ze společnosti vyloučen. Zároveň platí, že akcionář po dobu svého prodlení nemůže vykonávat hlasovací právo spojené se zatímním listem.¹⁴⁵

V případě pozdního splnění nepeněžitého vkladu přichází v úvahu jako sankce náhrada škody, která by tím společnosti vznikla (srov. § 373, § 757 ObchZ). Při založení společnosti pochopitelně taková situace nastat nemůže, jelikož všechny nepeněžitě vklady musí být splaceny ještě před zápisem společnosti do obchodního rejstříku. Nabízí se otázka, zda může dojít k uplatnění zmiňované sankce při zvyšování základního kapitálu? Zvýšení základního kapitálu jako takové je účinné až ke dni zápisu jeho nové výše do obchodního rejstříku, přičemž před podáním návrhu na zápis musí být zcela splaceny všechny nepeněžitě vklady. Společnost by si tak dle mého názoru teoreticky mohla nárokovat náhradu škody, která jí vznikla v důsledku nemožnosti podat návrh na zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku.

U a.s. se tak uplatní obdobné důsledky nesplacení vkladu jako v případě s.r.o.

3.5 Dílčí závěr

Vkladová povinnost jako právní povinnost obligační povahy může vzniknout z různých právních skutečností. Konkrétní právní skutečnost bude v každém jednotlivém případě záviset od okamžiku vzniku vkladové povinnosti, jakož i od právní formy obchodní společnosti.

Obecně lze rozeznávat vkladovou povinnost zákonnou (obligatorně stanovenou zákonem) a smluvní (fakultativní, založenou na základě dohody zakladatelů nebo společníků).

Obligatorní vkladovou povinnost obchodní zákoník stanoví pro kapitálové společnosti (s.r.o., a.s.) a stejně tak pro komanditisty k.s. Neukládá ji tedy pouze neomezeně ručícím společníků, i zde se ovšem obvykle sjednává. Nepochybně s ohledem na tu skutečnost, že uložení vkladové povinnosti představuje nejjednodušší způsob získání prostředků pro vlastní činnost společnosti.

Obchodní zákoník rovněž stanoví sankce pro případ, kdy společník nesplnil svou vkladovou povinnost. Činí tak v rámci právní úpravy jednotlivých forem obchodních

¹⁴⁵ Blíže viz ŠVARC, Zbyněk a kol. *Základy obchodního práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. s. 178-179.

společností. Společnost tak má k dispozici celou řadu zákonných prostředků k zajištění řádného plnění povinností ze strany svých společníků.

4 Vklad jako součást základního kapitálu

Otázka výše základního kapitálu a stanovení hodnoty majetkových vkladů do tohoto kapitálu představuje klíčovou otázku jak pro založení společnosti, tak pro její další existenci i případnou likvidaci společnosti. Základní kapitál je právní pojem a institut, který má zásadní právní význam především pro zákonnou úpravu kapitálových společností (zejména z důvodu oddělenosti majetku společnosti a společníků a neexistence osobního neomezeného ručení společníků za závazky společnosti).¹⁴⁶

Novela obchodního zákoníku provedená zákonem č. 370/2000 Sb. nahradila dosavadní pojem „základní jmění“ pojmem „základní kapitál“ a zároveň začlenila do obchodního zákoníku výslovný požadavek vyjadřovat základní kapitál v jednotkách české měny. Tím odstranila pochybnosti, které vznikaly v teorii i praxi ohledně toho, zda je či není možné vyjadřovat základní kapitál v cizích měnách, když zákon neobsahuje výslovné ustanovení v tomto směru.¹⁴⁷

Povinnost vyjadřovat základní kapitál v jednotkách české měny samozřejmě neznamená, že by vklad nemohl být splacen v cizí měně, nicméně v zakladatelském dokumentu (a následně i v obchodním rejstříku) musí být vklad vyjádřen v české měně.

4.1 Sepjetí vkladu se základním kapitálem společnosti

Pojem základního kapitálu definuje obchodní zákoník právě pomocí vkladů, a to jako souhrnné nominální vyjádření celkové výše peněžitých i nepeněžitých vkladů všech společníků do základního kapitálu společnosti (srov. § 58 odst. 1 ObchZ).

Tím je dána obecná charakteristika základního kapitálu jakožto fixního číselného údaje, který automaticky nepodléhá změnám v závislosti na tom, jak se plynule mění majetkové poměry společnosti.¹⁴⁸ Právě naopak, jeho výši možno měnit pouze striktně upravenými postupy označovanými jako zvyšování nebo snižování základního kapitálu.

Při uvedeném pojetí lze spatřit také abstraktnost údaje o výši základního kapitálu, neboť vypovídací hodnota tohoto údaje je ve vztahu k platební schopnosti společnosti prakticky nulová. Společnost sice může mít v obchodním rejstříku zapsaný základní kapitál značné výše, ale ten může být například prohodspodařen. A na druhou stranu, to že společnost má

¹⁴⁶ Srov. SMEJKAL, Vladimír. Základní jmění a vklady do společnosti. *Právní rozhledy*, 1994, č. 6, s. 205.

¹⁴⁷ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 217-218.

¹⁴⁸ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 39-41.

v obchodním rejstříku zapsaný základní kapitál pouze v základní výši vyžadované zákonem vůbec neznamená, že společnost je ohrožena platební neschopností.¹⁴⁹

Vypovídací hodnotu údaje o výši základního kapitálu ve vztahu k platební schopnosti společnosti snižuje zejména ta skutečnost, že výše základního kapitálu se ve většině případů nerovná výši čistého obchodního majetku společnosti.

Obchodní zákoník ovšem neuznává pojmu základní kapitál důsledně v naznačeném slova smyslu. Obdobně jako v případě vkladu, lze i pod pojem základního kapitálu podřadit několik odlišných významů.

Jedním z nich je chápání *základního kapitálu ve významu majetku*, což vyjadřuje, že společníci poskytli společnosti určitá vkladová plnění (tedy majetek) – toto pojetí odpovídá užívání pojmu vklad ve smyslu „předmět vkladu“. Dále lze hovořit o *základním kapitálu ve významu financování*, kdy chápání vkladu jako vkladové povinnosti se odráží v pojetí základního kapitálu jako vlastního zdroje, z něhož se majetek financuje. A v neposlední řadě *základní kapitál* představuje nezbytnou veličinu při stanovení výše *podílu společníka na společnosti*.¹⁵⁰

Výše uvedené rozlišení výslovně obchodní zákoník sice neobsahuje, lze jej však dovodit ze samotného obsahu a smyslu jednotlivých ustanovení.

Ze znění obchodního zákoníku je dále možné dovodit, že mohou existovat i vklady společníků mimo základní kapitál. Tyto pak obchodní zákoník označuje různými pojmy jako emisní ážio či příplatky¹⁵¹, a to v závislosti na právní formě obchodní společnosti.

V praxi se někdy mylně dovozuje, že základní kapitál musí společnost po celou dobu svého trvání uchovávat v podobě, kterou měly vklady společníků při založení společnosti, popř. při zvýšení základního kapitálu (jestliže byl tedy základní kapitál vytvořen věcnými vklady, nelze tyto věci zcizit, a pokud byl vytvořen peněžitými vklady, musí být dané finanční prostředky trvale k dispozici na účtu společnosti). I. Štenglová upozorňuje na nesprávnost uvedených závěrů, což odůvodňuje takto: „*Jak vyplývá z definice základního kapitálu, ten není souhrnem předmětů vkladů, které převádějí v rámci splácení vkladů společníci na společnost, ale je to pouze účetní hodnota (peněžní vyjádření) hodnoty vložených vkladů.*“¹⁵²

¹⁴⁹ Srov. KOBLIHA, Ivan a kol. *Obchodní zákoník: úplný text zákona s komentářem: podle stavu k 1. 4. 2006*. Praha: Linde, 2006. s. 146-147.

¹⁵⁰ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 43-48.

¹⁵¹ Srov. DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 353.

¹⁵² ŠTENGLOVÁ, Ivana in ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 218.

Neplatí tedy, že vklady poskytnuté společnosti musí společnost mít v podobě, v jaké byly poskytnuty, ale právě naopak se předpokládá, že se původní vklady změny činností společnosti v jiné podoby majetku. Jde o zcela logický důsledek reagující na to, jakým způsobem probíhá samotná podnikatelská činnost.

4.2 K významu základního kapitálu

Přestože jsem si plně vědoma, že tématem této práce je problematika vkladů do obchodních společností, považuji za více než vhodné uvést několik poznámek i k významu, resp. samotnému smyslu základního kapitálu, a to především pro velmi úzkou souvislost obou těchto institutů.

Z hlediska teorie se spojuje se základním kapitálem vícero funkcí, no většina z nich je v praxi poměrně problematických. A v nezřídka se vyskytujících případech lze konstatovat, že jsou tyto funkce značně omezené.

V literatuře se zpravidla uvádějí tři základní funkce, a to:

- *funkce měřítka zisku a ztráty společnosti;*
- *garanční funkce vůči věřitelům;*
- *funkce míry účasti společníka na společnosti.*¹⁵³

Někteří autoři pak zmiňují ještě funkci čtvrtou – při vzniku společnosti základní kapitál plní funkci jakéhosi „*startovního*“, tedy prostředků, se kterými může reálně počítat a v průběhu existence společnosti pak základní kapitál představuje minimální základnu prostředků, které jsou využitelné z hlediska dalšího výkonu podnikání, případně jiné činnosti společnosti.¹⁵⁴ Především v případech, kdy má společnost zahájit činnost v poměrně krátké době po svém vzniku lze základní kapitál považovat za velké pozitivum.

Základní kapitál není jen pojmem právním, ale i účetním. Základní kapitál tvoří součást vlastního kapitálu, je jedním z vlastních zdrojů financování obchodního majetku společnosti a z toho důvodu se v účetnictví vykazuje nikoliv v aktivech, ale na straně pasiv bilance společnosti. To mimo jiné snižuje funkci základního kapitálu jako měřítka zisku a ztráty, jelikož obě tyto položky patří na stejnou stranu pasiv bilance společnosti jako základní kapitál.¹⁵⁵

¹⁵³ Srov. ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 219.

¹⁵⁴ Srov. např. DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2009. s. 582-583.

¹⁵⁵ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 353.

Garanční funkce základního kapitálu je rovněž v praxi značně omezená, protože ani vysoký základní kapitál (jako hodnota zapsaná v obchodním rejstříku) není zpravidla zárukou, že společnost má skutečně k dispozici prostředky odpovídající této hodnotě (zejména když kapitálové společnosti nejsou povinny uhradit ztrátu vzniklou z jejich hospodaření s výjimkou případů, kdy byla uzavřena ovládací smlouva nebo smlouva o převodu zisku).¹⁵⁶

Praktické zkušenosti tak ukazují, že základní kapitál často selhává při ochraně věřitelů, a představuje jen velmi nespolehlivý ukazatel platební schopnosti společnosti. K této skutečnosti S. Černá navíc uvádí: „*Relativizace garanční funkce základního kapitálu vede ke zvýšení zájmu o realističtější ukazatel, jímž jsou čistá aktiva společnosti. Pro rozhodování věřitelů o hospodářském spojení se společností má totiž větší význam posouzení jejich majetkových poměrů vycházejících z bilance a ukazatelů její platební schopnosti než suma základního kapitálu deklarovaná ve stanovách a zapsaná v obchodním rejstříku.*“¹⁵⁷

Dovoluji si tedy konstatovat, že co do faktického významu, základní kapitál svoji garanční funkci příliš neplní. Jestliže má totiž společnost menší majetek než základní kapitál, pak neodpovídá věřitelům do výše základního kapitálu, nýbrž jen do výše svého majetku.

Zákonodárce se i proto snaží, aby skutečně existovala rovnost mezi majetkem společnosti a číselnou hodnotou základního kapitálu, a to prostřednictvím odpovídající právní úpravy. K zákonným ochranným pravidlům především náleží povinnost vytvářet základní kapitál v určité zákonem stanovené minimální výši, povinnost splatit alespoň část vkladů před zápisem výše základního kapitálu do obchodního rejstříku a zbylou část nejpozději v zákonem stanovených lhůtách. Dále lze zmínit zákaz vrácení vkladů, prominutí splacení vkladu a započtení vkladové povinnosti na jinou pohledávku, kterou má společník za společností (se zákonnou připuštěnou výjimkou kapitalizace pohledávek) apod.¹⁵⁸

Ve zmiňovaných ochranných pravidlech se odráží zásada důležitá zejména pro kapitálové společnosti, a to zásada zachování základního kapitálu. V kontinentálním evropském právu jsou tvorba a udržení základního kapitálu chápány jako základní nástroje ochrany věřitelů. Pochopitelně ani ta nejpřísnější regulace nemůže zabránit všem potenciálním zdrojům ztrát majetku, ani zákon totiž nedokáže zamezit vzniku živelných pohrom, které mohou společnost připravit o majetek, ani jiným rizikům spojeným s podnikatelským rozhodováním. Zásadu zachování základního kapitálu je proto třeba chápat v poněkud širším smyslu – tj.

¹⁵⁶ Srov. ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 219.

¹⁵⁷ ČERNÁ, Stanislava. Přehodnotí Evropa přístup k základnímu kapitálu?. *Právní rozhledy*, 2005, č. 22, s. 817.

¹⁵⁸ Blíže viz ČERNÁ, Stanislava. Přehodnotí Evropa přístup k základnímu kapitálu?. *Právní rozhledy*, 2005, č. 22, s. 816.

zákonodárce vybral alespoň hlavní potencionální zdroje ohrožení majetku společnosti, které mohou vést k tomu, že základní kapitál ztratí své reálné krytí, a stanovil pro tyto případy závazná pravidla. Proto se zakazují společnosti některé kroky a omezují dispozice s jejím majetkem, pokud mohou ohrozit udržení základního kapitálu (a tím i uspokojení pohledávek věřitelů).¹⁵⁹

Pokud jde o funkci základního kapitálu jako míry účasti společníka na společnosti, tuto lze bezpodmínečně zmínit u a.s.¹⁶⁰ U s.r.o. ji však omezuje ustanovení § 114 odst. 1 ObchZ, podle kterého účast společníka na společnosti představuje jeho obchodní podíl, jehož výše se určuje podle poměru vkladu společníka k základnímu kapitálu, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Obchodní zákoník tedy připouští, aby společenská smlouva stanovila odlišný způsob pro určení výše obchodního podílu.

Z praktického hlediska T. Dvořák v této souvislosti upozorňuje ještě na jeden aspekt věci, když uvádí: „*Věřitel při jednání se společností mající vysoký základní kapitál často nerealisticky spoléhá, že tato společnost má prostředky alespoň ve výši tohoto základního kapitálu a svoji pohledávku pak buďto nedostatečně, anebo vůbec zajistí adekvátními nástroji. Ani existence sebevyššího základního kapitálu však neznamená, že společnost již není dávno bez majetku, popř. předlužená. Věřitel spoléhající na vysoký základní kapitál tak jedná velmi nezodpovědně. Zkušenosti domácí i zahraniční provenience přitom dokazují, že i společnosti s velmi vysokými základními kapitály často končí v úpadku předlužené.*“¹⁶¹

Nepochybně se jedná o aspekt především psychologický, jenž však může mít reálné dalekosáhlé důsledky. Proto lze osobám hodlajícím vstoupit se společností do právních vztahů jednoznačně doporučit zaměřit se na již zmiňovaný mnohem realističtější ukazatel platební schopnosti, a to čistá aktiva společnosti.

Na základní kapitál jako záruku uspokojení pohledávek věřitelů pohlíží stále skeptičtěji i evropská doktrína, jurisprudencí i právní praxe, což se projevuje jak v některých soudních

¹⁵⁹ Blíže viz ČERNÁ, Stanislava. Přehodnotí Evropa přístup k základnímu kapitálu?. *Právní rozhledy*, 2005, č. 22, s. 817.

¹⁶⁰ Podle poměru jmenovité hodnoty akcie k základnímu kapitálu se určuje podíl akcionáře na zisku (§ 178 odst. 1) a na likvidačním zůstatku (§ 220 odst. 1), rozsah přednostních práv akcionářů (§ 204a odst. 1), rozsah účasti na zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů (§ 208 odst. 7), počet hlasů na valné hromadě (§ 180 odst. 1), zvláštní akcionářská práva menšinových akcionářů (§ 181, § 182, § 183h, § 220e odst. 12 a 13, § 220k odst. 3, § 220p odst. 1), schopnost valné hromady k usnání (§ 185).

Srov. LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2009. s. 72.

¹⁶¹ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2009. s. 583.

rozhodnutích, dílčích zákonných úpravách, ale i v chování praxe, kde je patrný stále větší důraz věřitelů na smluvní zajištění pohledávek.¹⁶²

Evropský soudní dvůr již v roce 1998 ve věci Centros¹⁶³ zcela jednoznačně judikoval, že *základní kapitál není sám o sobě způsobilý zajistit ochranu věřitelů.*

V posledním období tak dochází i na půdě Evropské unie k postupnému ustupování od zdůrazňování garanční funkce základního kapitálu, což potvrzuje mj. Nařízení Rady o statutu Evropské soukromé společnosti. *„Aby bylo usnadněno zakládání nových podniků, nařízení stanoví požadavek na minimální základní kapitál na 1 EUR. Nařízení se odchyluje od tradičního přístupu, který považuje požadavek na vysoký minimální základní kapitál za prostředek na ochranu věřitelů. Studie prokazují, že věřitelé dnes uplatňují spíše jiné hlediska než hledisko základního kapitálu, např. hledisko peněžního toku, která jsou důležitější pro platební schopnost.“*¹⁶⁴

4.3 Vklad jako součást základního kapitálu v osobních a kapitálových společnostech

Při objasňování právního významu institutu základního kapitálu (tedy i vkladové povinnosti) nelze ovšem pominout zásadní skutečnost – a to rozdíly mezi společnostmi osobními a kapitálovými.

Ustanovení § 58 odst. 2 ObchZ normuje povinnost vytvářet základní kapitál pro k.s., s.r.o. a a.s. (tedy pro společnosti s obligatorní vkladovou povinností).

Výše základního kapitálu se do obchodního rejstříku nezapisuje vždy, i když zákon zakotvuje povinnost vkladu do základního kapitálu, nýbrž pouze v případě, kdy tak zákon výslovně stanoví.¹⁶⁵ Takový zápis se provede pouze u s.r.o. a a.s.

Z ustanovení obchodního zákoníku možno dovodit, že základní kapitál je tvořen ve všech právních formách obchodních společností, pokud jejich společníci převezmou vkladovou povinnost.¹⁶⁶

¹⁶² Blíže viz ČERNÁ, Stanislava. Přehodnotí Evropa přístup k základnímu kapitálu?. *Právní rozhledy*, 2005, č. 22, s. 821-822.

¹⁶³ V daném sporu Dánsko tvrdilo, že jediným důvodem, proč byla společnost Centros registrována ve Velké Británii, i když fakticky podnikala pouze v Dánsku, bylo vyhnout se dánským předpisům o minimálním základním kapitálu a tím poškodit práva věřitelů.

¹⁶⁴ Návrh nařízení Rady o statutu Evropské soukromé společnosti [cit. 10. září 2010]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0396:FIN:CS:PDF>>.

¹⁶⁵ Srov. RABAN, Přemysl a kol. *Obchodní zákoník: komentář, judikatura*. 5. doplněné vydání. Praha: Eurounion, 2007. s. 111.

¹⁶⁶ Srov. ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 42.

V osobních společnostech však není se základním kapitálem spojena garanční funkce pro vnější vztahy vůči třetím osobám. Věřitelé těchto společností mají situaci zjednodušenou tím, že právní konstrukce osobních společností počítá s existencí společníků, kteří ručí za závazky společnosti neomezeně. Jestliže tedy společnost nesplní své závazky, věřitelé mají k dispozici další subjekty, na které se mohou obrátit.¹⁶⁷

Stejně tak není základní kapitál určující ani pro vnitřní právní postavení společníků. Osobní společnosti jsou konstruovány jako společnosti závislé na konkrétních osobách společníků a jejich znalostech a dovednostech ve vztahu k účelu, pro který byla společnost založena. Společníci mají proto rovné postavení a jejich podíly jsou zásadně stejné (nestanoví-li ovšem společenská smlouva něco jiného).¹⁶⁸

V osobních společnostech tak plní základní kapitál dvojí funkci. Především reprezentuje určitou majetkovou základnu společnosti (jedná se totiž o určitý objem prostředků, který společnost získává do svého majetku). A dále, základní kapitál plní funkci tzv. startovního (jedná se tedy o prostředky, které má společnost v majetku při vlastním startu a dalším výkonu svých podnikatelských nebo jiných aktivit).¹⁶⁹

Podle většinového názoru jsou mezi osobní společnosti razeny veřejná obchodní společnost a komanditní společnost.

Veřejná obchodní společnost je korporací čistě osobní povahy, z čehož plyne, že se zde obligatorně základní kapitál nevytváří. To samozřejmě neznamená, že jej nelze vytvořit dobrovolně. Jestliže totiž alespoň jeden ze společníků ve společenské smlouvě vkladovou povinnost převezme, pak základní kapitál ex lege vzniká.¹⁷⁰

Obchodní zákoník zde nepředepisuje žádnou minimální výši základního kapitálu. Podmínky vytvoření základního kapitálu (obdobně jako podmínky případné vkladové povinnosti) tak budou záviset výlučně na dohodě společníků ve společenské smlouvě. Stejně tak lze změnou společenské smlouvy dříve vytvořený základní kapitál zrušit, případně snížit jeho výši (s ohledem na neuplatnění se zásady zachování základního kapitálu).

Komanditní společnost je sice korporací převážně osobní povahy, přesto i ona však obligatorně základní kapitál vytváří. Pokud jde o minimální výši základního kapitálu, ta je

¹⁶⁷ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 42-48.

¹⁶⁸ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 48.

¹⁶⁹ Blíže viz DVOŘÁK, Tomáš. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI, 2004. s. 199-200.

¹⁷⁰ Blíže viz DVOŘÁK, Tomáš. *Osobní obchodní společnosti*. Praha: ASPI, 2008. s. 184-186.

v obchodním zákoníku sice nepřímou, leč zcela zřetelně stanovena¹⁷¹. I když k.s. povinně vytváří základní kapitál, obchodní zákoník nestanovuje povinnost rejstříkového zápisu a neupravuje ani způsoby, kterými by měl být základní kapitál zvyšován nebo snižován.

Jak již bylo zmiňováno, institut základního kapitálu má zásadní právní význam pro společnost kapitálové. Vyplývá to především z požadavku chránit právní postavení třetích osob, které vstupují do vztahů s kapitálovými společnostmi, před rizikem plynoucím z toho, že společníci těchto společností přebírají ze zákona ručení za závazky společnosti buď v omezené míře, nebo pro ně není konstruováno zákonné ručení žádné (navíc v případě a.s. mohou být společníci dokonce zcela anonymní). Společníci těchto společností nemají tudíž povinnost bezprostředně osobně snášet nepříznivé výsledky podnikání společnosti a věřitelé nemají v jejich osobách náhradní subjekt, který je možno postihnout, jestliže společnost nesplní svoje závazky.¹⁷²

Pro kapitálové společnosti obchodní zákoník navíc stanoví minimální povinnou výši základního kapitálu, která musí být dodržena nejen při založení společnosti, ale i v průběhu celého jejího trvání. Pokles pod tuto zákonem stanovenou hranici by mohl být dle ustanovení § 68 odst. 6 písm. c) ObchZ důvodem pro zrušení společnosti soudem. Taková situace by měla v praxi nastat spíše výjimečně, a to v případě pochybení rejstříkového soudu, který by zapsal do obchodního rejstříku nižší základní kapitál, než připouští zákon.

U kapitálových společnostech obchodní zákoník rovněž striktně upravuje postupy pro zvyšování nebo snižování základního kapitálu. Navíc od novely obchodního zákoníku provedené zákonem č. 370/2000 Sb. má zápis zvýšení i snížení základního kapitálu do obchodního rejstříku konstitutivní účinky.

Pro *společnost s ručením omezeným a akciovou společnost* představuje vytvoření základního kapitálu jeden z nezbytných předpokladů vzniku. Stanovení výše základního kapitálu společnosti při jejím vzniku je podstatnou náležitostí zakladatelského dokumentu a zapisuje se do obchodního rejstříku. Pokud jde o minimální výši základního kapitálu, ta v případě a.s. na rozdíl od s.r.o.¹⁷³ závisí na způsobu založení společnosti.¹⁷⁴ U s.r.o i a.s. se ale shodně uplatní zásada zachování základního kapitálu se všemi výše zmíněnými důsledky.

¹⁷¹ Minimální výše základního kapitálu je stanovena částkou 5 000 Kč. To plyne ze skutečnosti, že v každé k.s. musí být minimálně jeden komanditista a ten musí mít vklad alespoň ve výši 5 000 Kč (§ 97a ObchZ).

¹⁷² Blíže viz ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 42-43.

¹⁷³ Minimální přípustná výše základního kapitálu v případě s.r.o. představuje částku 200 000 Kč (§ 108 odst. 1 ObchZ).

¹⁷⁴ Pokud je a.s. zakládána bez veřejné nabídky akcií (simultánní založení), základní kapitál musí činit nejméně 2 000 000 Kč, v případě založení na základě veřejné nabídky akcií (sukcesivní založení) nejméně 20 000 000 Kč (§ 162 odst. 3 ObchZ).

Zatímco u s.r.o. se společník může podílet na základním kapitálu toliko jediným vkladem, pro a.s. neexistuje žádné obdobné zákonné omezení, tzn. společník má na společnosti tolik účastí, kolik má akcií. Účast na a.s. je totiž spojena s cenným papírem, nikoliv s danou osobou, a každý z těchto cenných papírů představuje samostatnou majetkovou hodnotu.¹⁷⁵

Pokud jde o funkce, základní kapitál v s.r.o. a a.s. především reprezentuje určitou majetkovou základnu společnosti – jedná se totiž o minimální objem prostředků, který je společnost povinna mít po celou dobu své existence (projev principu ochrany věřitelů).¹⁷⁶

Ačkoliv jednou ze základních funkcí základního kapitálu v kapitálových společnostech je funkce garanční, co do faktického významu tuto funkci téměř neplní. Tato skutečnost je dána především zákonným nastavením minimální výše základního kapitálu, která není příliš vysoká (na uspokojení třeba i několika věřitelů). V porovnání s německou úpravou, kde minimální výši základního kapitálu GmbH (obdoba české s.r.o.) představuje částka 25 000 EUR¹⁷⁷, se jeví založení s.r.o. podle českého právního řádu poměrně finančně nenáročné.

Shodně s osobními společnostmi i při vzniku s.r.o. a a.s. plní základní kapitál funkci tzv. startovního. A dále, základní kapitál slouží obvykle k určení účasti jednotlivých společníků (akcionářů) na společnosti – podle poměru výše jejich vkladů k celkové výši základního kapitálu.¹⁷⁸

4.4 Teoretické shrnutí

Cílem této kapitoly v žádném případě nebylo podat vyčerpávající výklad institutu základního kapitálu, ale především poukázat na úzkou souvislost dvou nejdůležitějších institutů korporálního práva (sepjetí vkladu se základním kapitálem společnosti).

V literatuře se uvádí několik funkcí základního kapitálu, většina z nich je však v praxi značně omezená a zpochybňovaná (mimo jiné i Evropským soudním dvorem). Přestože je v teorii se základním kapitálem spojována především garanční funkce vůči věřitelům, praktické zkušenosti ukazují, že jako realističtější ukazatel platební schopnosti se jeví čistá aktiva společnosti (což potvrzuje i legislativa Evropské unie).

¹⁷⁵ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 6. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 45.

¹⁷⁶ Blíže viz DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2009. s. 581.

¹⁷⁷ Blíže viz BĚHOUNEK, Pavel. *Společnost s ručením omezeným – řešení účetní a daňové problematiky včetně příkladů z praxe*. 8. aktualizované vydání. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2008. s. 38.

¹⁷⁸ Blíže viz DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2009. s. 582-583.

Při objasňování právního významu institutu základního kapitálu (tedy i vkladové povinnosti) nelze ovšem pominout zásadní skutečnost – a to rozdíly mezi společnostmi osobními a kapitálovými.

I když v případě v.o.s. zákon obligatorní vytváření základního kapitálu nevyžaduje, v praxi je to spíše pravidlem než výjimkou, především s ohledem na funkci tzv. „startovního“. Společnost vytvořením základního kapitálu, dá se říci nejjednodušším způsobem, získává prostředky pro vlastní činnost.

Jak již bylo několikrát zmiňováno, institut základního kapitálu má zásadní právní význam pro společnosti kapitálové, a to s ohledem na omezené (s.r.o.), případně žádné (a.s.) ručení společníků za závazky společnosti.

Pro kapitálové společnosti obchodní zákoník kromě obligatorní povinnosti základní kapitál vytvořit navíc stanoví jeho minimální povinnou výši, která musí být dodržena nejen při založení společnosti, ale i v průběhu celého jejího trvání (tedy v plné míře se uplatní zásada zachování základního kapitálu).

5 Správa vkladu před vznikem společnosti

Zákon, příp. zakladatelský dokument, ukládá společníkům povinnost splatit vklady nebo jejich části ještě před vznikem společnosti. Podle ustanovení § 62 odst. 1 ObchZ společnost vzniká dnem, ke kterému byla zapsána do obchodního rejstříku. K tomuto dni také nabývá právní subjektivitu. Do té doby společnost neexistuje jako subjekt práva, což mimo jiné znamená i nemožnost spravovat majetek. Je proto nezbytné určit subjekt, prostřednictvím kterého by mohli zakladatelé splnit svou vkladovou povinnost. A právě tato skutečnost vyvolala nezbytnost zvláštní úpravy splácení vkladů před vznikem společnosti.

Výkon správy vkladu tudíž možno považovat za specifickou činnost prováděnou v období mezi založením a vznikem společnosti. S ohledem na svůj obsah a funkci je bezpochyby realizovatelná pouze v případě společnosti, u níž se uplatňuje vkladová povinnost (ať již zákonná nebo uložená společníkům v zakladatelském dokumentu).

Legální definici institutu správy vkladu obchodní zákoník neobsahuje. Pod tímto pojmem se běžně rozumí péče o majetek, který je předmětem vkladu, včetně povinnosti činit právní úkony potřebné k zachování a udržení předmětu vkladu. Půjde tedy především o převzetí, uložení, opatrování předmětů vkladů a vynaložení přiměřeného úsilí k jejich zachování.¹⁷⁹

Osoba pověřená výkonem správy vkladu se označuje jako správce vkladu. Otázka, zda určení správce vkladu je podstatnou náležitostí zakladatelského dokumentu, nebyla dříve výslovně řešena. Současná právní úprava v tomto směru již neponechává prostor pro žádné pochybnosti, neboť podle ustanovení § 110 odst. 1 písm. g) ObchZ musí společenská smlouva s.r.o. obsahovat právě určení správce vkladu. Ustanovení § 163 odst. 1 písm. g) ObchZ stanoví totéž i pro zakladatelskou smlouvu nebo listinu a.s.

Přestože správa vkladu patří mezi důležité instituty obchodního práva, obchodní zákoník neobsahuje precizní, ale naopak jen velmi kusou úpravu. Celá problematika je upravena v jediném ustanovení, a to v § 60 ObchZ. Toto ustanovení ovšem neřeší celou řadu otázek, které si výslovnou zákonnou úpravu nepochybně vyžadují. Na tuto skutečnost by měli zakladatelé společnosti pamatovat a podrobnosti upravit v zakladatelském dokumentu.¹⁸⁰

Na tomto místě považuji ještě za nezbytné zdůraznit, že ustanovení § 60 ObchZ se vztahuje pouze na vklady do základního kapitálu při založení společnosti. Po zápisu

¹⁷⁹ Blíže viz MIRČEVSKÁ, Dalimila. *Kapitálové společnosti-daně, účetnictví, právo*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. s. 21.

¹⁸⁰ Blíže viz BŘEŇ, Milan. Správce vkladu u společnosti s ručením omezeným. *Právní rozhledy*, 2000, č. 5, s. 197.

společnosti do obchodního rejstříku ztrácí institut správy vkladu jakékoli opodstatnění. Pokud tedy dochází ke splácení vkladů za existence společnosti (mj. i při zvyšování základního kapitálu), pak zde se správce vkladu nevyskytuje, jelikož společnost je již způsobilým subjektem práva.¹⁸¹

5.1 Správce vkladu

Při pojednání o institutu správy vkladu je především nutné zamyslet se nad osobou způsobilou být správcem vkladů. Kdo má povinnost spravovat splacené vklady a může být touto osobou i osoba odlišná od samotných zakladatelů?

Podle ustanovení § 60 odst. 1 ObchZ před vznikem společnosti spravuje splacené vklady nebo jejich části zakladatel pověřený tím ve společenské smlouvě nebo zakladatelské smlouvě, případně též banka (i když není zakladatel). Banka však může být pověřena pouze správou peněžitého vkladu. Správcem vkladu tudíž může být jak osoba fyzická, tak i právnická. Nikdo jiný než zakladatel nebo banka správcem vkladu být nemůže. Z toho lze analogicky odvodit, že v případě, kdy má společnost jediného zakladatele, bude správcem nepeněžitého vkladu právě tento jediný zakladatel (bez možnosti přenést tuto funkci na jiný subjekt).

Pro srovnání lze zmínit slovenskou právní úpravu, která způsobilost banky být správcem vkladu neomezuje pouze na peněžité vklady.¹⁸² Banka tedy může být teoreticky pověřena i správou nepeněžitých vkladů. S ohledem na předmět činnosti této finanční instituce a specifický režim splácení nepeněžitých vkladů si dovoluji konstatovat, že tato situace nebude v praxi příliš obvyklá.

Jak již bylo uvedeno, pověření zakladatele správou vkladu je podstatnou náležitostí zakladatelského dokumentu. Pokud však bude peněžité vklady spravovat banka, závazek banky ke správě vkladu se zakládá zvláštní smlouvou¹⁸³, jež má povahu samostatné smlouvy obstaravatelského typu. Není však vyloučeno začlenit závazek ke správě vkladu do smlouvy o běžném účtu, který zřídí banka pro společnost na její firmu.¹⁸⁴

¹⁸¹ Viz podkapitola 3.3.

¹⁸² Blíže viz PATAKYOVÁ, Mária. *Obchodný zákonník: komentár*. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 144.

¹⁸³ Obchodní zákoník v žádném ze svých ustanovení výslovně neupravuje vztah vznikající mezi zakladateli a bankou, která převzala správu peněžitých vkladů. Je však nepochybné, že jde o vztah závazkový, založený na zvláštní smlouvě. Co se týče obsahu takové smlouvy o správě vkladu, musí zahrnovat nejen zřízení účtu, na který budou vklady splaceny, ale i ujednání umožňující bance řádně vykonávat funkci správce vkladu.

Blíže viz BŘEŇ, Milan. Správce vkladu u společnosti s ručením omezeným. *Právní rozhledy*, 2000, č. 5, s. 198.

¹⁸⁴ Srov. BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 46-47.

Je-li správcem vkladu některý ze zakladatelů, plní funkci smlouvy o správě vkladu společenská či zakladatelská smlouva (příp. zakladatelská listina), přičemž z právní úpravy lze dovodit, že na jím vykonávanou správu vkladu lze přiměřeně použít ustanovení obchodního zákoníku o mandátní smlouvě.¹⁸⁵ Ustanovení § 576 ObchZ totiž výslovně stanoví přiměřené použití právní úpravy mandátní smlouvy i na případy, kdy je někdo povinen podle jiných ustanovení obchodního zákoníku zařídit určitou záležitost na účet jiného. Za takovou záležitost lze nepochybně považovat i povinnost spravovat vklad.

Podle ustanovení § 261 odst. 3 písm. g) ObchZ je vztah mezi zakladateli a správcem vkladu absolutním obchodem a řídí se tudíž výlučně obchodním zákoníkem.

V souvislosti s osobou správce vkladu vyvstává otázka, zda musí být správcem vkladu vždy pouze jediná osoba nebo lze pověřit správců více?

Dikce zákona svědčí spíše ve prospěch jedné osoby, z povahy věci naproti tomu plyne, že jestliže budou do základního kapitálu společnosti vkládány jak peněžité, tak i nepeněžité vklady, bude možné pověřit správců více, resp. dva – banku pro správu peněžitých vkladů a vedle ní správce nepeněžitých vkladů z řad zakladatelů.¹⁸⁶

K tomuto názoru se přikláním, nicméně považuji za nezbytné upozornit alespoň na některé hlavní problémy, které by ustavení dvou správců vkladu mohlo přivodit. Především by mohl nastat problém v případě, pokud by se správci vkladu nemohli „dohodnout“ na písemném prohlášení o splacení vkladu, které se přikládá k návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku. Prohlášení kterého z více správců by pak bylo pro rejstříkový soud určující? Další problematickou oblast představuje otázka ručení správce vkladu (který uvedl v prohlášení vyšší částku, než která je skutečně splacena) věřitelům za závazky společnosti. Jednalo by se v případě více správců o ručení solidární anebo by ručil pouze ten správce, který uvedení nesprávné částky způsobil? Na tyto, ale i další skutečnosti by zakladatelé neměli rozhodně zapomenat a otázku pověření správcem vkladu pečlivě zvážit.

5.2 Práva a povinnosti správce vkladu

Na začátku dané podkapitoly považuji za nezbytné zdůraznit, že správce vkladu při výkonu své funkce získává postavení pouhého detentora.¹⁸⁷ Nestává se vlastníkem převzatých

¹⁸⁵ Srov. DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 6. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 30.

¹⁸⁶ Srov. ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 232.

¹⁸⁷ Srov. ELIÁŠ, Karel, DVOŘÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník: praktické poznámkové vydání s výběrem literatury od roku 1900*. 5. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 2006. s. 193.

předmětů vkladů, ale pouze opatruje cizí věc pro jiného, pro budoucí společnost spravuje splacené vklady až do okamžiku jejího vzniku.

Správci vkladu je při výkonu funkce ukládána celá řada povinností, jež jsou jednak výslovně stanoveny obchodním zákoníkem a jednak je lze dovodit ze samotného smyslu institutu správy vkladu.

Jednu ze základních povinností představuje převzetí vkladů do správy. Správce vkladu má nejen právo a povinnost tak učinit ale rovněž i právo a povinnost vyžadovat, aby vkladatelé dostáli svým povinnostem.¹⁸⁸ I když obchodní zákoník v žádném ze svých ustanovení tuto povinnost výslovně neuvádí, lze ji dovodit ze samotné podstaty věci a považovat za nezbytný předpoklad pro splnění účelu správy vkladu.

Dle ustanovení obchodního zákoníku má správce vkladu tři výslovně formulované povinnosti. Jen nepřímou z nich lze dovodit další významnou povinnost, totiž povinnost o svěřené předměty vkladů řádně pečovat. Tuto povinnost lze obdobně dovodit i z toho, že se vztah mezi správcem vkladu a zakladateli považuje za vztah mandátní. S tím souvisí i odpovědnost správce vkladu za škodu na věcech převzatých na splacení vkladů, ledaže tuto škodu nemohl odvrátit ani při vynaložení veškeré péče. Povinnost dát tyto věci pojistit postihuje správce jen tehdy, když to stanoví smlouva o správě vkladu, nebo když jej o to zakladatelé požádají, a to na jejich účet.¹⁸⁹

Z ustanovení § 60 odst. 3 ObchZ vyplývá povinnost správce vkladu předat splacené vklady i s plody a užitky společnosti. Správce vkladu je povinen tak učinit bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti, s výjimkou peněžitých vkladů, jež jsou uloženy na zvláštním účtu u banky nebo spořitelního a úvěrního družstva zřízeném pro tuto společnost před jejím vznikem.

K otázce jak třeba chápat lhůtu, ve které má správce vkladu předat splacené vklady společnosti, M. Břeň uvádí: „*Zachování lhůty vymezené slovy „bez zbytečného odkladu“ závisí na tom, o jakou formu vkladů půjde, jaké je jejich množství, kde jsou uloženy apod. Proto délka této lhůty bez zbytečného odkladu bude pro různé případy odlišná.*“¹⁹⁰

Zákon počítá i se situací, kdy společnost z nějakého důvodu nevznikne jako právní subjekt a pro takový případ stanoví ve výše zmiňovaném ustanovení povinnost správce vkladu bez zbytečného odkladu vrátit splacené vklady i s plody a užitky z nich.

¹⁸⁸ Srov. DVOŘÁK, Tomáš. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI, 2004. s. 112.

¹⁸⁹ Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 232.

¹⁹⁰ BŘEŇ, Milan. Správce vkladu u společnosti s ručením omezeným. *Právní rozhledy*, 2000, č. 5, s. 199.

Důvodem pro to, že společnost nevznikne, bude zejména zamítnutí návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku pro nesplnění podmínek nutných pro její založení (např. zakladatelský dokument nemá předepsané náležitosti, příp. nebyl z jiných důvodů platně uzavřen, nebyly splaceny v předepsaném rozsahu vklady do základního kapitálu atd.). Vyloučena není ani možnost, že se zakladatelé před zápisem společnosti do obchodního rejstříku dle své autonomní vůle dohodnou na zrušení zakladatelského dokumentu a tím vznikne povinnost správce vkladu vrátit splacené vklady nebo jejich části.¹⁹¹

V souvislosti s povinností správce vkladu vrátit splacené vklady i s plody a užitky obchodní zákoník normuje zákonné ručení zakladatelů za splnění této povinnosti. Jedná se o ručení solidární, neboť ručí všichni zakladatelé společně a nerozdílně (tudíž i ti zakladatelé, jež přímo správou vkladu pověřeni nebyli).¹⁹²

Odchylná úprava se uplatní při zakládání akciové společnosti s veřejnou nabídkou akcií. Je-li v takovém případě upisování akcií neúčinné, podle ustanovení § 167 odst. 2 ObchZ postihuje povinnost vrátit upisovatelům zaplacené částky i s úrokem zakladatele, kteří zde tedy nevystupují jako ručitelé, nýbrž jsou zavázáni společně a nerozdílně.

V neposlední řadě má správce vkladu povinnost vydat písemné prohlášení o splacení vkladu, příp. jeho části jednotlivými společníky. Toto prohlášení se přikládá k návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku a osvědčuje se jím, že vklady nebo jejich části byly splaceny ve lhůtách, v nichž podle zákona nebo smlouvy splaceny být měly.¹⁹³

Správce vkladu nese ze zákona odpovědnost za pravdivost obsahu jím vystaveného prohlášení. Uvedl-li v něm vyšší částku, než která je skutečně splacena, ručí věřitelům společnosti za její závazky až do výše tohoto rozdílu, přičemž jeho ručení trvá po dobu pěti let od zápisu společnosti do obchodního rejstříku.¹⁹⁴ Zákon přitom nevyžaduje, aby se jednalo o vědomé uvedení vyšší částky. Lze proto dovodit, že determinující bude objektivní nesprávnost prohlášení, nikoli vědomé zavinění přičitatelné správci vkladu.

Primárním účelem zakotvení tohoto ručení je zabránit nežádoucím situacím, kdy uvedení nesprávné částky v prohlášení by mohlo vést k poškozování věřitelů nebo by umožnilo vznik

¹⁹¹ Srov. BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 46-47.

¹⁹² Blíže viz DVOŘÁK, Tomáš. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI, 2004. s. 112.

¹⁹³ Blíže viz ELIÁŠ, Karel. *Obchodní společnost: Základní otázky*. Praha: C. H. Beck, 1994. s. 142.

¹⁹⁴ K nástupu věřitelů proti správci nestačí pouhá výzva k zaplacení proti společnosti, ale musí jít o uplatnění všech právních prostředků, které připadají v konkrétní situaci v úvahu za tím účelem, aby věřitelé dosáhli uspokojení z majetku společnosti.

Blíže viz ELIÁŠ, Karel, DVOŘÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník: praktické poznámkové vydání s výběrem literatury od roku 1900*. 5. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 2006. s. 194.

společnosti v rozporu s právními předpisy.¹⁹⁵ Z hlediska psychologické nutí mimo jiné správce plnit si své povinnosti řádně a v souladu s právními předpisy.

Pokud jde o práva správce vkladu, ta naopak zákon výslovně neupravuje, ale ponechává to na dohodě zainteresovaných osob. Nestanovuje, zda správce vkladu vykonává svou činnost za odměnu nebo bez nároku na ni, neurčuje výši případné odměny, příp. způsob jejího určení, a proto není vyloučena ani varianta úplatná ani varianta bezúplatná. Ovšem bude spíše pravidlem, že správci vkladu náleží za jeho činnost odměna. Nelze totiž očekávat, že by své povinnosti správce plnil bezplatně (za situace, kdy zákon ukládá na jeho bedra značné povinnosti). Zejména banka jako správce vkladu bude nepochybně vyžadovat odměnu za své služby.¹⁹⁶

Z praxe a přiměřenosti použití právní úpravy mandátní smlouvy lze dále dovodit právo správce na náhradu nutně nebo účelně vynaložených nákladů.¹⁹⁷

5.3 Splacení vkladu před vznikem společnosti

Z ustanovení § 60 odst. 1 a 2 ObchZ jasně vyplývá, že zákon u vkladů důsledně odlišuje okamžik jejich splacení od okamžiku vzniku vlastnického práva společnosti k předmětu vkladu.

Obecně se jako splacení vkladu označuje zánik vkladové povinnosti splněním. Způsob splácení závisí především na tom, zda je vkladová povinnost plněna za trvání společnosti nebo ještě před jejím vznikem (tedy v období mezi založením společnosti a jejím zápisem do obchodního rejstříku). Je-li vklad splácen před vznikem společnosti, splácí se právě správci vkladu. V nemalé míře způsob splácení vkladů závisí i na povaze předmětu vkladu, tj. zda se jedná o vklad peněžitý nebo nepeněžitý.

5.3.1 Splacení peněžitého vkladu

Pokud jde o režim splácení peněžitých vkladů před vznikem společnosti, obecná právní úprava v obchodním zákoníku zakotvena není. Tato problematika je výslovně upravena pouze u s.r.o. (u komanditistů k.s. odkazem na použití ustanovení s.r.o.) a a.s.¹⁹⁸ Výslovná ustanovení u těchto druhů společností jsou především odrazem zákonem stanovené povinnosti

¹⁹⁵ Srov. DĚDIČ, Jan a kol. *Právo obchodních společností*. Praha: Prospektrum, 1998. s. 58.

¹⁹⁶ Blíže viz DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2009. s. 594.

¹⁹⁷ Blíže viz DVOŘÁK, Tomáš. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI, 2004. s. 113.

¹⁹⁸ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 401.

splatit část peněžitých vkladů ještě před podáním návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku.

Právní úprava kapitálových společností tak klade na správce vkladu ve vztahu k peněžitým vkladům spláceným před vznikem společnosti zvláštní povinnost, tj. povinnost zřídit u banky zvláštní účet, a to na firmu zakládané společnosti. Peněžité vklady se pak splácí na tento účet. Banka až na výjimky přitom nesmí připustit manipulaci s prostředky na účtu dříve, než bude společnost zapsána do obchodního rejstříku. Těmito výjimkami jsou jednak manipulace s prostředky za účelem úhrady zřizovacích výdajů a jednak vrácení vkladů zakladatelům v případě, že společnost nevznikne. Obě tyto skutečnosti však musí být bance řádně prokázány.¹⁹⁹

Povinnost neumožnit dispozici se splacenými peněžitými vklady platí jak pro banku – správce vkladu, tak i pro banku vedoucí účet, na které byly uloženy peněžité vklady pro případ, kdy správcem vkladu nebude tato banka, ale některý ze zakladatelů. Co je ale důvodem takto zákonem stanoveného zákazu dispozice? Hlavní smysl zákonné regulace spočívá pravděpodobně v ochraně vkladatelů před rizikem, že společnost použije peněžní prostředky před svým zápisem do obchodního rejstříku a nebude tak mít dostatek prostředků na vrácení vkladů, jestliže společnost z jakéhokoli důvodu v konečném důsledku nevznikne.

U v.o.s. a komplementářů k.s. takové omezení pro způsob splacení peněžitých vkladů neexistuje (nemají ani zákonnou povinnost splácet peněžité vklady před vznikem společnosti). To ovšem nevylučuje možnost využít obdobný postup jako v případě kapitálových společností. Nicméně u těchto společností je připuštěna i možnost splacení peněžitých vkladů v hotovosti k rukám správce vkladu nebo na jakýkoliv jiný dohodnutý účet u banky. Ovšem především u vyšší peněžní částky bude splacení v hotovosti poměrně nepraktické a spíše bude upřednostňováno splacení na účet u banky.²⁰⁰

Ke splacení peněžitých vkladů lze uzavřít, že „*na okamžik splacení vkladu se použijí obecná ustanovení obchodního zákoníku o plnění peněžitých závazků (viz §§ 337 až 339 ObchZ).*“²⁰¹

¹⁹⁹ Blíže viz ELIÁŠ, Karel, DVORÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník: praktické poznámkové vydání s výběrem literatury od roku 1900*. 5. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 2006. s. 193.

²⁰⁰ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 392.

²⁰¹ DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 391-392.

5.3.2 Splacení nepeněžitého vkladu

Poněkud složitější režim splacení je v případě vkladů nepeněžitých, u kterých obchodní zákoník stanoví rozdílný způsob splacení, a to v závislosti na povaze věci.

Obchodní zákoník vychází z obecné konstrukce, že ke splacení vkladu nepostačuje pouhé převzetí závazku k jeho splacení, nýbrž je nezbytné ještě právně relevantním způsobem předmět vkladu převést na společnost.²⁰² Vyžaduje tedy přistoupení další právní skutečnosti, přičemž způsob tohoto převodu se liší v závislosti na povaze předmětu vkladu.

Je-li předmětem nepeněžitého vkladu **věc movitá**, podle ustanovení § 60 odst. 2 ObchZ je vklad splacen předáním této věci správci vkladu, tzn. tradicí. Uvedené ovšem platí pouze, pokud společenská smlouva, zakladatelská smlouva nebo zakladatelská listina nestanoví něco jiného.

Zákon zde sice přiznává zakladatelům možnost dohodnout si odlišný režim, nicméně zvolený způsob splacení vkladu musí vždy umožnit správci vkladu pečovat o splacené movité věci.²⁰³

Specificky zákon upravuje případ, kdy je předmětem nepeněžitého vkladu **nemovitost**. V tomto případě má vkladatel povinnost předat správci vkladu písemné prohlášení s úředně ověřeným podpisem před zápisem společnosti do obchodního rejstříku. Předáním uvedeného prohlášení spolu s předáním nemovitosti se vklad považuje za splacený.²⁰⁴

Výše uvedené platí bezvýjimečně pro nemovitosti, které se evidují v katastru nemovitostí. Nemovitosti v katastru neevidované jsou splaceny dnem uzavření písemné smlouvy o jejich vložení do majetku společnosti a jejich předáním správci vkladu.²⁰⁵

Uvedenou diferenciaci obchodní zákoník výslovně neuvádí. Lze ji ovšem odůvodnit skutečností, že ne všechny nemovitosti se zapisují do katastru nemovitostí dle zvláštního zákona.²⁰⁶ A z ustanovení § 133 odst. 3 ObčZ jasně vyplývá, že vkladem do katastru nemovitostí lze nabýt vlastnické právo jenom k těm nemovitostem, jež jsou předmětem evidence v katastru nemovitostí.

Z obchodního zákoníku dále vyplývá, že u **ostatních nepeněžitých vkladů** se vklad považuje za splacený uzavřením smlouvy o vkladu. Tuto smlouvu, jež musí mít obligatorně písemnou formu, uzavírá jménem společnosti příslušný správce vkladu. Dle názoru většiny

²⁰² Blíže viz BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 53.

²⁰³ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 399.

²⁰⁴ Blíže viz ŠVARC, Zbyněk a kol. *Základy obchodního práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. s. 83.

²⁰⁵ Srov. DVOŘÁK, Tomáš. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI, 2004. s. 112.

²⁰⁶ Srov. § 2 zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.

odborné veřejnosti lze stěží tuto smlouvu označit za smluvní typ, neboť obchodní zákoník nestanoví její náležitosti, ale pouze obecně určuje, že musí zajistit dohled správce vkladu nad plněním do vzniku společnosti. S největší pravděpodobností půjde o smlouvu nepojmenovanou, jejímiž náležitostmi bude nepochybně označení účastníků, označení předmětu vkladu, projev vůle směřující ke splacení vkladu a ustanovení o zajištění dohledu správce.²⁰⁷

Určité odchylky zákon stanoví i pro případ, kdy je nepeněžitým vkladem **podnik**, příp. jeho část, anebo **know-how**. Zde nestačí ke splacení vkladu jen uzavření písemné smlouvy o vkladu, ale musí dojít ještě k fyzickému předání a převzetí podniku, části podniku nebo dokumentace, v níž je know-how zachyceno. O tomto předání sepisují správce vkladu a osoba splácející vklad zápis.²⁰⁸

Zjednodušeně tedy lze shrnout, že ke splacení nepeněžitého vkladu dochází u:

- *movitých věcí* – fyzickým předáním (tradicí)
- *nemovitostí (evidovaných v katastru nemovitostí)* – fyzickým předáním + předáním písemného prohlášení
- *nemovitostí (nevidovaných v katastru nemovitostí)* – uzavřením písemné smlouvy o vkladu + fyzickým předáním
- *ostatních nepeněžitých vkladů* – uzavřením písemné smlouvy o vkladu
- *know-how a podniku, příp. jeho části* – uzavřením smlouvy o vkladu + fyzickým předáním dokumentace nebo podniku, příp. jeho části (zápis o předání a převzetí).

5.4 Vznik vlastnického práva společnosti k předmětu vkladu

Otázku přechodu vlastnického práva řeší ustanovení § 60 odst. 1 ObchZ, podle něhož vlastnické právo ke vkladům nebo jejich částem splaceným před vznikem společnosti přecházejí na společnost ex lege dnem jejího vzniku. Zákon tedy váže přechod vlastnického práva na vznik společnosti jako právního subjektu. Z tohoto obecného pravidla zároveň zákon stanoví určité výjimky, kdy je k nabytí příslušného práva zapotřebí ještě další právní skutečnosti.

²⁰⁷ Srov. např. ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 232.

²⁰⁸ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 401.

Zmiňované výjimky se týkají nemovitostí evidovaných v katastru nemovitostí a dále jiných majetkových hodnot, ke kterým se příslušné právo nabývá až zápisem do zvláštní evidence.

Vlastnické právo k nemovitosti nabývá společnost vkladem vlastnického práva do katastru nemovitostí na základě písemného prohlášení vkladatele s úředně ověřeným podpisem, přičemž právní účinky vkladu nastávají ke dni doručení návrhu na vklad katastrálnímu úřadu.²⁰⁹

Požadované písemné prohlášení je jednostranným právním úkonem, jehož obligatorní náležitosti obchodní zákoník neurčuje. Lze však dovodit, že prohlášení musí dostatečně identifikovat vkládanou nemovitost a stejně tak musí i obsahovat jednoznačný projev vůle vkladatele vložit nemovitost do společnosti.²¹⁰ Jedná se o nezbytné předpoklady pro to, aby mohl být povolen vklad do katastru nemovitostí, jenž má konstitutivní účinky.

Ve smyslu ustanovení § 60 odst. 1 ObchZ jiné majetkové hodnoty, ke kterým se příslušné právo nabývá zápisem do zvláštní evidence, společnost nabývá až účinností tohoto zápisu. Nejdříve tímto okamžikem získává právo dispozice s uvedenými hodnotami.

Jinými majetkovými hodnotami jsou zejména jiná věcná práva než vlastnické právo k nemovitosti, která se nabývají vkladem do katastru nemovitostí. V souvislosti se vklady do obchodních společností půjde nejčastěji o práva odpovídající věcným břemenům, příp. právo předkupní.²¹¹

Oddělení okamžiku splacení vkladu a okamžiku nabytí vlastnického či jiného obdobného práva k předmětu vkladu společnosti vyžaduje, aby byla řešena i situace, kdy na společnost nepřejde majetkové právo k předmětu nepeněžitěho vkladu, přestože se vklad považuje za splacený.²¹² V takovém případě je podle ustanovení § 59 odst. 2 ObchZ společník, jenž se k poskytnutí tohoto vkladu zavázal, povinen zaplatit hodnotu nepeněžitěho vkladu v penězích a společnost je povinna vrátit nepeněžitý vklad, který převzala (pokud jej ovšem nebyla povinna vydat oprávněné osobě).

²⁰⁹ Blíže viz DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2009. s. 595.

²¹⁰ Blíže viz HORÁKOVÁ, Kateřina. *Vzory smluv a podání II.: správa obchodních společností*. Brno: Computer Press, 2006. s. 15-16.

²¹¹ Blíže viz LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Vybrané základní pojmy a instituty obchodního práva, I. díl, obecná ustanovení obchodního zákoníku a obchodní společnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. s. 68.

²¹² Např. při vkladech spočívajících v nemovitosti, pokud z jakéhokoliv důvodu nedojde ke vkladu vlastnického práva pro společnost; u věcí movitých, pokud se po předání ukáže, že společník nemohl platně vlastnické právo převést apod.

Blíže viz ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 224.

I když společník převedl podíl na jiného, nadále odpovídá za splnění závazku zaplatit hodnotu nepeněžitěho vkladu v penězích. Nabyvatel podílu za splnění tohoto závazku ze zákona ručí, a to od okamžiku nabytí podílu, s výjimkou nabytí podílu na českém nebo zahraničním regulovaném trhu s investičními nástroji či v českém nebo zahraničním mnohostranném obchodním systému s investičními nástroji.²¹³

„Důvodem je to, aby věřitelé, kteří důvěřovali v ocenění nepeněžitěho vkladu a v to, že daná majetková hodnota se skutečně stala majetkem společnosti, nemohli být uvedeni v omyl.“²¹⁴ Tedy aby v žádném případě nedošlo k poškozování zájmů věřitelů, zejména u společností, jež nemají neomezeně ručící společníky.

5.5 Dílčí shrnutí

Daná kapitola byla zaměřena na problematiku správy a splácení vkladů před vznikem společnosti, včetně problematiky přechodu vlastnického práva.

Vklady do obchodních společností, příp. jejich části jsou v určitých případech spláceny před vznikem společnosti, tedy v době, kdy společnost ještě není subjektem práva způsobilým svými právními úkony nabývat práva a brát na sebe povinnosti. Tudíž zde nastává problém, jež obchodní zákoník řeší právě pomocí právní úpravy institutu správy vkladu.

Výkon správy vkladu tak možno považovat za specifickou činnost prováděnou v období mezi založením a vznikem společnosti, jež je bezpochyby realizovatelná pouze v případě společností se zákonem nebo smluvně stanovenou vkladovou povinností. Po zápisu společnosti do obchodního rejstříku ztrácí institut správy vkladu jakékoli opodstatnění.

Přestože jsou správa vkladu a správce vkladu důležitými pojmy obchodního práva, zákon upravuje celou problematiku jen velmi kuse, v jediném ustanovení, které neřeší celou řadu otázek (jež dle mého názoru k výslovné zákonné regulaci přímo vybízejí). Proto lze zakladatelům společnosti jednoznačně doporučit, aby v zájmu zvýšení právní jistoty zakladatelský dokument obsahoval v tomto směru podrobnější úpravu.

Především otázka, zda může být správou vkladu pověřena vždy pouze jedna osoba, nebo může být správců více, se jeví jako sporná. Zákon použitím jednotného čísla svědčí spíše ve prospěch jediné osoby, nicméně s ohledem na povahu věci se přikláním k názoru opačnému a připouštím správce dva – banku jako správce peněžitých vkladů a správce nepeněžitých vkladů z řad zakladatelů.

²¹³ Blíže viz KOBLIHA, Ivan a kol. *Obchodní zákoník: úplný text zákona s komentářem: podle stavu k 1. 4. 2006*. Praha: Linde, 2006. s. 151-152.

²¹⁴ RABAN, Přemysl a kol. *Obchodní zákoník: komentář, judikatura*. 5. doplněné vydání. Praha: Eurounion, 2007. s. 114.

Obchodní zákoník u vkladů důsledně odlišuje okamžik jejich splacení od okamžiku vzniku vlastnického práva společnosti k předmětu vkladu.

Pokud jde o způsob splácení vkladů před vznikem společnosti, liší se především v závislosti na povaze předmětu vkladu. Obecně se vklad považuje za splacený okamžikem předání správci vkladu, tzn. tradicí, pokud ovšem zákon ke splacení nevyžaduje další úkon vkladatele (např. písemné prohlášení u nemovitostí).

Přechod vlastnického práva ke vkladům nebo jejich částem splaceným před vznikem společnosti se váže ke dni vzniku společnosti, tzn. ke dni zápisu společnosti do obchodního rejstříku. Odlišný právní režim se uplatní u nemovitostí a jiných majetkových hodnot, ke kterým se příslušné právo nabývá zápisem do zvláštní evidence.

V této souvislosti ovšem obchodní zákoník zcela pomíjí zásadní skutečnost, že ne všechny nemovitosti jsou předmětem evidence dle zvláštního zákona.

6 Srovnání vkladu do základního kapitálu obchodní společnosti a vkladu tichého společníka

Přestože mnozí představitelé odborné veřejnosti²¹⁵ zdůrazňují, že vklad do základního kapitálu třeba odlišovat od vkladu tichého společníka podle smlouvy o tichém společenství, podrobnější rozbor této otázky jsem v žádné publikaci nenalezla, což bylo hlavním impulzem pro zařazení dané problematiky do mé diplomové práce.

V souladu s ustanovením § 673 ObchZ o smlouvu o tichém společenství jde „*zaváže-li se ve smlouvě tichý společník k poskytnutí určitého vkladu podnikateli a k podílení se tímto vkladem na jeho podnikání, a převezme-li podnikatel smluvní závazek platit tichému společníkovi část čistého zisku po odečtení povinného přídělu do rezervního fondu, je-li podnikatel povinen tento fond vytvářet, vyplývající z podílu tichého společníka na výsledku podnikání.*“²¹⁶

Smlouva o tichém společenství se řadí mezi absolutní obchodní závazkové vztahy dle ustanovení § 263 ObchZ – podléhá tedy režimu obchodního zákoníku bez ohledu na to, zda jsou stranami smlouvy podnikatelé nebo nikoli. Přesněji řečeno, zatímco příjemcem vkladu musí být vždy podnikatel, tichý společník podnikatelem být může, ale nemusí.

Jeden ze základních rozdílů spočívá již v samotném vztahu, který mezi subjekty vzniká. Uzavřením smlouvy o tichém společenství nevzniká nový právní subjekt. Mezi tichým společníkem a podnikatelem je věřitelský obligační vztah, na rozdíl od společníka, který má k obchodní společnosti společenský poměr založený společenskou smlouvou (příp. zakladatelskou smlouvou nebo listinou).²¹⁷

Obchodní zákoník nevyžaduje zápis tichého společníka do obchodního rejstříku. Tichý společník tak zůstává vůči třetím osobám neviditelný, v anonymitě (stejně jako výše jeho vkladu). Rovněž podnikatel navenek neuvádí, že uzavřel smlouvu o tichém společenství. Na druhou stranu, jména všech společníků obchodních korporací se do obchodního rejstříku zapisují, včetně výše vkladu každého společníka a rozsahu jeho splacení.

Jednou z podstatných náležitostí smlouvy o tichém společenství je určení rozsahu účasti tichého společníka na zisku a ztrátě podnikatele, přičemž tento podíl musí být stejný. Tichý společník se podílí na ztrátě maximálně do výše hodnoty svého vkladu. Obecně tichému

²¹⁵ Srov. např. DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. s. 354.

²¹⁶ BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel, RABAN, Přemysl a kol. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 454.

²¹⁷ Blíže viz BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel, RABAN, Přemysl a kol. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 453.

společníkovi, na rozdíl od podnikatele, nevznikají práva a povinnosti vůči třetím osobám (na podnikání se totiž účastní pouze svým vkladem). Obchodní zákoník ovšem upravuje dva specifické případy ručení tichého společníka za závazky podnikatele. Konkrétně se jedná o situaci, kdy jméno tichého společníka je obsaženo ve firmě podnikatele. A dále v případě, kdy prohlásí osobě, s níž podnikatel jedná o uzavření smlouvy, že oba podnikají společně. V obou těchto situacích dochází k prolomení anonymity tichého společníka, a z toho důvodu vstupuje do ručení.²¹⁸

Pro společníky osobních obchodních společností (resp. společníky v.o.s. a komplementáře k.s.) je příznačné neomezené osobní ručení společníků za závazky společnosti. Kapitálové společnosti pak charakterizuje omezené (s.r.o., komanditisti k.s.), příp. žádné (a.s.) ručení společníků těchto společností.

Tichého společníka lze označit jako společníka pasivního, neboť se sám přímo na podnikatelské činnosti neúčastní. Obchodní zákoník mu zaručuje pouze právo na informace, a to oprávnění nahlížet do obchodních dokladů a účetních záznamů týkajících se podnikání, na němž se účastní a dále oprávnění požadovat stejnopis účetní závěrky. Naproti tomu práva společníka obchodní společnosti jsou bezesporu širší, neboť je mj. oprávněn i k rozhodování otázek týkajících se společnosti.

Vklad tichého společníka, stejně jako vklad do základního kapitálu obchodní společnosti, může být peněžitý nebo nepeněžitý. Zásadní rozdíl však spočívá v přechodu (resp. zachování) vlastnického práva k předmětu vkladu. Vklad (přesněji předmět vkladu) společníka se stává majetkem společnosti a dochází k omezení dispozičních práv vkladatele.²¹⁹

Tichý společník je povinen předmět vkladu předat podnikateli nebo umožnit mu jeho využití při podnikání. Nestanoví-li se smlouvou jinak, stává se podnikatel převzetím věci, s výjimkou nemovitých věcí, jejím vlastníkem. Podnikatel se tak bez dalšího stává vlastníkem pouze movitých věcí, zatímco u nemovitostí je oprávněn pouze k jejich užívání po dobu trvání smlouvy. Je-li předmětem vkladu právo, podnikatel je oprávněn k jeho výkonu (nestanoví-li smlouva něco jiného).²²⁰

Hodnota nepeněžitého vkladu tichého společníka, na rozdíl od vkladů do kapitálových společností, nemusí být stanovena podle posudku znalce, což samozřejmě nevylučuje možnost, že se na znaleckém ocenění strany dohodnou.

²¹⁸ Blíže viz: PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl. § 566-775*. Praha: Linde, 1999, s. 458.

²¹⁹ Blíže viz DĚDIČ, Jan a kol. *Právo obchodních společností*. Praha: Prospektrum, 1998. s. 53-54.

²²⁰ Blíže viz MAREK, Karel. Smlouva o tichém společenství. *Právní rádce*, 2007, č. 7, s. 10.

Podstatný rozdíl lze nalézt také v otázce právních důsledků zániku účasti společníka. Zanikne-li účast tichého společníka, podnikatele stíhá povinnost vrátit tichému společníkovi vklad zvýšený nebo snížený o jeho podíl na výsledku podnikání. Naproti tomu společník obchodní společnosti nemá nárok na vrácení vkladu ani při zániku své účasti na společnosti. Po zániku účasti má společník pouze nárok na vypořádací podíl, popř. při zrušení společnosti s likvidací mu náleží podíl na likvidačním zůstatku.

Svou komparaci uzavřu konstatováním, že přestože mezi vkladem do základního kapitálu obchodní společnosti a vkladem tichého společníka podle smlouvy o tichém společenství lze nalézt některé podobné znaky, rozdíly jednoznačně převládají. I z toho důvodu je rozlišení těchto dvou institutů tak významné.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo komplexně popsat a zhodnotit současnou právní úpravu institutu vkladu a správy vkladu. Danou problematiku jsem podrobila hlubší analýze a to z různých pohledů, neopomínajíc ani sporné otázky vznikající při aplikaci zákonných ustanovení v praxi.

Současná právní úprava vkladů do obchodních společností, ačkoli byla upřesňována celou řadou novelizací, bezpochyby vyžaduje další precizaci. Některé z nich naznačuji ve své práci.

Jako první jsem se zabývala pojmem vklad ve smyslu označení pro předmět vkladu, kdy jde vždy o určité peněžité nebo nepeněžité plnění společníka ve prospěch společnosti. Předmětem vkladu ovšem nemůže být jakýkoli hmotný nebo nehmotný statek. Způsobilost být předmětem vkladu má pouze statek, jenž je zároveň způsobilým předmětem občanskoprávních vztahů, soukromoprávním úkonem převoditelný do majetku jiného a ocenitelný v penězích.

Obchodní zákoník rozlišuje mezi vklady peněžitými a nepeněžitými, zároveň pro vklady nepeněžité stanoví některé odchylné podmínky (týkající se způsobilosti majetku být předmětem vkladu, oceňování vkladů, jakož i jejich splácení).

Jde-li o vklady peněžité, peníze jsou vždy způsobilým předmětem vkladu. Problém může nastat v případě peněžitých vkladů v zahraniční měně splácených před vznikem společnosti, a to ohledně kursu, který se má použít při přepočtu na měnu českou. Ve své práci se jednoznačně přikláním k použití kursu platného v době splácení, nikoli v době vzniku společnosti.

Pro nepeněžité vklady obchodní zákoník stanoví další omezující podmínky, a to hospodářská využitelnost ve vztahu k předmětu podnikání společnosti a zákaz vkladů spočívajících v závazcích týkajících se poskytnutí služeb nebo provedení prací. U posledně zmiňovaného omezení poukazuji ve své práci na zbytečnou přísnost u v.o.s., jelikož ochranu věřitelů zde jednoznačně zajišťuje neomezené osobní ručení společníků za závazky společnosti.

Dále bylo pojednáno o vkladové povinnosti jakožto právní povinnosti obligační povahy, jež může vzniknout z různých právních skutečností. Konkrétní právní skutečnost bude v každém jednotlivém případě záviset od okamžiku vzniku vkladového závazku, jakož i od právní formy obchodní společnosti.

Obecně lze rozeznávat vkladovou povinnost zákonnou (obligatorně stanovenou zákonem) a smluvní (fakultativní, založenou na základě dohody zakladatelů nebo společníků). Obligaturní vkladovou povinnost obchodní zákoník stanoví pro kapitálové společnosti (s.r.o., a.s.) a stejně tak pro komanditisty k.s. Neukládá ji tedy pouze neomezeně ručícím společníků, i zde se ovšem obvykle sjednává. Nepochybně s ohledem na tu skutečnost, že společnost uložením vkladové povinnosti, dá se říci nejjednodušším způsobem, získává prostředky pro vlastní činnost.

V uvedené oblasti lze poukázat na jednu mezeru v současné právní úpravě. Obchodní zákoník totiž v žádném ze svých ustanovení neřeší situaci, kdy splnění vkladové povinnosti se stane nemožným z důvodu zániku předmětu vkladu (např. zničením). Zcela žádoucí by byla výslovná specifická úprava dané otázky, případně odkaz na subsidiární použití jiné právní úpravy, a to především v zájmu zvýšení právní jistoty dotčených stran.

Svou pozornost jsem věnovala i otázce sepjetí vkladu se základním kapitálem, jenž má prvořadý význam především pro zákonnou úpravu kapitálových společností, a to s ohledem na omezené (s.r.o.), případně žádné (a.s.) ručení společníků za závazky společnosti

Další dílčí otázkou, kterou jsem podrobila hlubší analýze, byla otázka správy a splácení vkladů před vznikem společnosti, včetně problematiky přechodu vlastnického práva k předmětu vkladu na společnost.

Výkon správy vkladu možno obecně považovat za specifickou činnost prováděnou v období mezi založením a vznikem společnosti, jenž je bezpochyby realizovatelná pouze v případě společností se zákonem nebo smluvně stanovenou vkladovou povinností.

Specifika právní úpravy zde odůvodňuje skutečnost, že společnost v této době ještě není subjektem práva způsobilým svými právními úkony nabývat práva a brát na sebe povinnosti, a tedy mimo jiné ani nakládat s majetkem.

Obchodní zákoník stanoví poněkud restriktivně, že správcem vkladu může být pouze zakladatel pověřený tím v zakladatelském dokumentu anebo banka, jde-li o vklady peněžité. Největší omezení lze bezpochyby spatřovat u obchodních společností zakládaných jediným zakladatelem. V takovém případě totiž dotčený zakladatel musí být bezvýjimečně správcem nepeněžitých vkladů, tedy bez možnosti pověřit jejich správou jinou osobu. Zcela žádoucí by proto bylo rozšíření způsobilosti k výkonu správy vkladu na kteroukoli třetí osobu.

Především otázka, zda může být správou vkladu pověřena vždy pouze jedna osoba, nebo může být správců více, se jeví jako sporná. Zákon použitím jednotného čísla svědčí spíše ve prospěch jediné osoby, nicméně s ohledem na povahu věci se přikláním k názoru opačnému a

připouštím správce dva – banku jako správce peněžitých vkladů a správce nepeněžitých vkladů z řad zakladatelů.

Pokud jde o způsob splacení vkladů před vznikem společnosti, liší se především v závislosti na povaze předmětu vkladu. Obecně se vklad považuje za splacený okamžikem předání správcí vkladu, tzn. tradicí, pokud ovšem zákon ke splacení nevyžaduje další úkon vkladatele (např. písemné prohlášení u nemovitostí).

Přechod vlastnického práva ke vkladům nebo jejich částem splaceným před vznikem společnosti se váže ke dni vzniku společnosti, tzn. ke dni zápisu společnosti do obchodního rejstříku. Odlišný právní režim je stanoven u nemovitostí a jiných majetkových hodnot, ke kterým se příslušné právo nabývá zápisem do zvláštní evidence. Jde-li o nemovitosti, obchodní zákoník zde zcela pomíjí základní diferenciaci na nemovitosti, ke kterým se nabývá vlastnické právo až zápisem do katastru nemovitostí a na nemovitosti, jež nejsou předmětem evidence.

V poslední kapitole jsem se věnovala komparaci vkladu do základního kapitálu obchodní společnosti a vkladu tichého společníka dle smlouvy o tichém společenství, kde jsem poukázala na nejdůležitější rozdíly těchto dvou institutů a nezbytnost jejich rozlišení. Výhodou postavení tichého společníka je především anonymita a možnost zúžitkování volných majetkových hodnot bez povinnosti přímo se podílet na podnikatelské činnosti. Naproti tomu pozice společníka obchodní společnosti je výhodnější pro osoby, které se chtějí účastnit na podnikání, včetně rozhodování otázek týkajících se samotné společnosti.

Polemika o možném směřování stávající právní úpravy v oblasti korporálního práva je v současné době zjednodušena již existujícím návrhem zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákona o obchodních korporacích), který předpokládá odstranění většiny mnou zmiňovaných nedostatků. Proto bych na závěr své práce ve stručnosti nastínila změny předpokládané dotčeným návrhem.

Před pojednáním o jednotlivých změnách nutno podotknout, že návrh ZOK představuje druhou část rekonstrukce soukromého práva úzce navazující na návrh občanského zákoníku, jež se zaměřuje pouze na nejnútnejší problematiku neupravenou občanským zákoníkem (zdůrazněna výsostní pozice občanského zákoníku).²²¹

²²¹ Blíže viz Návrh zákona o obchodních korporacích [cit. 22. února 2010]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/obecna-vychodiska-navrhu-obchodniho-zakoniku.html>>.

Změny právní úpravy obsažené v návrhu ZOK se dotýkají jak obecných otázek, tak i jednotlivých typů obchodních korporací. S ohledem na početnost těchto změn se zaměřím pouze na ty, jež mají konkrétní souvislost s tématem mé diplomové práce.

Pokud jde o samotné pojetí vkladu, obsahově se na pojmu nic nemění (navzdory rozdílné formulaci). Novum spočívá ve výslovně stanovené povinnosti vyjadřovat výši vkladu v české měně (což je mimo jiné v současné době dovozované ze zákonem stanovené požadavku vyjadřovat základní kapitál v jednotkách české měny).

Ustanovení § 17 návrhu ZOK výslovně nepřiznává společníkům právo na vrácení předmětu vkladu (po dobu trvání společnosti, ani po jejím zániku) a nemožnost sjednat ani vyplácet úroky z vkladů (s výjimkou neomezeně ručících společníků). Uvedenou regulaci lze jednoznačně přivítat, protože právě možnost nebo nemožnost úročení je podle stávající právní úpravy značně diskutabilní, i když většina odborné veřejnosti se při výkladu přiklání k řešení obsaženému v navrhovaném ZOK.

Návrh ZOK neobchází ani problematiku oceňování nepeněžitých vkladů. Požadavek stanovení hodnoty nepeněžitého vkladu podle posudku znalce jmenovaného soudem se nepřebírá. Postačí určení znalce dohodou stran, příp. znalce jmenuje sama společnost. Takové řešení by mělo kromě jiného pozitivní dopad i na moc soudní v podobě snížení zatíženosti jednotlivých soudů.

Významných změn by dostal i institut správy vkladu. Nepochybně nejvíce žádoucí změnou je navrhované rozšíření subjektů způsobilých provádět výkon správy vkladu. Podle navrhované úpravy by funkci správce vkladu mohla kromě zakladatele nebo banky vykonávat také kterákoli třetí osoba (samozřejmě s předpokladem k odborné způsobilosti ke správě vkladu, jako kupříkladu notář, advokát, soudní exekutor...).

Co se týče osobních společností, není možné opomenout zcela převratnou změnu u v.o.s. spočívající v možnosti splácení vkladů také prováděním prací nebo poskytováním služeb. I když uvedená možnost by byla přípustná pouze za podmínek určených ve smlouvě a se souhlasem všech společníků, lze nepochybně hovořit o jednoznačně pozitivním odstranění zbytečné přisnosti obchodního zákoníku v této oblasti.

Pro komanditní společnost návrh ZOK normuje subsidiární použití ustanovení o v.o.s. (tedy vyloučení obecné aplikace ustanovení o s.r.o.), v čemž lze mimo jiné spatřovat zcela jasný posun k osobní povaze této společnosti. Novum spočívá i v úpravě otázky ručení komaditisty, pro něž je pojmem prvořadého významu tzv. komanditní suma. Podle navrhované právní úpravy by komanditista ručil za závazky společnosti pouze do výše komanditní sumy, která se (a tím v konečném důsledku i ručení) snižuje o částku, jež

komanditista splatil na svůj vklad. V návaznosti na tuto skutečnost lze zcela logicky dovodit, že komanditní suma musí být stanovena minimálně ve výši vkladu. A dále, je-li komanditní suma vyšší než vklad, komanditista ručí za závazky společnosti i po splnění své vkladové povinnosti, a to ve výši tohoto rozdílu. V žádném případě tedy nelze bez dalšího hovořit o omezeném ručení komanditistů.²²²

S ohledem na uvedenou a další změny předpokládané dotčeným návrhem ZOK by se tento typ obchodní společnosti mohl stát mnohem atraktivnější pro potenciální zakladatele.

Komplexně hodnotím navrhovanou právní úpravu kladně. Velké pozitivum spatřuji mimo jiné v tom, že návrh ZOK reaguje na téměř všechny mezery ve stávající právní úpravě, zajišťuje plnou harmonizaci s komunitárním právem a v neposlední řadě přibližuje právní úpravu jednotlivých obchodních korporací právním úpravám ostatních členských států s cílem zajistit konkurenceschopnost. Ke kladným stránkám lze rovněž přičíst zachování stávajícího pojmosloví, tedy až na určité výjimky (např. nahrazení pojmu „podnik“ termínem „závod“).

Na druhou stranu bych dotčenému návrhu jeden nedostatek vytkla. Stejně jako obchodní zákoník ani návrh ZOK výslovně neřeší situaci, kdy se splnění vkladové povinnosti stane nemožným v důsledku zániku předmětu vkladu. V kruzích odborné veřejnosti přitom uvedená skutečnost patří k často diskutovaným problémům.

Nicméně skutečná úskalí navrhované právní úpravy, jakož i její pozitiva může odhalit až samotná aplikace v praxi.

²²² Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona o obchodních společnostech a družstvech [cit. 22. února 2010]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tiny_mce-storage/files/DZ_zakona_o_obchodnich_korporacich_komplet.pdf>.

Summary

The topic of my thesis is „Investment Contributions and Management of Investment Contributions. My objective is to describe and evaluate legal regulations of the investment contributions. This institute has one the most important purpose.

My thesis is divided in chapters. Firstly, I focus on the definition of the investment contributions and its historical origins. The Czech Commercial Code does not use the concept unanimously.

The current legislation recognizes monetary and non-monetary investment contributions. The Commercial Code provides for the non-monetary investment contributions some aberrant condition. For example non-monetary investment contributions must be evaluated, either by expert opinion, expert is named by a court and he must be independent on the company.

In the next chapter I focus on the definition of the registered capital, its functions and on the principles which form the basis of the regulation. Particular the functions of the registered capital are in practise very difficult.

The separate chapter was devoted to the issue of management of investment contributions. Generally the management of investment contributions can be regarded as specific activity carried out between the foundation and development of a company.

In the last chapter I propose a possible change of the current Czech Commercial Code.

Besides the regulation in Czech national law, in particular chapters I am describing also European legal regulations of capital business companies. This area of European law is formed by number of directives. The most important is Second Company Law Directive which was adopted in 1976. Equally important in this area are regulations.

The current legislation of the investment contributions, though it was refined a number of amendments, undoubtedly requires further changes. Some of these changes I mention in my thesis.

Použitá literatura

Monografie

- 1) BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 660 s.
- 2) BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel, RABAN, Přemysl a kol. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 535 s.
- 3) BĚHOUNEK, Pavel. *Společnost s ručením omezeným – řešení účetní a daňové problematiky včetně příkladů z praxe*. 8. aktualizované vydání. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2008. 303 s.
- 4) DĚDIČ, Jan a kol. *Akciové společnosti*. 6. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 920 s.
- 5) DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: komentář, Díl I, § 1 -.§ 92e*. Praha: Polygon, 2002. 847 s.
- 6) DĚDIČ, Jan a kol. *Právo obchodních společností*. Praha: Prospektrum, 1998. 407 s.
- 7) DOLEŽIL, Tomáš. *Koncerny v komunitárním právu: analýza a náměty pro rekonstrukci*. Praha: Auditorium, 2008. 175 s.
- 8) DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2. aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2009. 886 s.
- 9) DVOŘÁK, Tomáš. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI, 2004. 309 s.
- 10) DVOŘÁK, Tomáš. *Osobní obchodní společnosti*. Praha: ASPI, 2008. 318 s.
- 11) ELIÁŠ, Karel. *Obchodní společnosti: Základní otázky*. Praha: C. H. Beck, 1994. 340 s.
- 12) ELIÁŠ, Karel. *Obchodní zákoník: praktické poznámkové vydání s výběrem literatury od roku 1900*. 3. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 1999. 1049 s.
- 13) ELIÁŠ, Karel, BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, POKORNÁ, Jarmila a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. 617 s.
- 14) ELIÁŠ, Karel, DVOŘÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník: praktické poznámkové vydání s výběrem literatury od roku 1900*. 5. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 2006. 975 s.
- 15) FALDYNA, František a kol. *Obchodní právo - MERITUM*. Praha: Aspi, 2005. 1345 s.
- 16) HORÁKOVÁ, Kateřina. *Vzory smluv a podání II.: správa obchodních společností*. Brno: Computer Press, 2006. 265 s.
- 17) KNAP, Karel. *Práva k nehmotným statkům*. Praha: Codex, 1994. 245 s.

- 17) KOBLIHA, Ivan a kol. *Obchodní zákoník: úplný text zákona s komentářem: podle stavu k 1. 4. 2006*. Praha: Linde, 2006. 1554 s.
- 18) LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Vybrané základní pojmy a instituty obchodního práva, I. díl, obecná ustanovení obchodního zákoníku a obchodní společnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. 153 s.
- 19) LOCHMANOVÁ, Ludmila. *Základy obchodního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2009. 260 s.
- 20) MERLE, Philippe. *Droit commercial: Sociétés commerciales*. 5e édition. Paris: Dalloz, 1996. 794 s.
- 21) MESTRE, Jacques. *Francouzské obchodní právo*. Praha: Orac, 2002. 283 s.
- 22) MIRČEVSKÁ, Dalimila. *Kapitálové společnosti-daně, účetnictví, právo*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. 207 s.
- 23) PADRNOS, Jaroslav, POSPÍŠILOVÁ, Alena. *Úvod do obchodního práva*. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2007. 217 s.
- 24) PATAKYOVÁ, Mária. *Obchodný zákonník: komentár*. Praha: C. H. Beck, 2006. 1005 s.
- 25) PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl. § 566-775*. Praha: Linde, 1999. 687 s.
- 26) PELIKÁNOVÁ, Irena. *Veřejná obchodní společnost: srovnávací právo obchodní*. Praha: Orac, 2002. 282 s.
- 27) PELIKÁNOVÁ, Irena, ČERNÁ, Stanislava a kol. *Obchodní právo 2, Společnosti obchodního práva a družstva*. Praha: ASPI, 2006. 548 s.
- 28) POLÁČEK, Bohumil, ATTL, Jan. *Posudek znalce a podnik*. Praha: C. H. Beck, 2006. 184 s.
- 29) RABAN, Přemysl a kol. *Obchodní zákoník: komentář, judikatura*. 5. doplněné vydání. Praha: Eurounion, 2007. 766 s.
- 30) ROUČEK, František. *Česko-slovenské právo obchodní, II. Část zvláštní*. Praha: V. Linhart, 1939. 870 s.
- 31) ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1375 s.
- 32) ŠVARC, Zbyněk a kol. *Základy obchodního práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 476 s.

Odborné články

- 33) BŘEŇ, Milan. Správce vkladu u společnosti s ručením omezeným. *Právní rozhledy*, 2000, č. 5, s. 197-200.
- 34) ČERNÁ, Stanislava. Přehodnotí Evropa přístup k základnímu kapitálu?. *Právní rozhledy*, 2005, č. 22, s. 816-823.
- 35) DOBEŠ, Petr. Několik poznámek k převodu (části) podniku. *Právní rozhledy*, 2007, č. 19, s. 709.
- 36) ELIÁŠ, Karel. K některým sporným otázkám souvisejícím s vklady do obchodních společností. *Právní praxe v podnikání*, 1996, č. 4, s. 1-7.
- 37) ELIÁŠ, Karel. Právní úprava vkladů komanditistů. *Právo a podnikání*, 1994, č. 8, s. 15-17.
- 38) ELIÁŠ, Karel. Vklady do obchodních společností. *Právník*, 1994, č. 5, s. 397-413.
- 39) FRISCH, Petr, STAVAŘOVÁ, Magdalena. Kapitalizace vnesením pohledávky jako nepeněžitého vkladu je problematická. *Právní rádce*, 1998, č. 11, s. 11.
- 40) KOTRADY, Pavel. Katastr nemovitostí a základní kapitál. *Právní rádce*, 2008, č. 4, s. 16-20.
- 41) LASÁK, Jan. K nepeněžitému vkladu v podobě nemovitostí zatížených promlčeným zástavním právem. *Obchodní právo*, 2007, č. 11, s. 9-15.
- 42) MAREK, Karel. Smlouva o tichém společenství. *Právní rádce*, 2007, č. 7, s. 10.
- 43) RABANOVÁ, Michaela. Důsledky snížení hodnoty vkladu do obchodní společnosti. *Obchodní právo*, 1999, č. 11, s. 22-27.
- 44) SMEJKAL, Vladimír. Základní jmění a vklady do společnosti. *Právní rozhledy*, 1994, č. 6, s. 205-207.
- 45) ŠIMKOVÁ, Radka, VESELÝ, Jan. Kapitalizace pohledávek a problémy s ní spojené. *Právní rozhledy*, 1998, č. 12, s. 608.
- 46) TELEČEK, Ivo. Test pojmových znaků know-how. *Právní rádce*, 2008, č. 1, s. 69-72.

Právní předpisy

- 47) zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů
- 48) zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- 49) zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- 50) zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

- 51) zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů
- 52) zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- 53) zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
- 54) návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Judikatura

- 55) Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. února 2003, sp. zn. 31 Ca 11/2002
- 56) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 1997, sp. zn. 2 Tzn 19/1997
- 57) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2001, sp. zn. 22 Cdo 1143/2000
- 58) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2003, sp. zn. 29 Odo 717/2002
- 59) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2003, sp. zn. 32 Odo 468/2003
- 60) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. dubna 2004, sp. zn. 32 Odo 557/2003
- 61) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2004, sp. zn. 33 Odo 329/2004
- 62) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. února 2008, sp. zn. 32 Cdo 5492/2007
- 63) Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. března 2001, sp. zn. 35 Co 127/2001
- 64) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. dubna 1998, sp. zn. 1 Odon 132/1997
- 65) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2001, sp. zn. 32 Cdo 3004/2000
- 66) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. ledna 2005, sp. zn. 29 Odo 224/2004
- 67) Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. listopadu 2005, sp. zn. 7 Cmo 209/2005-44

Internetové zdroje a ostatní prameny

- 68) Důvodová zpráva k návrhu zákona o obchodních společnostech a družstvech [cit. 22. února 2010]. Dostupné na < http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/DZ_zakona_o_obchodnich_korporacich_komplet.pdf>
- 69) Návrh nařízení Rady o statutu Evropské soukromé společnosti [cit. 10. září 2010]. Dostupné na < <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0396:FIN:CS:PDF>>

70) Návrh zákona o obchodních korporacích [cit. 22. února 2010]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/obecna-vychodiska-navrhu-obchodniho-zakoniku.html>>

71) Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 498/2008

72) Druhá směrnice Rady 77/91/EHS ze dne 13. prosince 1976 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření